

Boldogok ...

Boldogok, akik megértőek a botladozó lábaimmal és a suta kezeimmel.

Boldogok, akik megértik, hogy a fülemet meg kell erőltetnem ahhoz, hogy meghallja, amit mások mondanak.

Boldogok, akik felfogták, hogy a szemeim gyengék, a gondolataim tehetetlenek.

Boldogok, akik képesek régi idők emlékeit felébreszteni bennem.

Boldogok, akik éreztetik velem, hogy szeretnek, tisztelnek, és nem hagynak magamra.

Boldogok, akik jóságukkal megkönnyítik életem hátralévő napjait.

(Egy idős ember boldogmondásai Afrikából) – (Csepregi Gyula ajánlása)

XXVI. évfolyam 6.-7. szám 2019. június - július

BULÁNYI GYÖRGY

AZ APÁTI ROMTEPLOMBAN MONDOTT SZENTBESZÉD

Nem mondanék igazat, ha azt mondanám, hogy láttam az Istent, Akkor sem, ha azt mondanám, hogy tudom, kicsoda és micsoda ő. Csak elképzelésem van róla. Milyen elképzelésem? Bulányi-féle elképzelésem. Azért ilyen, mert én Bulányi vagyok. Ha Kovács volnék, akkor meg Kovács-féle elképzelésem volna. De Bulányi vagyok - ha tetszik nekem, ha nem. S a Bulányi-elképzelés mit hoz a konyhára? Egy Bulányi képére és hasonlatosságára megformált Istent. Ezenfelül vagy ez helyett még ezt mondhatom: Á dehogy! Az Isten egészen más, egyáltalában nem olyan, mint ahogy Bulányi meg Kovács, vagy akárki is elképzele! De ha erre ezt mondanátok: Akkor mondd meg, hogy milyen ez az egészen más Isten, akkor csak hápognék. Mert nem mondhatok Istenről ilyesmiket, hogy nem gondolkodik, nem törekszik, nem érez, nem örül és nem szomorkodik, nem bosszankodik, nem dühöng, nem szidja magát, hogy elkezdett valamit az emberrel, de mire jutott, stb. Mindezt nem mondhatom. Nem, mert ha mindezeket tagadnám róla, akkor már nem is kérdeznétek, hanem támadnátok keményen: Hát akkor az Isten teszerinted ráér lábvizet venni a horvát tengerben, mert nem gondolkodik, nem törekszik, nem érez, nem dühöng, neki minden nagyon jó úgy, ahogy van, s éppen ezért keres egy hűvös helyet a dögmeleg júliusban, s leül a barátaival ultizni soproni kékfrankos mellett, vagy kér tőlem a meggyboromból, ha valami finomabbat akarna inni. Hát erre egy nagyot kiáltanék: Neeeeem! Az Isten semmiképpen sem lehet ilyen. Miért ne lehetne? Megvallom, hogy erre becsületesen csak azt tudom válaszolni, hogy azért nem lehet, mert a Bulányi nem ilyen, s ő úgy tudja magáról, hogy az Isten

Bulányi Gy.: Az apáti templomban...	4106
Parászka B. – Perintfalvi T.: Ferenc pápa	4108
Székely J.: Az utolsó órában...	4112
Szöke T.: Lankó József...	4114
Somos L.: Elmegyek a cigánytelepre	4116
Perémy G.: Mese a föltámadásról	4119
Kóré K.: Házasság vagy hivatás	4120
Kéry M.: Bezöldült lelkiismeret	4122
Farkas I.: Az erőszakról és...	4127
Bulányi Gy.: Magyar Szentírás	4128
Fekete I.: Az Ima	4130
Csizovszki S.: Közös ügyünk-e a Bokor?	4130
Faragóné B. M.: Szeresd felebarátodat...	4136
Miklovicz L.: Homília	4137
Merza J.: Levél	4139
Bulányi Gy.: Pilisszántó	4139
Veér T.: Szép vers?	4141
Ferenc pápa: Homília	4142

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

gyerekének készült, s a gyerek apjára üt. Vegyétek tudomásul, hogy képtelen vagyok az Istent nem saját képemre és hasonlatosságomra megfesteni. Ti is így vagytok ezzel. S ha feltétel nélkül elfogadnátok az én istenképemet, félő, hogy azért tennétek, mert nincs időtök istenképet rajzolásra. Fontosabb dolgaitok vannak ennél. De ezzel nem akarlak megsérteni titeket, hiszen jó barátaim vagytok. Ha pedig ti is rajzoltok magatoknak istenképet, akkor kritikus szemmel figyelitek, hogy mára meg mit talált ki ez a pap nekünk, jámbor keresztényeknek, akik vasárnap még templomba is megyünk, hogy a papunk ne az üres falaknak prédikáljon. Ezek után nem lehet kétségetek. Csak arra számíthatok, hogy valami Bulányi-féle prédikációt fogtok hallani. Kezdem az első olvasmánnyal, melyet két és fél ezer esztendővel ezelőtt írt Jeremiás. Maga Jeremiás nem volt pásztor, de Izrael

népe jórészt juhtartásból tartotta fenn magát, s e juhtartó Izrael képeré és hasonlatosságára képzele az Istent: Összegyűjtöm nyájam maradékát minden országból... visszatérítem legelőjükre... szaporodni és sokasodni fognak. Olyan pásztorokat adok melléjük, akik majd jól pásztoralják őket... - s a többi. Ez már döfi! Ezzel az Istennel már tudunk valamit csinálni. Ez nem vesz lábvizet az óceánból. Ez törődik a maga nyájának a sorsával. Ha ma prédikálna Jeremiás, és itt Magyarországon, akkor alighanem ezt adná az Isten ajkára: Mert megeszítetek juhaitokat, mielőtt megellenének. Elfogyasztjátok nyájaitokat, mert a fogyasztás a ti istenetek, akinek a szolgálatában kiirtjátok a nemzeteket. Nem Cigányországban, meg nem Bokorországban prédikálna így Jeremiás Istene. A Bokor lenne számára a bezzeg-gyerek. Nézzétek meg Vincze Pétert meg Krisztit, mindjárt utolériük szüleiket (akik beérték 10 gyerekkel), hiába sokallották annak idején a vigyázást kisebb testvéreikre, Péter és Kriszti mennek apjuk meg anyjuk után. Talán utol is érik őket. Talán le is hagyják.

A második olvasmány szerzője Pál. Mit mond Jézusról? Azt, amit Pál szeretne, de nagyon. Azt, hogy ne bántsák többé a zsidót. Mért ezt mondja? Mért nem azt, hogy ne bántsák többé a magyart? Hát csak azért, mert Pál szegény zsidó volt, és nem magyar. Ezt írja: Jézus lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést, megbékéltette a kettőt... Igazat mond ez a Pál Jézusról? Nem, mert arról beszél, amit csak szeretne, ha volna. Jézus csak azt prédikálta, hogy bontsuk le a falakat, szüntessük meg az ellenségeskedést, béküljünk meg egymással. De sajnos, nagyon sajnos, ezt helyettünk - magyarok és románok közt, zsidók és palesztinok közt, Bush és Irak közt - sem Jézus, sem Isten el nem végzi. Miért nem? Csak azért, mert senki se teheti meg helyettünk azt, ami a mi dolgunk! A vallásos ember pedig szereti Istenre kiírni a maga feladatait. Példa: Dörögjünk az emberek fülébe: a házasság felbonthatatlan, mert maga az Isten köti egybe a házasságokat! Egy nagy fenét felbonthatatlan. Hazánkban, de főleg Budapesten már több az elvált, mint a nem elvált. Mi az hogy felbonthatatlan? Jézus nem ezt mondta.

Sokkal nehezebbet! Ne válaszsd szét, amit Isten egybekötött! Meg tudod tenni: szét tudod választani!!! De nem teszed meg, ha van Istened. A házasság nem felbonthatatlan, hanem fel nem bontandó!!! Micsoda különbség! Isten nem tud Isten Országát csinálni., mert az kellene az Isten Országához, hogy zsidó a palesztint, férj a feleséget szeresse. Jézus nem tette egygá a kettőt. Meghagyta nekünk ezt feladatul. Inkább végezte volna el ő!!! - keserveskedünk. Meg is tette volna, ha bábjátékot teremtett volna az Isten. De nem azt teremtett, hanem világot, embert, aki azt tesz, amit akar. Az ám, hazám! A harmadik olvasmányban meg arról

értesülünk, hogy a tanítványok tanítójuktól már elsajátították a mesterséget: tudnak már gyógyítani is, tanítani is. Nagy a forgalom Jézus üzemében, evésre sincs idejük, egyik csoport most indul, a másik meg már érkezik. Jézus azt mondja a tanítványoknak, hogy elég ebből. Menjünk el egy ember nem lakta helyre, s pihenjünk. Mennek, de nem sikerül. Kiszúrják őket. Utánuk mennek. Pihenni akarás ide, piheni akarás oda, Jézus megszánta őket, mert olyanok voltak, mint a juhok pásztor nélkül, és kezdte őket sok mindenre tanítani. – Eddig a mai történet, és most tessék nagyon figyelni, hogy át ne verjen titeket az, aki prédikál. Merő jószándékból. De megvallotta a prédikáció elején, hogy ő az Istent csak Bulányi módra, a maga képeré és hasonlatosságára tudja elképzelni! Hát ezért vigyázzatok! Kérdezem: mi a titka ennek a Jézusnak? Papjainknak jut már tíz falu is, s tíz faluból sem tudnak Jézusnak tanítványt gyűjteni. A nem-papoknak tönkre megy a csoportjuk, vagy pedig tizenöt éve senki sem jelentkezik náluk új tagnak, hogy helyére álljon a közben kerekelt oldóknak, temetőbe költözködőknek. A fiatalok nem értik, hogy minek keressenek csoportot maguknak, hiszen nyitván a templomok, mindenki annyit magyaráz nekik, amennyit csak kívánnak: minek tehát kisközösségezni? Mi a fene volt a titka Jézusnak, hogy így ment neki az üzeme? Nekem még sohasem ment így! 85 évem során sohasem volt annyi dolgom, hogy ne tudtam volna enni. Idén nyáron például még senki el nem jött lelkigyakorlatra Budaváriba, bár hívok rá mindenkit erősen. Mért érek én rá mindenre? Mért nem érnek rám, akiket annyira várok? S alighanem mindenki így van ezzel. Mért nem érünk rá egymásra? Újra kérdezem. Mi a titka Jézusnak, mért ment neki az üzeme, mért nem megy a mienk? Válaszolok. Nagyon link az, amit mi csinálunk. Jézus vállalkozása pedig nem volt link. Otthagyta vállalkozásáért a munkaviszonyát, mi nem hagyjuk ott. Talált magának új foglalkozást, a kézzelvezetéses gyógyítást meg hirdetését annak, hogy itt az Isten Országá, s új üzemébe be tudta állítani a Tizenkettőt. Mi nem keresünk újat, s nem is akarunk feltétlenül olyan foglalkozást, amit testvéreinkkel együtt csinálhatunk. Mi nem akarunk Tizenkettőt csábítani új üzemünkbe. Mi nem akarunk életközösségre lépni velük. Mi nem akarjuk kitenni magunkat a számla-ki-nem-állítós munka kiszámíthatatlan kockázatainak. Mi nem akarunk adományokból élni. Mi felelős emberek vagyunk, akik gondban vagyunk a mánkért és a holnapunkért. A magunkéért és a családunkéért. Mi le sem ülünk egymással beszélgetni arról, hogy lehetséges-e az az Isten Országá, amelyről Jézus beszélt. Mi csak arra vállalkozunk, hogy négy hetenként egyszer - ha ráérünk, ha a Mammon engedi - egy délután, egy este erejéig összejövünk... Mit csinálni? Beszélgetni, beszélgetni és beszélgetni, amíg meg nem

unjuk ezt az üres semmit sem tevést, és be nem látjuk, hogy időnket, energiáinkat valami okosabbra is (pl. pénzszerzésre) fordíthatjuk, s vesszük a kalapunk. S véglegesen beülünk a templompadba - papot hallgatni. Majd mondjuk: És a te lelkeddel! Vannak nekünk papjaink, legyenek csak ők a tanítványok. Mi csak világi hívek vagyunk, kérem szépen. Nesze neked, Jézus, aki úgy gondolta, hogy az Isten mindenkit a gyerekének és tanítványának akar, mert különben a Mammon országa lesz a világ, és nem az Istené.

Szóltam, megmondtam, hogy vigyázzatok, mert ez a Bulányi képére és hasonlatosságára megformált Isten kihúzza a talajt a lábatok alól. De az az Isten, akit én megformáltam magamban, csak ezt tudja. Végtelen szeretettel és végtelen kitartással-türelemmel az orrunk alá pörkölni, hogy nem oda Buda, hogy nem úgy verik a cigányt, mert csak azért teremtette meg a világot, az embert, hogy Isten Országát csináljunk a világból. S ha el akarnók linkeskedni az életünk, akkor rendre talál magának - és immár maga helyett - tolmácsot, akivel elkellemetlenkedni nekünk mondanivalóját.

A főpap majd megszagatja ruháját, kijelenti, hogy a tolmács káromkodik, s megy Pilátushoz, hogy intézkedjék. Ez a világ rendje. Káintól Jézusig, és Jézustól napjainkig.

Ma én az ő tolmácsa szerettem volna lenni. Bocsássátok meg a kellemetlenkedést! Nem tudok mást. Újjászületve sem. Sehogyan sem. Amen.

(2001.)

**PARÁSZKA BORÓKA - PERINTFALVI RITA
FERENC PÁPA ÉS A CSÍKSOMLYÓI
EGYHÁZI HAGYOMÁNY**

(Garay András ajánlása)

Sajátos kapcsolat fedezhető fel a Ferenc pápa által képviselt felszabadítási teológia és a csíksomlyói egyházi hagyomány között – állítja Perintfalvi Rita teológus, a grázi egyetem oktatója, akivel a Ferenc pápát illető egyházon belüli és kívüli kritikákról, a

katolikus egyházi mozgalmak jelenéről is beszélgettünk.

Parászka Boróka: Fokozott várakozás előzi meg a pápalátogatást itt Csíksomlyón, és olyan viták és dilemmák is felmerültek, amelyek számomra meglepőek, váratlanok. A Ferenc pápát illető kritikák mennyire általánosak, mennyire jellemzőek és mi az eredőjük?

Perintfalvi Rita: Ferenc pápát pont hat éve választották pápává, és ebben a hat évben rengeteg vihar keletkezett körülötte. Egyrészt az egyházon belül, másrészt az egyházon kívül is, különféle politikai erőktől érkeztek a támadások. Nagyon érdekes megfigyelni, hogy egyházon belül mennyire kiélesedett az a konfliktus, hogy Ferenc pápa próbál reformokat hozni, ezzel viszont radikalizálja, felélénkíti a tradicionalista szárnyat, a fundamentalistákat. Példaként lehet hozni az Amoris Laetitia 2016-os megszületését, azt az apostoli írását, amelyben felvetett olyan kérdéseket, amelyeket már nagyon régóta meg kellene tárgyalni a katolikus egyházon belül – például az elvált és újra házasodott hívek esetét, akik nem járulhatnak szentáldozáshoz, és kirekesztve érzik magukat az egyházból. Ferenc pápa ebben az írásában csak egy lábjegyzet címén tett olyan gesztust, hogy itt lenne az ideje, hogy erről másképpen gondolkodjunk, megnyitotta a kaput, hogy egy lelkipásztor eldönthesse ebben az esetben, hogyan kezelje az ilyen hívőket. Erre válaszul több nyelven is megjelent egy dubiának (=kételey) nevezett írás – amelyet négy bíboros fogalmazott meg, köztük Raymond Burke (az amerikai fundamentalista szárny képviselője az egyházon belül, fontos szereppel bír a Kúriában, és össze van fonódva az olasz szélsőjobboldallal), valamint két német bíboros is – Walter Brandmüller és Joachim Meisner –, akik testvéri helyreigazítást szeretnének kérni a pápától, valamint a tanítások egy részének visszavonását, mert úgy érzik, hogy Ferenc pápa már nem a katolikus tanítást képviseli, illetve újító gondolatai bizonytalanságot keltenek a hívőkben. Ilyen nem fordult még elő az egyháztörténelemben. Később csatlakoztak hozzájuk teológusok, hívők, akik aláírásgyűjtést is kezdeményeztek. Erre a másik szárny, a reformerek szintén elkezdtek egy aláírásgyűjtést. Ebből is látszik, hogy egyházi, teológiai szinten is mennyire kiéleződött Ferenc pápa körül a vita, ami nem véletlen, hiszen bátran belenyúl kritikus témákba, például ilyen még a női diakonátus kérdése – ha nőket pappá nem is szentelhetnek, legalább lehessenek diakonisszák, hiszen ennek is meg van a gyakorlata a katolikus egyházon belül –, az első 900 évben létezett ez az intézmény, aztán a nők ki lettek innen szorítva. Ferenc pápa újra foglalkozik ezzel, és létre is hozott egy bizottságot, amely tanulmányozza ezt a kérdést. Sok ilyen témát fel lehetne még hozni, ami mutatja, hogy

teológiai kérdésekben óriási a vita, és politikai téren is olyan ellenségei támadtak Ferenc pápának, mint az Iszlám Állam, az olasz maffia, tehát láthatjuk, hogy hatalmas viharban végezte munkáját az elmúlt hat évben.

P.B.: Úgy látom őt, mint egy katalizátort, mögötte strukturális törések, tektonikus mozgások, egyházon belüli lobbicsoportok dolgoznak, és ez hullámként vonul végig. Ezt a hasadást a magyar katolikus papságon belül, a magyar egyházon belül is érezni, és itt Székelyföldön is érezni, főleg most, hogy a pápa látogatására készülünk. Mivel függenek össze ezek az ellenállások és kritikák?

P.R.: Ha távolabbi perspektívából közelítjük meg, akkor ez a II. Vatikáni Zsinattal (1962-65) kezdődött, a katolikus egyházon belüli nagy reformzsinattal, amikor az akkori pápa, XXIII. János azt mondta, hogy ki kell tárnai az ablakokat, hogy bejőjön a friss levegő. Elindult egy reformmozgalom, azonban a következő pápák, II. János Pál és különösen Benedek visszavett ebből a lendületből, a tradicionális irányba állította vissza az egyházat. Hozzájuk képest Ferenc pápa visszanyúl oda, ahol a reformzsinat befejeződik, és onnan akarja folytatni.

Kelet-Közép-Európában viszont azt látom, hogy a II. Vatikáni Zsinat szellemisége még meg sem érkezett, a zsinaton megfogalmazódott újító gondolatok ezekben a poszt-kommunista országokban újdonságként hatnak, van tehát egy óriási teológiai lemaradásunk.

Ezt jelenti a teológiai konfliktus. Másrésről tapasztalunk egy politikai konfliktust is, ami köszönhető az új jobboldali populistáknak, ami olyan értékekkel megy szembe, amely Ferenc pápának különösen fontosak. Ferenc pápa mindig arról beszél – ami az egyháznak egyébként alapvető tanítása –, hogy a szeretet univerzális, vagyis ebből a szeretetből, Isten szeretetéből nincsen kizárva senki, egyetlen nép sem lehet ebből kizárva, sem a vallása, sem a bőrszíne miatt, semmilyen alapon. Ezért karolja fel ilyen erősen a menekültkérdést. Kelet-Közép-Európába ez a téma úgy érkezik meg, mintha Ferenc pápa az iszlamizációt támogatná – ez meg is jelenik bíborosok interjúiban, félelmekkel teli gondolatokat lehet tőlük olvasni a menekültválság és az iszlám fenyegetés kapcsán. Ferenc pápa nézetei mögött meghúzódik egy olyan teológiai vonulat is, amit szintén a II. Vatikáni Zsinat mondott ki először, hogy a katolikus egyház nem gondolja magát egyedüli üdvözítő vallásnak, és minden más vallásban megtalálhatóak az igazság csírái. Ha pedig ez így van, akkor elindulhat köztünk a párbeszéd. Nyugaton a tradicionálisták (például a már említett Burke bíboros) nem fogadják el a zsinat szellemiségét, szembe mennek ezekkel a reformokkal. A kelet-közép-európai országokra pedig teológiai elmaradottság jellemző.

P.B.: Mi az oka a teológiai elmaradottságnak?

P.R.: Ha a történeti okokat nézzük akkor a negyven év kommunizmus alatt igyekeztek a kormányok ezekben az országokban elfojtani a vallási életet és a teológiai fejlődést. Ennek az lett a következménye, hogy az egyházak nagyon megcsontosodtak, nem tudtak fejlődni. Elszakadtak a nyugattól, elszakadtak a nyugat-európai teológiai fejlődéstől, a papok és püspökök nem jártak el konferenciákra, a teológusoknak nem voltak nyugati publikációik.

Ez politikai cél is volt, így akarták elsorvasztani az egyházakat. Ennek az lett a hátulütője, hogy nem sorvadtak el teljesen az egyházak, viszont a mostani évtizedekben a két világháború közötti egyházi szemlélet éled újra, ezért is olyan szívesen támogatják a jobboldali populistákat, mert abban az időszakban az egyház erős társadalmi hatalommal és hatással bírt az autoriter rezsimok támogatása által, mint Magyarországon a Horthy-korszak alatt. Ennek megvan a hagyománya, és most ide nyúlnak vissza, ehhez az ismert és bejáratott stratégiához.

P.B.: Milyen következményei lehetnek ennek az egyházon belüli szembenállásnak az egyházra, az egyházi élet szervezésére, a teológiai vitákra? És milyen következményei lehetnek a világi szférára, a politikai kapcsolatokra, az egyház politikai beágyazottságára és az egyház társadalmi szerepére? Próbálom ezt a hívek szemszögéből tekinteni, hogy milyen helyzet alakul ki, amikor a saját katolikus papja szidalmasza a pápát hol nyíltan, hol bújtatva vagy internetes álnéven. Nagyon nehezen feldolgozható helyzet.

P.R.: Sokakkal beszélek, akik kritikusan látják ezeket a dolgokat, és ők úgy fogalmazzák meg, hogy egyfajta identitáskrizist élnek meg, nem tudnak ezzel a katolikus egyházzal azonosulni. Sokan éppen 2015-ös események után mondják azt, hogy egyszerűen képtelenek elmenni a templomba, mert annyira éles belülről ez a lelki ellenállás: miért menjenek oda, amikor úgyis tudják, hogy miről fog a pap prédikálni, politizálni és Ferenc pápa ellen beszélni. Érzelmileg ezt nagyon nehéz kezelni, ezért sokan inkább elhagyják az egyházat. Vallástudósként tekintve szerintem ez a folyamat fel fogja gyorsítani a szekularizációt, és az emberek még jobban el fognak távolodni az egyháztól. Számomra az az érdekes kérdés, hogy erre a katolikus egyházban vajon miért nem gondolnak, miért nem gondolkodnak hosszútávon, miért csak a nagyon rövid érdekkapcsolatokat nézik.

P.B.: Egy erősen hierarchizált egyházban milyen eszközök állnak rendelkezésre egy ilyen konfliktust orvoslásához? Jó lenne az, ha nem lennének ilyen konfliktusok?

P.R.: Itt az ideje a nyílt vitáknak. Ferenc pápának alapelve, hogy nem kell mindenben egyet érteni, de

üljünk le egy asztalhoz, és ütköztessük álláspontjainkat testvéri hangnemben. Amikor bizonyos újságírók a keresztény jobboldali sajtónál demens vénembernek nevezik a pápát, akinek véleményére nem kell odafigyelni – ez ugye már túl van ezen a kategórián. De hogyha tényleg arról lenne szó, hogy ütköztetünk álláspontokat érvek alapján, együtt gondolkodunk, akkor abból építő vita nőhetne ki, és ezt támogatja Ferenc pápa is. Talán pont ezért is gerjesztett ennyi vitát maga körül, mert ő is ezt képviseli, mint vezető, és nem akar egy autoriter, mindent jobban tudó hozzáállással vezetni egy világegyházat. Hisz a kollegialitás szellemében, kíváncsi a bíborosok és hívek véleményére is.

Ennek példája a 2015-ös családshinódus kapcsán látszott nagyon jól, amikor is először történt olyan, hogy a pápa a világ híveit egy kérdőívben megkérdezte, mit gondolnak a házasságról és a szexualitásról. Magyarországon a magyar hívek ezt a kérdőívet nem kapták meg, nem tölthették ki.

P.B.: És olyankor mi a teendő, ha egy katolikus hívő úgy érzi, hogy ő szeretne egy ilyenben részt venni, de az egyháza kizárja ebből?

P.R.: Ezzel a kérdéssel kapcsolatban az volt a nehézség, hogy a hívek nem is hallottak erről a kérdőívről, mire értesültek róla, addig pedig már megtörtént a feldolgozásuk. Talán egyedül Beer Miklós váci püspök rakatta ki egyfajta tiltakozásul a Váci Egyházmegye oldalára, ahol kitölteni már nem lehetett, de ő legalább nem titkolta el. Azért van néhány püspök Magyarországon is, aki kiáll Ferenc pápa mellett, és ők a magyar püspöki karon belül egy olyan kisebbséget alkotnak, akik szintén kemény támadások célpontjaivá váltak. Beer Miklós atya például az egyik ilyen püspök.

P.B.: A Vatikánban látják, érzékelik ezt a folyamatot? Kialakult valamiféle korrekciós gyakorlat, hogy ezt az izolációt valahogy oldani lehessen?

P.R.: Kísérletek vannak, Ferenc pápa nagyon sokféle módon próbálkozik politikai-teológiai irányvonalát stabilizálni, például fontos kongregációk vezetőit leváltotta a Vatikánban, és menesztette a Hittani Kongregáció vezetőjét is, Gerhard Ludwig Müller bíborost, aki nem támogatta Ferenc pápa lépéseit. Az egyházon belüli szexuális visszaélések kapcsán éppen most februárban tartott püspöki tanácskozást, ahol radikális dolgokat fogalmaztak meg. Nagyon büszke voltam arra, hogy ezen az értekezleten nők is felszóltak, mert a nők valószínűleg ezt a kérdést sokkal érzékenyebben látják, és Ferenc pápa szerint a nőknél keresztül megtapasztalunk egy másfajta szemléletet, és ezt a másságot kellene végre már integrálnunk a katolikus egyházban normalitásként.

P.B.: Ezeket a vitákat, belső konfliktusokat látva egy ilyen látogatás, mint a csíksomlyói még nagyobb jelentőséggel bír, hiszen a katolikus egyház feje

személyesen eljuthat a saját híveihez, nem korlátozhatják, akadályozhatják a helyi püspökök. Milyen jelentősége lehet a látogatásnak a magyar közösség szempontjából?

P.R.: Ferenc pápa mindig is azt képviselte, hogy ő olyan pásztor akar lenni, aki pontosan érzi, hogy milyen a bárányainak a szaga. Ez a szép kép, azt fejezi ki, hogy közel kell lenni, oda kell menni az emberekhez, meg kell hallgatni őket. Neki ilyen a pasztorális indíttatása. Ez lesz pápasága harmincadik utazása, és nagyon fontosnak érzi, hogy eljőjön Kelet-Közép-Európába. Érdekes magyar vonatkozás, hogy 2016-ban Veres András akkori szombathelyi püspök meghívta Magyarországra, hiszen Szombathely akkor ünnepelte Szent Márton születésének 1700. évfordulóját, és komolyan felvetődött a lehetősége, hogy a pápa tiszteletét teszi az országban. Viszont éppen akkor történt meg az a bizonyos levélváltás a menekültkérdés kapcsán Ferenc pápa és a Magyar Püspöki Konferencia között. Veres András akkor már a Püspöki Konferencia elnökeként válaszolt Erdő Péterrel együtt, és ez a nagyon rövid és rigid válasz lehetett szerintem annak az oka, hogy a pápa nem akart eljönni Magyarországra. Tudatosan jelzi, hogy a jelenlegi magyar politikát nem akarja támogatni jelenlétével, de mégis eljön Erdélybe, amellyel pedig kifejezi, hogy nem mond le a magyarokról. Ezért szerintem nagyon fontos és örömteli dolog, hogy magyarként legalább Csíksomlyón találkozhatunk a pápával.

P.B.: Annyi egyéb konfliktus között érzékelheti-e a nem európai Ferenc pápa, hogy itt a magyar katolicizmusnak milyen speciális helyi problémái vannak, hogy itt tényleg konkrét létharc folyik a magyarok, csángók részéről akár a nyelvhasználatot, vagy az egyházi javak visszaszolgáltatásának kérdését nézzük.

P.R.: Nyilván a helyi pápai nunciuson is múlik, akinek meg van a lehetősége tájékoztatni a pápát arról, hogy mi történik az adott egyházmegye területén, hiszen valóban minden részletre nem tud rálátni. Az a kérdés, hogy a nuncius mennyire vállalja fel ezeket a konfliktusokat, de az biztos, hogy Ferenc pápa nyitott mindenfajta probléma megoldása iránt. Hogy aztán ebből konkrétan mit tud előre mozdítani, az mindig egy nehezebb kérdés. Ferenc pápa igyekszik egyfajta föderalista hozzáállással vezetni az egyházat, ami azt jelenti, hogy nem akar mindent centralizálni, felülről megoldani, hanem bátorítja a helyi vezetőket, hogy ők próbálják megoldani a helyi problémákat.

P.B.: Arra számítok, hogy ha nem történik majd hatékony fellépés, előre mozdulás az erdélyi magyar katolikus közösséget érintően, akkor ezt Ferenc pápa rovására írhatják a kritikusai. Az is lehet, hogy senki nem úgy adja majd a kezébe ezeket a problémákat, hogy érdemben tudjon lépni. Hogy kellene erre felkészülni,

hogy hatékony legyen az erdélyi magyar katolikus érdekképviselet? Lehet nála lobbizni?

P.R.: Lobbizni természetesen lehet mindenfajta intézmény vezetőjénél, így még a pápánál is, és ezek a lobbik nagyon erősek tudnak lenni, éppen amit említettem a progresszív–fundamentalista-tradicionalista szárny harcai is lobbiharcok. A helyi érdekképviseleti is ugyanígy küzdhet, küzdhetne a jogaiért. Nagyon érdekes lenne megvizsgálni, hogy mennyire erős például az erdélyi magyar civil képviselet, tehát a laikus hívek mennyire erősek, van-e olyan egyesület, szervezet, amely össze tudja fogni ezeket az embereket és érdekeiket, egyáltalán meg tudja-e hallani a pápa az ő hangjukat. Magyarországon is probléma, hogy ezek a szervezetek nagyon sokáig erőtlenek, szervezetlenek voltak, és éppen például a kérdőív kapcsán nem is nagyon jutott el a pápához annak a híre, hogy nálunk még csak kitölteni sem lehetett egy ilyen kérdőívet.

P.B.: Ebből viszont kiolvashatunk egy újabb nagyon éles konfliktus lehetőségét, amikor a hívek a saját papságukkal szemben, egy másfajta egyházi koncepció mellett lobbiznak. Létezik egy ilyen világtrend, egy civil megújulási mozgalom, érdekvédelmi mozgalom a katolikus egyházon belül?

P.R.: Már a II. Vatikáni Zsinat óta kellene, hogy legyen. Ez a zsinat, amely kimondja, hogy az egyház az Isten népe és nem csak a klérusból áll, ez a zsinat az, amelyik megfogalmazza, hogy a laikusok is vegyenek részt az egyházi ügyekben, a döntéshozatali folyamatok legyenek sokkal demokratikusabbak. Nálunk a már említett okok miatt ennek nagyon gyenge a hagyománya. Nyugat-Európában a laikus szervezetek, érdekképviseleti csoportok sokkal erősebbek, csak egy példa a Wir sind die Kirche – a Mi vagyunk az egyház – mozgalom, amely már a nevével is jelzi, hogy az egyház nem csak a püspökök és a papok, hanem mindannyian bele tartozunk. Ferenc pápa nagyon sokszor kritizálja a klerikalizmust, nem akar olyan egyházban gondolkodni, amelyik csak a klérusból áll, amelyik csak a klérus igényeit veszi figyelembe, viszont a hívőket érdektelenül kezeli. Mobilizálni szeretné a világi hívőket, hogy erősödjének meg, és hogyha kell, fogalmazzanak meg kritikákat saját püspökeikkel, papjaikkal szemben. A világi részvételt erősítené a “viri probati” intézménye is – ezt a témát két évvel ezelőtt hozta be a köztudatba újra Ferenc pápa. Itt arról van szó, hogy nagyon sok településen nem tudnak már misézni, mert akkora a paphiány, és ezért “kipróbált”, erkölcsös életet élő házas férfiak válnának az egyházközségek vezetőivé, akik a misét is bemutathatnák. Ezt a témát idén fogják újra tárgyalni, amelyből biztosan megint hatalmas botrányok lesznek. A világiak szerepének erősödését szemben a

klerikalizmussal, vagyis a klerikális hatalommal, nagyon jó modernizációs folyamatnak tartom.

P.B.: Beszélgetésünk végén térjünk vissza a helyszínhez, Csíksomlyóhoz, amelynek egyháztörténeti szempontból is jelentősége van. Itt Erdélyben, a rendszerváltás után politikai tartalmat – nem feltétlenül egyház kompatibilis jelentést is – kapott a helyszín. Mennyire lehet fontos az, hogy itt egy ilyen eleven zárandokhely, egy somlyói közösség alakult ki? Valamint beszéljünk még Márton Áron örökségéről is, én nagyon izgulok, hogy ez is kapjon egy kis nemzetközi figyelmet a látogatás apropóján.

P.R.: Ahogy utána olvastam, ez lesz a 451. zárandoklat Csíksomlyóra, ami mutatja ezt az élő történelmi tradíciót, a sok százezer magyar rendszeres zárandoklatát. Ehhez a különleges spirituális élethez fog kapcsolódni most a pápa látogatása. Ferenc pápának a felszabadítás teológiai öröksége is erősíti, hogy nagyon fontos számára az úgynevezett népi vallásosság különböző formáinak megélése. Egy zárandoklat tipikusan ilyen esemény, úgyhogy biztosan nagy örömmel jön el erre a helyre. Márton Áronnak a hagyománya is fontos lenne, hogy felelevenedjen, és hogy szélesebb körben is halljanak róla, talán ebben segíthetnek majd a nemzetközi tudósítások a világ minden táján.

P.B.: Közös tehát a felelősségünk, hogy milyen tartalommal töltjük meg ezt a látogatást, és mit tud megmutatni magából az erdélyi magyar katolicizmus, valamint hogyan tudja rendezni saját benső konfliktusait.

SZÉKELY JÁNOS

AZ UTOLSÓ ÓRÁBAN VAGYUNK, AZ ÚJ TRIANON FELÉ

Az utolsó órában vagyunk, most még van lehetőség arra, hogy változtassunk a helyzeten. Ha nem tesszük meg, akkor ketté fog szakadni ez az ország, amely közös hazánk – figyelmeztet Székely János szombathelyi megyéspüspök, az MKPK Caritas in Veritate Bizottsága elnöke.

Egy „új Trianonra” figyelmeztetett Székely János szombathelyi megyéspüspök egy, a közelmúltban megtartott konferencián. Az Magyar Katolikus Püspöki Konferenciának (MKPK) a romapasztoráció ügyével megbízott püspöke úgy látja, minél inkább halogatjuk a cigányság felemelkedésének ügyét, annál közelebb kerülünk ahhoz, hogy az ország kettészakadjon.

– Nemrég egy konferencián a cigányság helyzetével összefüggésben egy újabb Trianonról beszélt. Ennyire nagyak látja a veszélyt?

– Az első világháború előtti időszakban a magyar társadalom és az állami vezetés sokszor érzéketlenül és

talán nagyképűen is viszonyult a nemzetiségekhez – gondolok itt a szlovákok, a románok és a szerbek egyesületeire, oktatási intézményeire, szervezeteire. Mintha nem érzékeltük volna azt a veszélyt, ami később Trianonban valósággá vált. Természetesen ezzel nem azt szeretném állítani, hogy a trianoni békediktátum igazságos volt.

Úgy tűnik, most is egy hasonló helyzettel állunk szemben. Északkelet-Magyarországon és az ország déli részén teljes egészében románok lakta régiók vannak kialakulóban. Ezek a települések óriási a nyomor, a kilátástalanság, a munkanélküliség, és többnyire az oktatás is gyenge minőségű. Mintha a magyar társadalom magára hagyta volna ezeket az embereket. Fennáll a veszélye annak, hogy kialakul egy roma ország, vagy ennek a vágya, mondván, ha ez az ország ennyire keveset tesz értünk, akkor jobb lesz külön.

A helyzet jellemzésére szeretnék néhány adatot is megemlíteni. A roma lakosság több mint fele (52%) túlzásfolt, majdnem fele (46%) pedig komfort nélküli lakásokban lakik (ezek az arányok a többségi társadalomhoz tartozók esetében 13% és 3%). Aki nem járt még kis falvaink szélén vagy a szegregátumokban, az el sem tudja képzelni, milyen körülmények között élnek ezek az emberek. A karácsony előtti napokban felkerestem Szombathely néhány nagyon szegény családját. Az egyik négygyerekes család egy egyetlen szobából és egy kis előtérből álló „lakásban” lakott. A falak penészesek voltak, nem volt bent sem WC, sem fürdőszoba, csak egy csap. Négy kicsi gyermek ilyen körülmények között nő fel a mai Magyarországon.

A korai iskolaelhagyás a roma fiatalok esetében 60 százalékos, ugyanez a szám a többségi társadalomnál 9 százalék. A 15 és 24 év közötti románok 41 százaléka nem tanul, és nem is dolgozik. A nem románok esetében ez a mutató 9,8 százalék. Annak ellenére, hogy az utóbbi tíz évben csökkent Magyarországon a munkanélküliség és a szegénység – ezek persze örömteli tények –, nem szabad elfelejtenünk, hogy van egy olyan társadalmi réteg, amelynek óriási hátrányt kell leküzdenie. Harrach Péter mondta, hogy a magyar társadalom előtt két nagy sorskérdés áll: a demográfiai krízis és a románok helyzete. A magyar államnak és a társadalomnak nagyon nagy energiákat kellene fordítania ezeknek az embereknek a felemelésére.

– **Mit lehetne tenni értük?**

– Hatékony programokra volna szükség. Jó példa erre a Magyar Máltai Szeretetszolgálat tarnabodi kezdeményezése. Tarnabod néhány évvel ezelőtt még nagyon szegény zsákfalú volt. Aztán egy fiatal ember életvitelszerűen beköltözött a faluba – ő lett minden kezdeményezés motorja. Felmérte a falu reális helyzetét: ki akar dolgozni, mitől adósdnak el az emberek, milyen veszélye van az uzsorások tevékenységének. Az első lépése az volt, hogy kért egy

buszt a munkába járáshoz. Ezt követően több lakosnál is előfizetéses elektromos fogyasztásmérőt szereltek fel. Így mindenki annyi áramot fogyasztott, amennyit előre kifizetett. Ennek hatására az áramfogyasztás a 60 százalékra csökkent, és szinte teljesen megszűnt az eladósodottság. Néhány hónap alatt nagyot változott a falu légköre. A harmadik lépés egy – nem piaci alapon tevékenykedő – veszélyeshulladék-szétszerelő üzem létrehozása volt. Mivel arra nem volt esély, hogy versenyhelyzetben működtessenek egy ilyen céget, körbejárták a környéket, és baráti alapon kértek megrendeléseket a vállalatok vezetőitől. Ez azt is bizonyítja, hogy az a gazdasági logika, amit az Európai Unió szabályai ránk kényszerítenek, egyáltalán nem segíti a hátrányos helyzetű régiók munkahelyteremtési programjait. Sok ilyen, társadalmilag és államilag támogatott kezdeményezésre volna szükség.

– **A munka mellett az iskolát is említette. Ön miként látja a románok beiskolázásának, képzésének kérdését?**

– Magyarországnak számos olyan kistérsége van, ahol a roma gyerekek száma megnőtt. A szabad iskolaválasztás – nagyon helyesen – lehetőséget ad arra, hogy a szülő ott taníttassa a gyermekét, ahol azt a legjobbnak látja. Az állam feladata az lenne ezen a területen, hogy minőségi oktatást, vagyis a lehető legjobb iskolát biztosítsa ezekben a leszakadó kistérségekben is. A tanárok számára kiegészítő juttatásokat kellene adni, így vonzóvá válhatna a hátrányos helyzetű gyermekek tanítása. Az is fontos volna, hogy új (nem frontális) tanítási módszerek segítségével emeljék az oktatás színvonalát.

– **Napjainkban még azok a fiatalok is nehezen jutnak lakáshoz, akik nem nevezhetők szegénynek. Hogyan lehetne megfelelő lakáshoz juttatni a hátrányos helyzetű embereket?**

– Nagy szükség volna olcsó, alacsony rezsiű önkormányzati bérlakásokra. Így azok, akik nyomorban élnek, tehetnének egy kicsi, mégis jelentős lépést felfelé. Sajnos a legtöbb önkormányzat nem épít és nem ad ki ilyen lakásokat.

– **Visszatérve a tarnabodi példához: Vecsei Miklós, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnöke egyszer azt mondta, hogy bár természetesen az anyagiakra is nagy szükség van ezen a területen, de talán még ennél is fontosabb az elkötelezett emberek munkája.**

– Egyetértek, én is úgy gondolom, hogy nagyon sok cigány családnak mindenekelőtt egy segítő emberre volna szüksége. Aki például a hivatalos ügyeiket intézi. Az átlagos cigányember sokszor nem is érti a hivatalos levelek nyelvezetét. Munkakeresésnél, szerződéskötésnél, vagy akár egy kórház felkeresésénél is szükségük lenne egy mentorra. Esztergomban volt egy hatgyerekes roma édesanya, aki dolgozott, mégis állandóan adóságokkal küzdött. Egyszer valaki leült

vele, hogy írják össze a kiadásait és a bevételeit. Kiderült, hogy ez az asszony a hétköznapiakban sokkal több kiadást tervezett, mint bevételt. Ezt az aránytalanságot csak úgy tudta megoldani, hogy egy új kölcsönből kifizette az előzőt. Ez az édesanya életében először ekkor szembesült azzal, hogy másképpen kellene megterveznie a család havi költségvetését.

A magam részéről mindig azt szoktam javasolni, ha van a környezetünkben hátrányos helyzetű család, akkor keressük fel őket, ismerkedjünk meg velük, alakítsunk ki velük jó kapcsolatot. Ha egy kicsit rálátunk az életükre, akkor már sokkal hatékonyabban tudunk nekik segíteni.

– **Az említett tanácskozáson a droghasználatról is szó volt. Miért érintettek ebben a romák különleges módon?**

– Ennek fő oka az lehet, hogy a roma családok nagy részét nem védi kultúrából, hagyományokból, értékekből, hitből, emberi kapcsolatokból szőtt erős védőháló. Ezért a modern társadalmat veszélyeztető negatív jelenségek is fokozottabban érintik őket. Ezzel rokon jelenség, hogy a tárgyak esetében is a leggyengébbre esik a választásuk, mert nem volt lehetőségük tájékozódni a művészeti kérdésekben. A vallásnál is ezt látjuk: ha szép a zene, jó a hangulat, az már elég a számukra; nem fontos nekik, hogy az adott vallás milyen tartalmú, van-e mélyebb történelmi gyökere. A keresztnévvel is ez a helyzet: nincsenek példaképek vagy bibliai eszményeik, ezért választanak nevet a legutóbbi filmsorozatról. A gyenge kulturális háló miatt könnyebb befolyásolni őket.

– **Mi lehet itt a megoldás?**

– A hit szerepe nagyon fontos lehet. Esztergomban volt egy fiatal ember, aki hatodik általános iskolásként hagyta abba a tanulást. Szegénységben élt, de nagyon vágyott arra, hogy neki is jó holmija legyen, ezért ruhákat, cipőket lopott. Hamar rátalált a kábítószerre, fogyasztó és diler is lett. Rövidebb időszakokra börtönbe is került, a házassága szétesett, az egészsége is megroppant, úgy lefogyott, hogy szinte csont és bőr lett. Édesapja egy jószívű, mélyen vallásos ember volt. Egyszer a fiú arra ért haza, hogy az apja térden állva imádkozott érte. Ez annyira megrendítette, hogy hajlandó volt elmenni az apjával a templomba. Később egy cursillós hétvégén is részt vett, bár mint később elmondta, nem is tudott a szövegekre figyelni. Akkor sem értett sok mindent, amikor a csoport bement a kápolnába. Ő is letérdelt, nézte az oltár fölött függő feszületet, és úgy hallotta, hogy Krisztus azt mondja neki: szeretlek téged és fel akarlak emelni. Úgy érezte, hogy Jézus lelép a keresztről, odamegy hozzá és megöleli. Ettől kezdve nem kábítószeres, és még csak rá sem gyújtott. Ez négy éve történt. Azóta elvégezte a nyolc osztályt, jogosítványt szerzett, esti iskolába jár, lett új családja, és elkezdett dolgozni. A

szabadulás lényege az ember szívében történik. Ha a szívünk megtelik, akkor nincs szükségünk pótszerre ahhoz, hogy boldogok legyünk.

– **A szakértők szerint manapság a dizájn drogok jelentik a legfőbb veszélyt. Mi ennek az oka?**

– Ezeket a szereket nem azért használják a fiatalok, hogy „fölpörögjenek”. Sok roma fiatalnak nincs jövőképe, nem látják, hogy a jelenlegi rossz helyzetükből hogyan tudnának kikerülni. A drog számukra pusztán arra kell, hogy legalább egy rövid időre megfelelkezzenek mindarról, amiben élnek. Nyugodtan nevezhetjük ezt nyomordrogoknak is. Kassa környékén, de hazánkban is sokfelé szörnyű pusztítást végeznek ezek a szerek.

– **Mit tehet az Egyház, a hívő ember azért, hogy az imént említett új Trianont elkerüljük?**

– Az Egyház és a hívő emberek is nagyon lomhák, nehezen nyitnak a romák felé. Nagy a szakadék a romák és a nem romák között, mi mégis alig vagy túlságosan lassan teszünk ennek áthidalásáért. Pedig ezt a szakadékot a nem romák sokkal könnyebben átlélik, mint a romák. A papok, a hitoktatók és a hívő emberek még könnyebb helyzetben vannak. A papokat szívesen, tisztelettel fogadják a cigány családok, nyitottak az imádságra, az áldásra. A kapu tehát nyitva van. Nem úgy kell a romák evangelizációjához hozzáállni, hogy bent ülünk a plébánián, és várjuk, hogy eljöjjenek. A többségi társadalom évszázadok óta kötődik a templomhoz, de a romák hagyományaiban soha nem szerepelt a templomba járás. Meg kell teremtenünk az Egyház cigányok számára is vonzó arcát. Az utolsó órában vagyunk, most még van lehetőség arra, hogy változtassunk a helyzeten. Ha nem tesszük meg, akkor ketté fog szakadni ez az ország, amely közös hazánk. *Az interjú nyomtatott változata az Új Ember 2019. március 31-i számában jelent meg.*

SZŐKE TIBOR

LANKÓ JÓZSEF: SOHA NEM TALÁLKOZTAM OLYAN CIGÁNNYAL, AKINEK A HITET MAGYARÁZNI KELLETT VOLNA

Több évtizede teljesít szolgálatot a 100 százalékban cigányok lakta Alsószentmártonban a katolikus lelképásztor. Befogadásról, együttélésekről beszélgettünk vele.

–Hogy kerültél ebbe a faluba?

–1980-ban szenteltek pappá, de két héttel a papszentelés előtt kirúgtak a papnevelő intézetből, mert a Bokor közösséghez tartozott egy társunk, akit nem akarták pappá szentelni, emiatt levélben tiltakoztunk. Eredetileg az volt Cserháti püspök terve, hogy papszentelés után visszaküld még tanulni, hogy kicsit jobban meg legyenek talpálva teológiából, ehelyett gyorsan felszentelt és el akart helyezni káplánnak, mert vissza már nem mehettem a szemináriumba. Így kerültem Siklóstra. Gyanítom, hogy azért pont oda, mert ott volt egy Trabant, a főnök viszont nem tudott autót vezetni. A történet szépsége még, hogy én végigmotoroztam az egyházmegyét, hova kerülhetnék káplánnak és két helyre nem akartam: Siklóstra meg Sásdra. Sásdra azért nem, mert nem volt fürdőszoba – később úgy költöztem ide, Alsószentmártonba, hogy egy évig nemhogy fürdő, még vízvezeték sem volt. Siklóstra meg azért nem akartam kerülni, mert úgy tudtam, a főnök ott folyton ordítózik. Hét évig voltunk egy helyen, egyszer volt köztünk veszekedés, ami egy napig tartott. Kiderült, hogy egy áldott jó ember, csak egy kicsit nagyothall. Nem tudott vezetni, ezért a káplánnak a feladata volt, hogy a Siklóshoz tartozó falvakat ellássa, így került képbe Alsószentmárton, ami 1975 óta cigány falu volt.

– Mihez kezdél az első munkanapodon?

– Nem kellett a nulláról indulni, mert örökölttem egy gyerekhittanos csapatot. „Fel is készítették”, hogy a cigányokban nem lehet megbízni, lopnak, csalnak, hazudnak, a templomkulcsot nem szabad odaadni nekik... Ilyen tanácsokat kaptam. Az egyik mise elején odaállt elém egy asszony és azt mondta: piszkosak az oltárterítők, ő elvinné kimosni. Hát, mit mondtam volna neki, hogy nem viheti el? De miért nem? Piszkosak, piszkosak, ezt én is látom, de az én ruháimat is anyám mosta akkor. Jó, vigye, mondtam és öt perc múlva azt láttam, hogy egy darab textil sincsen a templomban, két asszony meg elment egy batyuval a falu felé. Elfelejtettem megkérdezni, hogy hívják, hol lakik. Eltűnt minden. Nem meséltem el senkinek ezt a történetet, mikor a legközelebb jöttem misézni, itt álltak a templom előtt a ruhákkal kimosva, kivasalva, majd felraktak mindent a helyére. Rádöbbsentem, hogy

ha én a papjuk akarok lenni, akkor alaposan meg kell ismerni ezeket az embereket. Ezzel kezdetét vette egy kaland. Megalakult egy felnőtt hittancsoport, tanítani kezdtem az evangéliumot.

Ez nemcsak nekik volt hittan, hanem nekem is. Megtapasztaltam, amit Jézus mond Máté evangéliumában, hogy menjetek, tanítsatok minden népet, kereszteljétek meg őket. Nekem nem kellett elmennem Japánig, hogy más kultúrát találjak, csak 10 kilométert mentem és jött is a más kultúra, meg egy másik világ.

– Milyenek ismerted meg ezt a másik világot?

– A cigányokkal kapcsolatban csak a negatívumokat szokták említeni azok, akik az értékeiket nem akarják meglátni. Ilyen érték a kultúrájukban a család, ami nem a szokványos anya-apa-gyerek kapcsolatot jelenti, hanem egy nagycsaládi kapcsolatrendszer, ami egy sűrű emberi kapcsolati háló. Nagyon megtartó tud lenni az élet különböző helyzeteiben. Mert lehet, hogy nem tudok segíteni, de ott kell lennem. És ebben a jelenlét nagyon fontos. Ez olyan érték, amit Európa úgy elvesztett, hogy még az emlékeiben sincsen meg talán. Itt pedig ez élő valóság.

– Hogy állnak a hittellel?

– Ők nem azért hisznek Istenben, mert mi, papok megtanítottuk nekik. Az Istenbe vetett hit a családban adódik tovább, a nagymamák ennek a kulcsfigurái. A cigányok hite egy olyan, ami valahol a Pátriárkák és Mózes koránál tart. Isten az élet ura, aki fent van, akinek felelősséggel tartozunk, de azért lehet vele kicsit alkudozni, hogy jól menjen a dolog, lehet ajándékot adni, gyertyát gyújtani. Számomra ez egy kicsit a Jákob-Abrahám irány, de ha megnézzük a mózesi törvényeket, akkor azt látjuk, hogy rengeteg higiénés szertartás van benne, aminek az a célja, hogy a közösség egészségét védje. A cigány babonának nevezett dolgokban ugyanezek vannak. Higiénés dolgok, amiket nyakon öntenek egy kis vallásos szósszal, azért, hogy biztosan elfogyasszák. Például a temetés vagy a születés kapcsán. A halottal eltemetik a ruháit, mert ha nem, akkor visszajön értük. Ez így furcsán hangzik, de mit jelent ez? Azt, hogy amikor valaki meghal, akkor a közvetlen, személyes tárgyait más ne használja, ezért beleteszik vele együtt a sírba, ez védi a közösséget a fertőzéstől. A házat meg úgyis ki kell meszelni, ha halott volt bent, az is egy fertőtlenítés. Volt egyszer egy néni, aki elmagyarázta nekem, hogy ha hazaérnek a temetésről oda, ahol a halott lakott és ég a tűz, akkor megmossák a kezüket, de nem törlik meg, hanem a tűz felett lengetik. Így mosakszik be minden orvos a műtét előtt. Megmossa kezét és megszáritja. Ez egy primitív módja a fertőtlenítésnek, de ezt ők nem így adják elő. Amit babonának mondanak kívülről, az a kultúrájuknak fontos része és kár volna, ha elveszne.

–Tudnak még vigyázni ezekre az értékekre?

– Ahol zártabb a közösség, ott igen. Ahol nagyobb a nyomorúság, mint a városbeli nyomortelepeken, ott könnyebben elkopnak ezek a kulturális értékek.

– Nőtt a hívők száma, amióta itt vagy?

– Én nem találkoztam a 39 év alatt olyan cigánnyal, akinek a hitet magyarázni kellett volna.

– De Jákobtól Jézusig eljutottak-e?

– A hittanoknak köszönhetően ez a folyamat a mai napig tart. Felnőtteknél ezt a bér málkózók számán lehet lemérni. Nálunk nincs gyermekbér málkolás. Ha valakinek eszébe jut, hogy ő szeretne bér málkózni, akkor megkérem, keressen még 10 embert és elkezdjük a felkészítést. Emiatt 5-6 évente van bér málkolás, de az belső késztetésből jön. Ez nagyon sokat számít az evangélium befogadásában. Otthonról hozzák az imádságot is, rendszerint fohászokkal. Ezen a téren is van változás – Jézushoz közeledés. Vannak, akik rendszeresen imádkoznak. Bevezette egy asszonycsoport, hogy halottvirrasztáskor rózsafüzéreznek, ami nem volt szokás eddig. A kábítószerekért hetente külön alkalmakkor imádkoznak. Két éve pedig egy hónapban egyszer van egy csendes szentségimádás is, ami egy hang nélkül történik. Itt van Jézus, itt vagy Te, éreztétek jól magatokat! És erre jönnek az emberek! Nemcsak azok, akik mindig járnak, hanem újak is. Alaprogram lett. Nem kell magyarázni, ki szoktam hirdetni, be szoktuk osztani fél órákra a templomot, hogy ki lesz bent, de gyakran sokkal többen jönnek. Fontos nekik.

– A Te hited változott a négy évtized alatt? Voltak mélypontjaid?

– Engem a Gondviselés a tenyerén hordoz. Mindig voltak olyanok, akikhez fordulhattam. Például Solya Miklós bácsi, görögkatolikus lelkész, aki 40 évig volt Hodászon parókus, s akkor ment nyugdíjba, amikor én jöttem ide. Írtam neki egy levelet, hogy itt vagyok, mit csináljak és vártam egy hosszú válasza. Erre elintézett fél oldallal: „Ha van irgalmas, jó szíved, akkor az megmondja, mit kell csinálnod, ha nincs, akkor nem tudok neked tanácsot adni” – írta és utána volt még néhány biztató szó. 1-2 évvel utána találkoztunk csak először, ő egy középmagas, vékony ember, én meg már akkor is ilyen túlpárnázott voltam. Felnézett rám és azt mondta, hogy hát, én aszkétábbnak gondoltalak volna téged. A jó Isten humora, hogy különböző emberek képesek ugyanolyan szolgálatot viselni. A másik ilyen fontos segítőm André Barthelemy, egy francia pap, akit Jóska néven ismertek a cigányok Magyarországon. Ő járt Csatkára, a cigányok búcsújáró helyére, ott ismerkedtem meg vele. Mikor meglátogatott, fiatal papként feltettem neki azt a nagy kérdést, hogy merre vezessem a cigányokat? Erre ő azt mondta, ne vezessél te senkit sehova, legyél ott, figyeljél, és ha tudsz valakinek segíteni, akkor segítsél. Ez egy olyan program, amit bárhol, bármikor, egy életen keresztül

lehet csinálni és nincs mögötte teljesítménykényszer. A harmadik ilyen ember, Lothar Weiss, akit egy nemzetközi találkozón ismertem meg. Napi kapcsolatban voltunk, közös táborokat szerveztünk. Nagyon érdekes ember volt, első benyomásra elviselhetetlennek tűnt, ugyanakkor hallatlanul érzékenynek ismertem meg. Nem ismert lehetetlent, mindenre azt mondta, meg kell próbálni. Körülötte aztán nagyon hamar azon kapta magát az ember, hogy úton van Bukarestbe a kocsijában egy gyerekkel, akit egy német városban találtak papírok nélkül és csak egy Bukarestben lévő torony nevét tudja, ahonnan hazatalál. Idehozta nekem ezt a gyereket, mondván, hogy te úgyis olyan közel vagy, menj már le vele és útközben vedd fel Dragomirt, aki egy tanár és majd segít neked eligazodni. És én mentem Bukarestbe ezzel a gyerekkel, meg a tanárral és megtaláltuk a gyermek rokonait. Nyári táborokat szervezett, amikben voltak német középosztálybeli cserkészgyerekek, román árvaházi gyerekek, balkáni menekült cigányok és a mi cigány gyerekeink. Azt mondta, hogy „lehetőséget kell adnunk a fiataloknak, hogy megismerjék egymást. Hogy kapcsolatok, barátságok szövődjenek: ha megismerik egymás kultúráját, ha esznek egymás ételéből, ha megtapasztalják, hogy a másik csókja jó, akkor nem lehet őket egymás ellen uszítani, akkor nem fognak soha fegyvert egymásra.” Létrehozott egy egyesületet, amin keresztül rengeteg támogatást kaptunk. Volt olyan időszak, amikor csak rájuk tudtunk számítani.

– Hogy látod a jövőt, mitől javulnának a cigány-magyar kapcsolatok?

– Hirdetnünk kell az evangéliumokat. Olyan közelségbe kell ülni az emberekhez, hogy a sebeik megérinthetők legyenek, de nem azért, hogy vájkáljunk benne, hanem azért, hogy megnyíljunk, hogy felismerjük, ráismerjük, hogy én Uram, Istenem! – ahogy Tamás is meglátta Jézust, mikor megérintette a sebeit. Ez a kereszténység nagy lehetősége. Az evangélium hirdetésének elsődleges módja, hogy jelen vagyunk ott, ahol az emberek sebzettek és ott adjuk azt a segítséget, szeretetet, amire szükség van. Ez egy diakónia, ez nem szép szöveg, hanem gyakorlati segítség. Szoktam a kollégáimat bosszantani azzal, hogy az én diakónussá szentelésemet senki sem érvénytelenítette. Az éhezőnek az az evangélium, hogy adunk neki egy tál ételt, a ruhátlanak az, ha ruhát adunk, és ha ez a ruha egy német segélyszállítmányból van és még márkás is, akkor az még az emberi önértékelést is segíti, a méltóságot is növeli. Valakinek pedig az az evangélium, hogy segítjük a készségei fejlesztését. Ezekből néhány intézményesült nálunk, az óvoda, a tanoda, a játszóházak. Itt nagyon sok olyan pedagógiai munka van, amit a munkatársak szívből fakadóan végeznek. Ez mind ebből a közelségből fakad. Ehhez nagyon fontos az egyháznak a közönsége.

Ahogy Pál apostol mondta: „*Ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, vele örvend valamennyi.*” (1Kor12;26)

Ezzel az érzékenységgel tudunk mi is segíteni a másikon.

SOMOS LÁSZLÓ

ELMEGYEK A CIGÁNYTELEPRE, HOGY JÉZUSSAL TALÁLKOZZAK

Pappá szentelésének 25. évfordulóját ünnepli Somos László kaposfői plébános. Az ünnepi szentmisét június 12-én fél 12-kor tartják a kaposfői

plébániatemplomban. Az irgalmasság szentévében arról kérdeztük, mit jelent irgalmas szívvel jelen lenni a szegények, a cigányok életében.

– Huszonöt éves papi jubileumát ünnepli. Miért választotta a papi hivatást?

– Pál apostol korinthusiaknak írt első leveléből választottam papi jelmondatomat: „Nem azt keresem, ami nekem hasznos, hanem ami másoknak van javára, hogy üdvözüljenek.” (1Kor 10,33) – eszerint próbálok megélni papi hivatásomat. Azért lettem pap, mert úgy éreztem, akkor tudom megélni az Istennel való kapcsolatomat, ha teljesen odaadom az életemet Istennek. Fontos számomra, hogy mindennek az alapja a Jézussal való kapcsolat legyen, erre épül minden tevékenység. Odaadom magam Istennek és rajta keresztül embertársaimnak.

Szeretnék Isten művévé válni, hogy általam tegye, amit Ő akar. Ahogyan Teréz anya mondta: „Istenem, csak ceruza legyek a kezében, írj velem, amit akarsz.” Jézus az utolsó vacsorán megmossa tanítványai lábát – ezzel megmutatja nekünk a szolgáló szeretet útját, ami főleg a legkisebbek szolgálatát jelenti. „Milyen nehéz méltóvá válni azok szolgálatára, akik sokat szenvednek” – mondta Páli Szent Vince. Nem én vagyok, aki jót teszek, hanem méltóvá válok a szolgálatra, a Jézussal való kapcsolat által – lassan, folyamatosan, az egész életem során.

– Mi vezette lelkipásztorként a cigányok közé?

– Soha nem terveztem, hogy cigányokkal foglalkozom majd. Amikor huszonkét évvel ezelőtt Kaposfőre kerültem, bejelentették egy cigány gyerek keresztelőjét. A család nem jött el a megbeszélte időpontban. Tudtam a lakcímüket, megkerestem őket, és megdöbbenve láttam, milyen körülmények között élnek: hatalmas szegénységben, vesszőkből font, sárral tapasztott kunyhókban. Nekik is a plébánosuk vagyok, hozzájuk is van küldetésem. Jézus is azt mondta, „menjetek el minden néphez”, gondoltam, és elkezdtem kijárni hozzájuk az esti misék után. Beszélgettem,

ismerkedtem velük, ők is kezdtek engem megismerni. A cigányok bármikor szívesen fogadják az embert, nem kell bejelentkezni. Én nem telefonálok senkinek, csak odamegyek, bemegyek a házba, és már ülök is le. Nagyon közel áll hozzám, hogy tettetés nélküli, természetes emberi kapcsolatok jellemzik őket. Ha az asszony mos, főz, a férfi ház körüli munkát végez, nem hagyja abba, de közben lehet vele beszélgetni. Az elején mindig kértem egy pohár vizet: ők is hadd adjanak valamit. Az ember mindig tud inni egy keveset, és vizet mindenki tud adni. Néhány éve eltűnt ez a szokás, már nincs rá szükség. Könnyen el lehet igazodni a világukban. Csak el kell menni hozzájuk. A gyerekek rögtön másznak az ölembe, nem félnek az emberektől, közvetlenek. A felnőttek pedig szeretik, ha a gyerekeikkel foglalkoznak.

– Mi történt, amikor már egy ideje járt hozzájuk? Elkezdett terveket szőni arról, hogyan lehetne jobb az életük?

– Előre nem terveztem semmit, nem is lehet. Az első feladat: minél többet köztük lenni. Akkor látjuk meg, miben tudunk segíteni. Először arra kértek, értelmezzem a hivatalos iratokat, segítettem a kitöltésükben. Nem mindig elég kitölteni az adatlapot, el is kell kísérni őket. Egyszer megírtam egy ötgyerekes, analfabéta cigány asszony papírjait a gyerekek után járó juttatáshoz, és a hivatalban azt mondták neki, nincs jól kitöltve. Fogtam a papírokat meg az asszonyt, bementem vele a hivatalba, és amikor sorra kerültünk, beadtam a papírokat. Az ügyintéző szólt, hogy ezt csak személyesen lehet elintézni. Kérdezte, az élettársa vagyok-e. Elmagyaráztam, hogy a kaposfői plébános vagyok, a hölgy pedig az egyik hívem, eljöttem, hogy segítsék neki elintézni az ügyeket. Rám nézett, és azt mondta, rendben van. És elfogadta ugyanazokat a papírokat, amelyeket előtte visszaküldött.

Láttam, hogy nincs ruhájuk, a gyerekek ugyanabban járnak szeptemberben és decemberben is. Az édesanyám, a húgom, a barátaim gyűjtöttek ruhákat, én pedig kiosztottam közöttük. Sokszor elmentem velük az orvoshoz, hogy ne két méterről vizsgálják meg őket, a gyerekeket pedig elvittem a kórházba vizsgálatra, ha kellett. Elkísértem valakit munkainterjúra is – igaz, két nap múlva indoklás nélkül kirúgták az illetőt, akit akkor felvettek. Ha krízishelyzet volt, próbáltam élelmet adni. Aztán arra gondoltam, leginkább a gyerekeket kellene korrepetálni. Mielőtt létrehoztuk a tanodát, tanítóképzős hallgatók kezdték tanítani őket szombaton és vasárnap délelőtt a falusi templomok sekrestyéjében. Ez nem volt elég, de így is volt, aki leérettsgizett közülük.

– Kapott valakitől tanácsot, amikor a cigányokkal kezdett foglalkozni?

– Amikor Lankó József kiköltözött egy homogén cigány faluba, Alsószentmártonba papnak, tanácsot kért Sója Miklóstól – aki negyven évet töltött papként a cigányok között –, és ő ezt írta neki: „Legyél minél többet köztük, és ha van nagy, irgalmas szíved, úgyis megtudod, mit kell tenned.” Én Lankóhoz mentem el tanácsért a kilencvenes évek közepén, amikor ő már tíz éve foglalkozott cigányokkal. Elmondta, mennyire családcentrikusak a cigányok, sok értéket említett, amely a többségi társadalomból sok helyen hiányzik. Tovább faggattam, mit csináljak én Kaposfőn, hátha tud egy jól bevált receptet. Ekkor elmondta ezt a történetet, a tanácsnak van egy folytatása is: „Ha nincs nagy, irgalmas szíved, mondhatok neked bármit.” Ez az igazság.

Dolgoznak már nálam mások is, nem egyedül szaladgálok a cigány közösségekhez: így mindenhol van állandó jelenlét. Aki újként kezd, annak azt mondom: „Ne csinálj semmit, látogasd a családokat, ülj le, beszélj velük. Ne akarj tanácsot adni. Ez a nagy »semmittevés« alapozza meg a munkádat, de ne hagyj ki egy házat se.” Cigánypasztorációt csak rendszeresen, állandó jelenléttel érdemes végezni, ha az ember az életéből egy jó nagy részt odaajándékoz nekik. Nem vezet eredményre, ha valaki kimegy sajnálkozni, ad valamit, hogy a lelkiismerete megnyugodjon, és aztán magukra hagyja őket.

Szeretném megemlíteni, hogy Beer Miklós váci püspök írt egy szép körlevelet a cigánypasztorációról: egy igazán jól használható, önvizsgálatra serkentő írás ez, amely gyakorlati útmutatást ad.

– Mit érez, amikor bemegegy a legnagyobb nyomorban élők otthonába?

– Azt nézem, mi tudok én ott segíteni. Mert én szerencsés ember vagyok, van lehetőségem segíteni másoknak. És ez az életem legnagyobb sikere: van kapcsolatom olyan emberekkel, akik megvetettek, lenézettek, akiket gyerekestül kitzáitanak mindenhol. Ha városi pap lennék, és hajléktalanok élnének körülöttem, nekik vinnék vacsorát; ha sérültek otthona működne itt, oda járnék; ha idősek otthona lenne, akkor pedig oda. Itt cigányok vannak.

Jézus az életét adta értem. Én pedig befogadom Jézus szeretetét, ami irgalom, kegyelem, amit nem az érdemeinkért, az imáinkért, gyönyörű keresztény életünkért kaptunk. És ha befogadom – vagy ahogyan Gyökössy Endre mondja, ha egyszer ebbe már beleremegett a szívem, akkor indul el valami. Akkor elmegyek a sérültekhez, a hajléktalanokhoz, a cigányokhoz. A legkisebbeket mindjárt meglátom, ha rádöbbenek arra, mit tett értem Jézus. És akkor meglátom bennük Jézust, a szenvedő Jézust, az alázatos Jézust, aki azonosítja magát ezekkel az emberekkel. Óriási szeretetet kaptam, azt viszonzom. Szerintem ez az alapja a cigánypasztorációnak: Milyen a

kapcsolatom Jézussal? Rádöbbsentem-e arra a nagypénteki szeretetre, hogy Jézus odaadta értem az életét? Ez nem csupán vallásgyakorlat...

– Sokszor mintha mégsem értenénk ezt, miközben átéljük a szertartásokat, a nagypénteki szertartást is. Az evangéliumban Jézus, amikor meglátja a tömeget, megrendül a szíve. Amikor mi meglátunk egy cigány sokaságot, nem megrendülünk...

– Elmegyek a cigánytelepre, hogy Jézussal találkozzak. A városban elmennék a hajléktalanok közé, hogy Jézussal találkozzak. Ezt kellene megértenünk, hogy Jézus ennyire alázatos. Maga mondja, hogy amit a legkisebbnek adtál, azt nekem adtad: pohár vizet, ételmezt, ruhát. Sokáig voltam börtönlelkész is, ami sokakban kivágta a biztosítékot. „Elmenni hozzájuk?” – kérdezték. „Igen”, mondtam, „ők a legkisebbek”. „De amit tettek!” Mi nem választjuk szét a bűnt és az embert. Pedig Jézus nem mossa össze a kettőt, szétválasztja a bűnt és az embert. Mi akkor is összemossuk, ha magunkról gondolkodunk: ha valaki bűnös, azt gondolja, őt nem szereti az Isten. Pedig Jézus nem hagyja el a bűnöst, meghal érte. Szívesen mentem a börtönbe, mert ott vannak a legkisebbek. Megérdeklődök a büntetést, nem kentem el a bűnüket, hanem mint lelkipásztor jártam hozzájuk, Isten irgalmasságát vittem el. A bűn az bűn, de én nem ítélek fölöttem.

„Én is bűnös ember vagyok, és rászorulok az Isten irgalmára” – mondta Ferenc pápa egy Úrangyala imádságon az irgalmasság évének meghirdetése után. „Egy bűnös ember vagyok, akit megtalált Isten irgalma” – mondta máskor. Ha én bűnös ember vagyok, másokat nem ítélek el. A pápa azt is mondta, hogy tartsunk mindenkit magunknál különbnek.

– Meghalljuk, megértjük Ferenc pápának ezeket a szavait?

– Én iszom Ferenc pápa minden szavát, olyan jókat mond. Assisi Szent Ferenc is azt mondta: „Én vagyok a világ legbűnösebb embere.” A szentek ki merik ezt mondani. Amíg ezt nem merjük kimondani, addig nem haladunk előre a lelki életben. A misén is el szoktam mondani: bűnös ember vagyok, de Isten irgalmában bízom, aki akar, csatlakozzon hozzám. Így kezdjük a közösségi gyónást. Komolyan kellene vennünk ezt a bűnbánati részt a szentmise elején. Meg vagyunk döbbenve, amikor azt mondja a pápa, hogy bűnös ember, pedig mi is elmondjuk minden mise elején.

Kozma Imre atyának van egy jó mondása: a jó cselekedetek, az irgalmasság cselekedetei sok bűnt takarnak el. Ebben sok igazság van. Ide például olyanok is jöttek dolgozni, akik korábban nem voltak vallásosak. Van például egy kiváló pedagógus a tanodában, én nem erőltettem, csak köztük éltem, és ő is elkezdett misére járni.

– A cigány emberek irgalmas szívűek? Mit tanulhatunk mi tőlük?

– Én rengeteget kaptam a cigányoktól. Az istenképet, az Istennel való kapcsolatomat, imaéletet, a Szentírás értelmezését, a felebarát fogalmát – ezt mind tőlük kaptam, csak hálás lehetek nekik. A szegények tanítanak minket, bárhol is éljenek.

A cigányok nagyon összetartanak, ha nem így tettek volna, már rég kihalt volna ez a nép. Sok történetem van erről. Egy család tudott venni egyszer egy disznót, és nekem is szóltak, amikor levágták. „Na, most tele a hűtő” – mondtam nekik. „Hát, ott volt öt éhes gyerek a szomszédnál, meg a másikonál is, mindenkinek adtunk, a végén elfogyott az egész” – válaszolták. Máskor egy fiú jött hozzám azzal: „Atya, nálunk hét éhes Jézus van.” Gondoltam is, milyen jó, hogy legalább ennyit megtanult a Szentírásból: Jézus nem bünteti őket, hanem tényleg velük van, mert ők éhesek. Összeszedtem neki egy kis ennivalót, aztán fél óra múlva eszembe jutott, hogy a mélyhűtőben még van valami. Elvittem nekik, és ott találtam náluk a hét éhes gyereken kívül a szomszédot a három gyerekével. Pedig amit adtam, nekik sem lett volna elég. „Ne haragudjon, hogy adtunk nekik, de ők is olyan éhesek voltak” – mondták.

Vagy egy másik történet: tudtam, hogy az egyik családnak van egy kihúzható alumíniumlétrája, szükség lett volna rá a közösségi házban. Azt mondta a férfi, kölcsönadná, de annak a másik családnak nem volt ennivalója, és leadták az ócskavastelepen, kaptak érte pénzt. „Te mit szóltál ehhez?” – kérdeztem. „Legalább egyszer jóllaktak” – válaszolta. Nem haragudott. Ha a gyerekek a tanodában kapnak csokit, édességet, zsebre teszik, hazaviszik a testvéreiknek. Ha valaki kap egy zacskó cukrot, chipset, addig osztja, amíg nem marad semmi, és a végén neki sem jut több, mint a többieknek. Az egyik kislány kapott egy gyöngyökből készült karkötőt, gyorsan szétszedte, és mindenkinek adott a gyöngyökből, nekem is. Náluk nincs olyan, hogy mindent csak nekem, nekem, nekem. Ezt nagyon meg kellene tanulnunk. Azért él ez a nép, mert tud osztani. Hol az egyiknek megy jobban, hol a másikonak, és kisegítik egymást.

– A hiten kívül mit ad hozzá az evangélium a cigányok életéhez? Amikor a lelkipásztor vagy a keresztény ember odamegy hozzájuk az evangélium indíttatására, mit ad nekik ezzel?

– Az emberi méltóságot. A cigányok legnagyobb problémája az önbecsülés hiánya. Az egyik cél, amit kitűztem magam elé, hogy a cigányok felismerjék emberi méltóságukat. Sok probléma – az agresszivitás, a gyerekek rossz viselkedése stb. – abból adódik, hogy nincs önbecsülésük. Az önbecsülés visszaadására a kereszténység képes leginkább, mert azt mondja: az ember Isten képmása. Ők is ugyanolyan értékesek, az

Isten ugyanúgy szereti őket, mint a többi embert. És azt is mondja a kereszténység: érted halt meg Jézus. Érdemes megnézni egy nagypénteki kereszthódolatot a cigányoknál.

Egy nyári táborban jöttem rá, hogy a cigányokat segíteni kell a méltóságuk felismerésében. A tábortüznél, késő éjjel az egyik cigány lány kérdezte tőlem: „Atya, miért vert meg engem az Isten?” „Miért gondolod ezt?” – kérdeztem. „Azért, mert cigánynak születtem” – válaszolta. Az összes gyerek egyetértett azzal, hogy ez nem más, mint istenverése. Amikor hazamentem és elmeséltem a szüleiknek, ők is egyetértettek ezzel: őket nem szereti az Isten. Innen aztán elindult egy egész folyamat.

– Változott azóta az életük, az önbecsülésük?

– Tavaly ősszel tizenhat felnőtt bérmálkozó volt, ők már egészen másképp gondolkodnak. Vannak a magyar falvakban jószívű emberek, akik mondták is, hogy a cigányok ma mások, mint régen voltak: azelőtt lehajtott fejjel jártak, most már felemelik a fejüket és mosolyognak. Fontos támogatni őket abban, amiben sikeresek lehetnek. Ilyen például a tánc, amelyben mindig sikerélményük van a gyerekeknek. Sok minden tudnak ők, csak az nem kell az iskolában: egy 10-12 éves lány az egész családnak meg tud főzni, egy kis csecsemőt is rá lehet bízni, mindent tud, amit kell. A fiúk a lovakkal, fémgyűjtéssel, gyógynövényekkel kapcsolatban tudnak mindent. A szülők megtanítják a gyerekeket arra, amit ők szükségesnek tartanak, foglalkoznak velük, csak éppen az ő saját kultúrájukra tanítják őket. Ha ők sem tanulták a sósav képletét, az nem is fontos nekik, nem is tudják, mi az... Régen az oktatási intézményekben tanultak az őseink hittant. Az ő őseik nem jártak iskolába, így hittanra sem. Mégis nagyon vallásosak, tele van náluk minden szentképekkel, a közösségi házunk is. Apáról fiúra, anyáról leányra száll a hit, így adják át egymásnak. Olyan a hitük, mint a bimbó, amely a meleg napsütés, a szeretgetés hatására gyönyörű virág lesz.

– Mit jelent számukra a vallásgyakorlás, a szentségekkel való találkozás? Mekkora feladat bevonni őket az egyház életébe?

– A gyerekek mind járnak hitoktatásra. A felnőttekkel is elkezdjük, jól haladunk, volt már néhány templomi esküvő is. A temetés és a keresztelezés mindig megvolt: a még beszélni nem tudóval és a már beszélni nem tudóval az egyház mindig foglalkozott, csak a kettő között maradt el a pasztoráció. Tavaly 72 cigány gyereket kereszteltem, magyar gyerek 30 sem volt. A feltétel csak annyi, hogy a szülő kérje a keresztelest. Előtte kicsit beszélgetünk, olyan ez, mint a kereszteleési előkészítő. „Eljöttök ide, és beszélgetünk a keresztelestről” – mondom nekik. Ők pedig amúgy is örülnek, ha idejöhetnek. Esküvő előtt sem azt mondom, hogy jegyesoktatás lesz, hanem hogy el kell járni a

plébániára: ez sem nehéz, hiszen büszkék, hogy házasodnak, és még többet, még szívesebben jönnek ide. Ha kialakul egy személyes kapcsolat, ha bíznak valakiben, akkor mindent meg lehet csinálni. A munkatársaimban is megbíznak, mindig elmondom nekik, hogy ők az én kinyújtott kezeim, úgy fogadják őket, mintha én lennék ott. Nagyon könnyű pasztorálás ez: nem kell mást tenni, mint irgalmas szívvel ott lenni. A cigány ember nyitott a vallásra, az emberi kapcsolatokra, a szeretetre, csak el kell menni hozzá. Olyan egyszerű, hogy nem is igaz!

PERÉMY GÁBOR

MESE A FÖLTÁMADOTTRÓL

Mottó:

*Száll a madár ágról ágra,
száll az ének szájrul szájra.*

(Arany János: Rege a csodaszarvasról)

Áldom emlékét azoknak, akiktől hallottam, és elmondom, amíg mondhatom.

(1) "Mikor azon a napon . . . este lett, és a helyiség ajtaja . . . be volt zárva . . . , eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: "Békesség nektek!" (Jn 20, 19)

Amit Jézus itt mond, az nem más, mint a zsidók ősi köszöntése: "Shalom!" vagyis "Békesség!" Így mondják a muzulmánok is: "Szalam!" vagy "Maa' szalam!", estleg ünnepélyesen: "Alejkum szalam!", ami annyit tesz, hogy "Békesség Istentől!", ahogyan ezt szent Pál apostol is sokszor írja köszöntésképpen.

Ismerős ez a köszöntés nálunk is, Magyarországon. Mifelénk így mondják: "Áldás, békesség!", és leginkább a református atyafiak körében hallható. Csak azt ne képzelje valaki, hogy reformátori buzgólkodás eredménye ez a szokás: elterjedt már latinul egész Európában, különösen szent Ferenc "Kisebb testvérei" körében, "Pax et bonum!" alakban. Tessék csak megállni Pesten, a Ferenciek terén, és megkeresni a kiaranyozott köszöntést a templom főkapuja fölött! Hanem amikor Jézus mondja, akkor még a

leggyakoribb, hétköznapi köszöntés ez: így köszön Ö, a legegyszerűbb és igazán szent alakban, amikor csodálatos módon, bezárt ajtón át érkezik!

Hogyan kerülhet be éppen a köszöntés, a legegyszerűbb hétköznapi köszönés az evangéliumos könyv rövidre fogott, szűkszavú elbeszélésébe? Az a köszönés, amely magától értődik, amely másképpen talán nem is hangozhatott volna?! Hát persze hogy azért, mert nem csupán köszönés, hanem sokkal több is annál! Erről tanúskodik az ismétlés, a 21. vers: "Aztán újra szólt hozzájuk: 'Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket!'" Ezt erősíti meg szent Lukács evangéliuma is egy korábbi jelenetben, amikor a tanítványok kiküldését beszéli el: "Ha valamelyik házba bementek, először ezt mondjátok: 'Békesség e háznak!' Ha a békesség fia lakik ott, rászáll a ti békességetek; ha pedig nem, visszazáll rátok." (Lk 10,5-6) Ez a magyarázat nem hagy kétséget aziránt, hogy itt valójában áldásról van szó: az érkező áldja meg azokat, akik befogadják, mint ahogy Jézus is megáldja tanítványait, mielőtt küldetésüket kimondja. Áldás ez a javából, az ősi és legegyszerűbb köszöntés szavával!

És most kérdezek valami szokatlant: követhetjük-e ezt a példát mi is, mondhatunk-e áldást mindennapi köszönésünkkel? Hogyan szól az a köszöntés, amelyet egészen lélektelenül és észrevétlenül is ki tudunk mondani naponta és számlálatlanul:

- Jó napot kívánok!

Szerény kis áldás ez: nem hívja segítségül Istent, nem mutat a túlvilágra, nem terjed ki egész hétre, egész évre, egész életünkre! Valóságos kis áldás ez: azt mondom én, akit Jézus testvérévé és Isten gyermekévé fogadott, hogy ezzel a szívemmel, ahol Jézus szállást akar venni magának, jó napot kívánok Neked! Hívom Rád mindazt a jót, amit közös Atyánk készített Neked erre a mai napra!

Akarjuk-e megáldani embertársainkat, akikkel találkozunk, válogatás és különbség nélkül, nem tekintve sem bünt sem erényt, sem vonzalmat sem haragot, ahogy Istenünk is ad napfényt és küld esőt minden embernek?! Akarunk-e imádkozni értük életünk minden percében, ezt a nagyon egyszerű, röpké kis áldást mondva el rájuk?! Ezt az egyszerű áldást, amelyet még azok is őszinte szívvel fogadhatnak tőlünk, akiknek egészen más, sőt egészen rossz elképzeléseik lehetnek arról, hogy mitől is lesz "jó" egy reggel, egy este, egy nap, és egy egész élet!

Igen, talán jó lenne így imádkozni értük, szüntelenül, nemzeti imaévünkben és életünk minden napján!

(2) "Simon Péter azt mondta nekik: 'Megyek halászni.' Azok azt felelték: 'Megyünk veled mi is.' Elindultak tehát, és beszálltak a bárkába, de azon az éjszakán semmit se fogtak. Amikor megvirradt, Jézus a parton állt, de a tanítványok nem tudták, hogy Jézus az. Jézus megkérdezte: 'Fiaim, nincs valami ennivalótok?' Azt

felelték: 'Nincsen!' Ő ekkor azt mondta nekik: 'Vessétek ki a hálót a bárka jobb oldalára, és találni fogtok!' Kivetették, de kihúzni már nem tudták a tömérdek hal miatt. Akkor az a tanítvány, akit Jézus szeretett, így szólt Péterhez: 'Az Úr az!' Amint Simon Péter meghallotta, hogy az Úr az, magára öltötte köntösét, mert neki volt vetkőzve, és a tengerbe vetette magát." (Jn 21, 3-7) Furcsa dolgokat olvashatunk itt, ebben a kis történetben, amelyet annyira fontosnak tartott a szent szerző, hogy hozzátoldotta a záró sorokkal (Jn 20, 30-31) egyszer már lezárt könyvhöz. Rácsodálkozhatunk a halászok bizalmára a parton álló ismeretlen iránt, aki ennivalót kért tőlük, és tekintélyt igényelt magának a "Fiaim!" megszólítással. Nem értjük, miért hallgatnak a szavára, nem értjük a megelőlegezett bizalmat.

Nem értjük ezt a bizalmat, amely a csodás halfogáshoz és a rátalálás azt követő öröméhez elvezet. Persze hogy nem értjük, ha elfelejtettük már vagy még nem is próbáltuk, ha nem gyakoroljuk napról napra! Vagy talán méltatlan a teremtett világ és az ismeretlen embertestvér a mi bizalmunkra?! A háló már tele, próbálnák kiemelni, de túl nehéz - és ekkor egyvalaki szólal meg a hét férfi közül, egy van csak, aki megsejti és kimondja: "Az Úr az!" Csak egynek van nyitva a szíve-lelke és a szeme is, és nem szól hiába az ő szava. Nem kötözködés és kétely fogadja, nem gerjed féltékenység ellene, hanem megbízik benne Péter, akinek nyílik a szíve-lelke, és már indul is az Úrhoz. A vízbe veti magát, de előbb magára ölti köntösét. Hát ez meg mi? Nem inkább nekivetkőzve kellene a vízbe gázolni vagy éppen úszni? Bizony, hogy úgy kellene, de most már, hogy látták halálát és tudják feltámadását, nem lehet többé nekivetkőzve állani elébe! Kell az a köntös, még ha patazik is belőle a víz, mire partot ér!

KORÉ KÁROLY

HÁZASSÁG VAGY HIVATÁS – NEHÉZ VÁLASZTÁS

Miért dobják el a reverendát a fiatal papok?

Cikkünkben papi hivatásukat a házasság örömei miatt elhagyó katolikus papok vallanak a "pályamódosítás" nehézségeiről. A kötelező cölibátus eltörlését többen is szorgalmazzák, s jó tudni, ez nem megváltoztathatlan dogma.

Kovács Tádé egykori szalézi szerzetes, pap helyeselné a kötelező cölibátus eltörlését, de egyáltalán nem veszi biztosra, hogy a kedvezmény hatására több fiatal választaná az egyházi hivatást. Amit viszont tényként kezel: kevesebb hagyná ott. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a nősülést engedélyező protestáns egyházak is lelkeszhiánnyal küszködnek.

Kiközösítve: többé nem végezhet szolgálatot

– Hatvanhat éves boldog családapa vagyok. Három gyermeket nevelek. Mindhárman ott voltak a templomi esküvőnkön, hiszen nekem tizenkilenc évet kellett várnom a felmentésemre – meséli Kovács Tádé, aki bevallja: 1979-ig boldogan gyakorolta szerzetesi és papi hivatását, ám, mint mondja: „a hormonok egyre inkább felerősödtek benne”.

– Egy ideig megoldottam a dolgot, ahogy tudtam, aztán megismerkedtem egy hölgygel. Udvarolni kezdtem, és úgy tűnt, érzelmeink kölcsönösek. Az egyháznál kértem a felmentésemet, ám nem kívántuk kivárni az eljárás végét. 1984-ben polgári házasságot kötöttünk, ami kiközösítést vont maga után. Nemcsak, hogy papként nem tevékenykedhettem, de még csak nem is járulhattam szentségekhez – emlékszik vissza a lelkipásztor.

Történetét egyedivé teszi, hogy az asszonnyal megromlott a kapcsolata, így 1987-ben elváltak. Öt évvel később lépett be az életébe jelenlegi felesége. A mélyen vallásos hölgy ismerte választottja előéletét, de nem foglalkozott az egyházközségeken belül várható botrányal. Kovács Tádé ismét az állam szabályai szerint nősült meg, hiszen még nem érkezett meg Rómának a papi szentség alóli felmentési határozata. A felmentésre összesen tizenkilenc esztendő volt, ami az ő esetében nem meglepő módon még jól is jött. Ha már első polgári házassága idején engedélyezték volna számára a szentségi házasságot, gyermekei anyjával erre már nem lett volna lehetősége.

Kovács Tádé az Apostoli Szentszéktől kapott levélből nemcsak a pápa pozitív döntéséről kapott felvilágosítást, hanem azzal is szembesülnie kellett, hogy soha többé nem beszélhet Jézusról hivatalos egyházi fórumokon, nem mutathat be szentmisét, és szentségeket sem szolgáltathat ki. Az oltár körül sem végezhet tevékenységet, még ministránsként sem. Egyházi szakértők szerint sokszor az egyház

kötélékében maradhatnak azok a papok, akikről kiderül, hogy kettős életet élnek. Ilyen esetekben szemet hunyhat a megyéspüspök, de van aki kevésbé toleráns, és inkább civil szakmát próbál találni a bűnbe esett papnak.

Kispapok beiktatás előtt. Tudják, mit vállalnak?

– Hitem az eltelt évtizedek alatt fejlődött, de sohasem hunyt ki. Szívem mélyén nem is szerettem volna az egyházból kilépni, ezért – bár tudtam, hogy céлом megvalósulása lehetetlen - kérelmemben is megfogalmaztam, nem az áldozópapságot, csak a nőtlenséget szeretném elhagyni.

Lopott pillanatok

Kovács Tádével ellentétben a nyilvánosságot kevesen vállalják. Egy másik egykori pap is szívesen megosztotta lapunkkal történetét, ám ő ragaszkodott neve elhallgatásához. Kérésére azt sem közöljük, melyik településen végezte hivatását. A fiatalember eddig kétszer érzett életében földön túli boldogságot. Először, amikor pappá szentelték. Másodszor akkor, amikor megszületett a most egyéves kisfia.

– Gyermekkoromban sokat ministráltam, de akkor még nem gondoltam arra, hogy pap legyek. Családot szerettem volna. A gimnázium elvégzése után sem a szemináriumba jelentkeztem, hanem természettudományt kezdtem tanulni. Két évvel később mégis a papnevelő intézetbe kerültem. Akkor természetesen komolyan készültem a megszentelt életre, nem bonyolódtam kalandokba. Amikor kedvesemet megismertem, már több éve a szolgálati helyemen hirdetem az ígét. A lányt az egyházközségnek köszönhetem – árulja el a férfi.

– Először csak lopott pillanatokban tudtunk találkozni, elvégre nem tudhattuk, mennyire komoly a másik szándéka. Amikor mindkettőnk számára világossá vált, hogy kölcsönösen az érzelmek, elkezdtünk járni, persze ügyelnünk kellett arra, nehogy túl korán kiderüljön. A botrány senkinek sem hiányzott, ráadásul Isten előtt is szerettünk volna tisztességesek maradni. Szenvedéssel teli hónapok következtek, mert még el kellett végeznem a szolgálatot, miséztem, temettem, eskettem és gyóntattam, pedig már kifelé kacsingattam. Miután sikeresen megkértem a lány kezét, bejelentkeztem a püspökhöz. Persze megpróbált lebeszélni, de végül segítőkésznek bizonyult. A felmentési eljárásom még tart, de nem láttuk értelmét, hogy a polgári házasságkötést a pápa döntésétől tegyük függővé. A babát megkereszteltettük, és katolikusnak neveljük. Tudjuk, hogy a szentségi házasságra még éveket kell várnunk, de hisszük, hogy Isten örül a családunknak – mondja a fiatal.

Az egyházi rend szentsége eltörölhetetlen nyomot hagy a lélekben, vagyis teljesen nem lehet azt levetkőzni. A kilépett papok korlátozása ezek szerint csupán jogi, nem pedig szakrális kérdés. Haldoklót végszükség

esetén (ha más pap nincs a közelben) ők is feloldozhatnak. A reverendát szögre akasztó papok mindannyian egyetértenek abban, hogy döntésük olyan súlyos lelki vívódással jár, akár egy házasság felbontása. Az ő esetük viszont specifikusabb.

Eltanácsolták a szuicid gondolatokkal küzdő fiataalt

Az általunk megkérdezett érintettek többsége nem vállalja a nevét. Szerintük amíg a cölibátus kötelező, nem szabadna engedni, hogy 18-20 éves fiatalok papnevelőbe iratkozzanak. Időt kellene nekik hagyni, hogy kellően érett fejjel kezdjék meg tanulmányaikat. Nem elég szigorúak a felvételi követelmények sem, és gyakran nem szűrik ki idejekorán azokat a fiúkat, akik csupán egy kisebb-nagyobb magánéleti csalódás következtében adják be a papírjaikat.

A lemorzsolódás már a papnevelő intézetekben kezdődik. Pontos statisztikai adatok nem állnak rendelkezésünkre, de egy megkérdezett atya elmondása szerint az ő évfolyamában 14-en kezdtek meg tanulmányaikat, de csupán négyen fejezték be. A legtöbben a nyári szünetben döntöttek úgy, nem kezdik meg a következő évet, mégpedig egy-egy nő hatására. Az ok nem kizárólagos, olyan is megesik, hogy egy fiatal a szemináriumban döbben rá, mégsem neki való a (cölibátustól függetlenül is) megkötésekkel teli életforma. Az atya szerint sok évvel ezelőtt emiatt egy hallgató öngyilkossággal fenyegette meg társait és tanárait. Orvost hívtak hozzá, és az intézményből azonnal eltanácsolták.

A görögkatolikus papok a felszentelésük előtt házasságot köthetnek. A cölibátus a keleti egyházban sem ismeretlen, hiszen püspökök kizárólag a nőtlenséget vállalók (vagy özvegyek) közül kerülhetnek ki. Sokan (köztük papok is) úgy vélik, ez a rendszer a latin egyházban is beválna. Annál is inkább, mert a katolikus liturgiához szintén közel álló anglikánoknál sem tilos a nősülés, sőt, az anglikán egyházból annak szabadelvűsége miatt az utóbbi években a katolikus egyházba átlépett papokat sem kényszeríti senki feleségük elhagyására.

Szerdahelyi Csongor, a Ferences Sajtóközpont vezetője érdeklődésünkre kifejtette a

cölibátussal kapcsolatos álláspontját: minden hívő szabadon megválaszthatja hivatását, eldöntheti, hogy családot alapít, vagy szerzetesi, papi életet szeretne élni. E tekintetben az egyház senkit sem kényszerít a nőtlenségre – érvel a szakember. A felvetésre, hogy esetenként felszentelt papok is meggondolják magukat, megjegyzi, a világi házasságok lényegesen gyakrabban futnak zátonyra, mint a papi hivatások.

- Az egyházüldözések idejében kifejezetten szerencsésnek számítottak a római katolikus papok a keleti papokhoz és a protestáns lelkészekhez képest. A családos emberek lényegesen nehezebben szálltak szembe hitük védelmében a rendszerrel - magyarázza

Szerdahelyi Csongor. A szöveg végül leszögezi: a cölibátus nem dogma, "csak" egyházfegyelmi szabály, tehát elvileg bármikor megváltoztatható.

KÉRY MAGDOLNA

A BEZÖLDÜLT LELKIISMERET

A lelkiismeretes ember

A lelkiismeret fogalmával ellentétben, annak melléknévképzős alakjával, a 'lelkiismeretes' kifejezéssel elég gyakran találkozunk a mindennapi életben, sokszor és sokan használják ezt a szót. Hogy közelebb hozzuk magunkhoz a mai témát, foglalkozunk először a lelkiismeretes emberrel, és emeljük ki négy alapvető tulajdonságot, ami őt jellemzi.

1. jól körülhatárolt, egyértelmű világkép: tudja, hol a helye a világban; komoly érvekkel áll csak szóba, nem lehet akármivel megingatni. Pl., ha meghallja véletlenül a reklámban, hogy mi a "legtöbb, mi adható", akkor nem kezd lázasan kidolgozni maga számára egy új értékrendet, bár amúgy igyekszik az erejéhez mérten mindenkinek megadni azt, ami a legtöbb.

2. jól fejlett feladattudat; tudja, mik a világképéből adódó feladatai; szembenéz a tényekkel, ezekből értelmesen következtet, feladatait rendszeresen egyezteteti céljaival (ezt úgy is mondják, hogy céltudatos). Megjegyzem, az, hogy a cél nem szentesíti az eszközt, eleve benne van az értékrendjében, tehát annyira látszik céltudatosnak, amennyire az eszközei megengedik. Például, egy bezöldült lelkiismeretű ember nem támogatja egy új autópálya megépülését, még akkor sem, ha ezt környezetvédő beruházásnak állítják is be a hivatalnokok, sőt, még ha netán saját egyéni érdekei is ezt sugallnák.

3. erős felelősségérzet; kötelességként éli meg a meglátott feladatok megoldását; számára nem az a dolgok elintézési módja, hogy "ha más nem csinálja, akkor én minek csináljam", a birkaszellem; értékrendjével összeegyeztethetetlen, hogy "Egy fecske nem csinál nyarat." Ha neki a lelkiismerete azt diktálja,

hogy repülni kell, akkor nekiindul, akárhányan akarják is lebeszélni róla. Egy kis kitérő: ha a közmondás szerint másra várunk hogy elkezdje, akkor lehet, hogy nem is annyira akarjuk a dolgot. Ilyenkor mielőbb meg kell vizsgálnunk az értékrendünket, hogy valóban úgy gondolkozunk-e még most is az adott témában, mint régen, amikor erről a dologról elviekben már döntöttünk. Persze előnyösebb, ha a fecskék minél inkább egyszerre indulnak, így jobban tudják támogatni egymást. Valamelyiknek azonban mindenképpen el kell indulnia, mert különben az egész társaság látja kárát.

4. a meglátott jóhoz való ragaszkodás, akár áldozatok árán is; itt szintén megemlíthetjük, hogy a lelkiismeretes ember értékrendjével összeegyeztethetetlen egy másik közhely, miszerint "Széllal szemben nem lehet pisilni." Lehet, hogy az egész a nyakába csorog, de a pisiléstől nem lehet eltántorítani.

A lelkiismeret meghatározása (Ért. Kézisz.):

1. Az egyénnek saját magára vonatkoztatott erkölcsi tudata, ill. az önmagától megítélt erkölcsi állapota.
2. Az az erkölcsi érzék, amellyel valaki saját tetteit és gondolatait megítéli.

Más szavakkal megfogalmazva, hogy mondandóm a következőkben érthetőbb legyen: az egyén saját magára vonatkoztatott erkölcsi tudata megfelel annak az erkölcsi értékrendnek, amelyet az ember magáénak vall; az erkölcsi érzék pedig mindazon módszerek, eszközök összessége, melyeknek segítségével az ember megállapítja, megítéli, hogy egy adott helyzetben mennyire gondolkozott, beszélt vagy cselekedett saját erkölcsi értékrendjének megfelelően, vagyis milyen volt az ő aktuális erkölcsi állapota.

A személyes erkölcsi értékrend

Mi kell ennek felállításához?

1. A világmindenség, azon belül a földi természet rendjének az egyén képességeihez mért, és az emberiség jelenlegi tudásának megfelelő megismerése; világkép kialakítása. Ennek módszere a tanulás, az ismeretszerzés.
2. A magam helyének megkeresése a fenti rendben; az egyéni felelősségem felismerése. Ennek módszere az életelmélkedés.
3. Tennivalóim meghatározása (életfeladatok); a feladatok rangsorolása. Ekkor jó hasznát vehetem a belém nevelt feladattudatnak. Az életfeladatok meghatározásának módszere szintén az életelmélkedés.

Az erkölcsi értékrend tartalma

Az ember értékrendjét a bolygói és az egyéni boldogságra törekvés közötti kompromisszumkeresés eredményei határozzák meg. Ha csak az egyik fajta igyekezet van jelen meghatározó módon, abba rendszerint beletörök a bicskánk. Ha, mondjuk, kizárólag a mások boldogulásán fáradozom, akkor

előbb-utóbb nem bírom ezt az áldozatot sem testileg, sem lelkileg. Például, azok a városban fölnőtt, világjobbító szándékú fiatalok vagy akár idősebbek, akik csapat-papot odahagyva, elvonulva élnek egy vidéki tanyán, és nem készültek föl erősen lelkileg és fizikailag egyaránt az életkörülmények ilyen mértékű megváltoztatására, nem bírják huzamosabb ideig ezt az életmódot. Erről áprilisi előadásában Zaja Péter, a visnyeszéplaki remete-közösség tagja, gondolom, fog majd mesélni nektek. Vagy egy másik példa, amikor valaki a Föld élővilága, vagy akár csak a körülötte élő egészségének érdekében lemond az autóhasználatról, ennek ellenére mégis megpróbál olyan életmódot folytatni, mintha lenne gépkocsija. Mesebeli királyfisra tervezi a napirendjét: hipp-hopp, ott legyek, ahol akarok - vagyis annyi feladatot elvállal, mintha rendelkezésre állna egy autó, amelyik egyik helyről a másikra viszi. Sokszor még tán lelkiismeret-furdalása is van, mert nem tud annyi "hasznosat" tenni, mint a sok-sok királyfi körülötte. Ebbe egy idő múlva bele lehet rokkanni. Természetesen ezzel nem azt szerettem volna mondani, hogy egy városi ember ne költözzön falura, tanyára, vagy aki hozzászokott a gépkocsihhasználathoz, az ne váltson át a tömegközlekedésre, gyaloglásra, kerékpározásra. Éppen hogy erről van szó. Váltanunk kell, de tudnunk kell, hogy ennek mi az ára, milyen következményekkel jár, és a tőlünk telhető módon föl kell ezekre készülnünk.

Az erkölcsi értékrend másik szélsőséges tartalma, ha önző módon csak a magam vagy az enyéim (akár szellemi, akár fizikai) boldogságát keresem, és a többiekét kizsákmányolom, legyen az élő vagy élettelen társunk a világban. Úgy gondolom, mindnyájunk számára egyértelmű, hogy az ilyen erkölcsi beállítódás ellentétekhez, vizsályokhoz, ökológiai katasztrófához vezet.

Az Élet él, és élni akar - mondta Ady, és ebbe most beleértem a saját életünket, a körülöttünk lévő élő és élettelen dolgokat is. Hagyjuk élni vagy vegyük el? - ezt a döntést minden pillanatunkban meg kell hoznunk, egész életünk során. Nem eshetünk egyik végletbe sem, és ezt a mindennapok tapasztalatából tanulságként le kell szűrnünk. Azt a következtetést is levonhatjuk azonban a gyakorlatból, hogy mivel a dolog természetéből eredően az önzésre nagyobb a hajlamunk (egyszerűen a saját testünket és gondolatainkat térben és időben hamarabb és erőteljesebben érzékeljük), az önzetlenségre jobban oda kell figyelni. Minden pillanatunk egy, az önzés és az önzetlenség közötti kompromisszumos döntés eredménye. Akár rutinosan, oda sem figyelve, akár vért verítékezve hozzuk meg ezeket a döntéseket, mindenképpen lelkiismeret, ezen belül értékrend, ezen belül elmélkedés szükséges hozzá. Ez a szellemi munka nem spórolható meg, nem szabad árukapcsolással adni-venni egymástól (pl.

árukapcsolást fejez ki az az előítélet, mely szerint az elmélkedés csak a vallásos emberre jellemző), és nem kényszeríthető rá másokra, csak a tiszta érvelés módszere alkalmazható.

Az alapvető erkölcsi értékrendnek egyetemesnek, minden ember által elfogadhatónak kell lennie: ez egy közös nevező, ahogyan azt Bulányi Gyurka bácsitól hallhatjuk. Ő a jézusi evangéliumok tanulmányozása során összegzett "három 'sz'-ben" látja a közös nevezőt: szelídség, szolgálat, szegénység - ami együtt is egy 'sz', a szeretet -, és úgy tudom, hozzávetve még a környezetvédelmet, mert arról közvetlenül nem szólnak az evangéliumok. Simonyi Gyusza pár évvel ezelőtt úgy fogalmazott itt, az ököcsoportban tartott, Ökológia és erőszakmentesség (Mit tehet a kisember?) című előadásában, hogy az ember erkölcsi értékrendjének három sarokköve van: igazságos elosztás, környezetvédelem és a tudatos népességszabályzás. Mindez gazdaságilag az ökoszociális piacgazdaság keretei között lenne (úgy vélem, itt a schumacheri közgazdaságtanra gondolt), és tömeges megvalósulása elvezetne a tartós és akár az egész világra kiterjedő békéhez. Döry Pista az immanens etikában pedig azt állította, hogy mindaz, amit itt elmondtunk az értékrend tartalmával kapcsolatban, az a lét törvényeiből kikövetkeztethető. Szeretném még hozzátenni azt is, amit egykori kántorképzős hittantanárom mondott erről: szeretet = akarom, hogy élj!

Erkölcsi érzék

Erkölcsi állapotomat az erkölcsi érzékemmel ítélem meg. Ez az érzék, vagyis észreveszem, hogy rossz fát ill. jó fát tettem, teszek vagy fogok tenni a tűzre, lehet hosszantartó is, de lehet egy tudatalatti villanásnyi megérzés is. Ha az elsőről, a hosszabbikról van szó, akkor azt általában önvizsgálatnak, lelkiismeret-vizsgálatnak szoktuk nevezni, ha rövidebb ez az önmagunkról történő ítéletalkotás, akkor a jobbik énemről, Isten szaváról, a bennünk lakó kisbíróról, a lelkiismeret megszólalásáról szoktuk beszélni.

Annál hamarabb tudom helyesen megállapítani az erkölcsi állapotomat, minél többet gyakorlom a lelkiismeret-vizsgálatot. Vagyis kialakul a rutinom gondolataim, szavaim és cselekedeteim megítélésében. Úgy is mondhatjuk: egyre gyakrabban szólal meg a lelkiismeretem. Ez két oldalról is veszélyt is rejt magában. Egyrészt így az ember könnyen felszínessé válhat, "immunis" lesz a saját maga által kifejlesztett erős önkritikával szemben; másrészt ez a rutinos önkritika esetleg tartós és kóros büntudathoz, önmarcangoláshoz vezethet. Ezért akármilyen profi módon ítélem meg a saját ill. mások cselekedeteit, a világban folyó történéseket, a hosszabb időt igénylő erkölcsi "érzéknek", a lelkiismeret-vizsgálatnak is meg kell legyen a helye az életemben, azt is rendszeresen kell gyakorolnom. Például itt van a multi-level-

marketing cégeknek és biztosítóknak az esete. Mondjuk, ha én környezettudatos vagyok, akkor, úgy gondolom, nem állhatok be közéjük, hiszen ők azt várják ügynökeiktől, hogy hasba beszéljék a potenciális vevőt, és ha nincs szüksége a portékára, akkor kimutassák, hogy igenis, szüksége van rá. Sőt, ha megtudják, hogy az "áldozatnak" környezetvédelmi aggályai is vannak, akkor rövid úton kiderítik, hogy ez a legkörnyezetkímélőbb termék, a legkörnyezetbarátabb technikával eladva, és persze a legolcsóbb is. Mindezeket megfejeleli a mesés jövedelem ígéretével, és szegény környezetvédelemre hajlamos gyese anyuka, ha nem gondolja át, ha nem tart lelkiismeret-vizsgálatot, hogy beleillik-e értékrendjébe ez a fajta tevékenység, hamarosan átlényegül a rokonait, barátait és ismerőseit szinte csak potenciális vevőkként kezelő ügynökké. Alkalmam volt megismerni "halászó" módszerüket, mert mint főállású anyát, engem is rendszeresen megkörnyékeztek ajánlataikkal.

Erkölcsei érzékünk kimunkálásához nagyban hozzásegítenek még családunk, baráti közösségünk tagjai, és ha van(nak), a lelki tanácsadó(i)nk. Ők, mint referencia-személyek, folyamatos visszajelzéseket adnak elveinkről és gyakorlatunkról.

A lelki élet alapvető eleme az elmélkedés

Sokszor emlegettem, ezért szeretném jobban megvilágítani, mit értek elmélkedés alatt.

Az elmélkedés az erkölcsi értékrend és érzék, vagyis a lelkiismeret kialakításának és ápolásának elengedhetetlen, de nem egyedüli eszköze. Lehet egyedül és ketten, vagy több emberrel együtt végezni.

Két fő tartalmi része van:

1. lelkiismeret-vizsgálat (amely a múlt tényeinek megállapításából, az ok-okozati összefüggések felderítéséből - lásd pszichoanalízis -, az eredménynek az értékrenddel történő egybevetéséből áll) Az önvizsgálatnál segítenek az egyedül vagy lelki tanácsadóval, közösségben, esetleg könyv alapján készített lelkiismeret-vizsgálati szempontok, és az e szempontok alapján írt lelkítükör. Ez tulajdonképpen az életelmélkedésben felállított értékrendnek és a hozzá tartozó életfeladatoknak az aprópénzre váltása. Mondok példaként néhány főbb szempontot, melyeket kedvüncre és magunkra szabottan tovább lehet részletezni:

Otthoni energiafogyasztás

- Fűtés
- Víz
- Melegvíz
- Elektromos áram
- Hulladék
- Berendezés
- Vásárlás
- Munka

- Közlekedés

- Tanulás

- Tanítás stb.

A szempontok alapján mindenki elkészítheti a maga részletes lelkítükörét. Például ilyen kérdések lehetnének benne:

Ha fáztam, akkor jól felöltöztem-e, vagy még jobban befűtöttem? stb. Odafigyeltem-e, hogy a fürdővízzel öntsem le a WC-t? Pohárral mosok fogat vagy csorgatom a vizet? stb. Ingerülten vagy békésen érvelve próbáltam gyermekeimet rávenni a melegvízzel (fűtéssel, vízzel stb.-vel) való takarékoskodásra? Ha ingerült, ideges voltam, akkor annak mi volt az oka? Hogyan lehetne ezt az okot kiküszöbölni? stb. Kényelemből vagy rosszul tervezett idő miatt használtam többet a porszívót? stb. Lusta voltam-e a komposztba rakni, ami odavaló? stb. Írtam-e bevásárlólécudulát? Vittem-e szatyrot, hogy ne adjon az eladó nylonzacskót? Barátságosan, de hatékonyan és röviden elmondtam-e neki az érveimet, hogy miért teszem ezt? Megbeszéltem-e otthon, hogy a vásárolni tervezett háztartási gép előállítás, működtetése milyen környezetterheléssel jár? Munkámmal a meglátott jó elterjedését segítem-e elő? És így tovább... Sokat segít a Zöldköznapi kalauz c. könyv

A lelkiismeret-vizsgálathoz tartozik, de időben lehet, hogy eltolódik a következő négy dolog: a) a helyes cselekedetek magamnak való elismerése (ez fontos a megerősítés szempontjából) b) a bűn bevallása annak, akit illet c) bocsánatkérés attól, akit illet d) a bűn vagy tévedés jóvátétele.

2. tervezés (értékrend alapján történik, napi, heti, éves, alkalmi)

Az elmélkedésbe belefér ezenkívül bármi, aminek kifejezett erkölcsi tartalma van. (ének, felolvasás, játék stb.) A formákat rugalmasan kell kezelni, mert a lényeg az, hogy a két fő tartalmi rész meglegyen, a többinek az a szerepe, hogy elősegítse, motiválja az említett két dolog létrejöttét. A forma szolgálhat megtartó erőként, de ne ragaszkodjunk hozzá mindenáron. (Szelíden erőltetni lehet, néha kell is.)

A lelkiismeret (értékrend, érzék, állapotfelmérés) kialakításához és ápolásához szükséges eszköztár

1. tanulás (elsősorban példa alapján, családban, iskolában, vagy önálló módon, szóban és írás útján, tárgyi emlékek segítségével stb., folyamatosan: a jó környezetvédő holtig tanul). Számomra tanulás volt például az eldugott kis viharsarokbéli falvakban történő nyaralás, amikor az egyszerű magyar parasztok életének részese voltam. És hiába telt el azóta három évtized, most is sokszor elgondolkozom az ottani tapasztalatok kapcsán, hogy tulajdonképpen mire is van szüksége az embernek az életben. Sok minden kipotyog a listából, és ez erőt ad ahhoz, hogy továbbra is gajai módon igyekezzem gondolkodni és alakítani az

életemet. Azonkívül arra indít, hogy tanuljak. Ma már úgy el- és összekutyultuk az életet fejlett technikákkal és fejletlen erkölcsünkkel, hogy tanulás, ismeretszerzés nélkül nagyon elszúrhatjuk a dolgainkat. A tanulás alatt nemcsak a szaktudományok alapismereteit értem (mondhatni: a gimnáziumi tananyagot), hanem az ezekre épülő összefüggérendszereket (tudományköziséget), az egészben való gondolkodást is. Mivel a folyamatok bolygói méretűek, a gondolkodásnak és a cselekvésnek is azzá kell válnia. Ne csak a tőkés, az ember és természet kirablói gondolkozzanak így, hanem a jóra való emberek is. Az előbbiek bolygói gondolkodásmódjára csak egy példa, a reklám. A mi jóra valóságunknak túl kell nőnie az ő ravaszágukat. Ehhez pedig a jószándék kevés. Több kell, az értelem. Persze az értelem sem ér semmit, sőt, káros is a jószándék nélkül.

2. életelmélkedés (lelki gyakorlat)

Évente javasolt tartani, hosszabb időt igényel. A három nap bevált időtartam, mert egy nap kell a lecsituláshoz, egy a hatékony munkára, egy a visszazökkenésre, a feladatokra való fölkészüléshez.

3. heti elmélkedés

Ez a mindennapok által összekuszált sorok rendezéséhez kell, tapasztalatok szerint átlagosan 2-3 órát vesz igénybe.

4. napi elmélkedés

Nagyon változó, átlagban este fél óra, reggel negyed óra, ha lehet a nap derekán is legyen pár perc, negyed óra.

5. lelki tanácsadó (referencia személy)

Ismernünk kell értékrendjét, hiteles életét. Ez szükséges ahhoz, hogy alapja legyen tekintélyének előttünk. Bízunk kell ítéleteiben, de vakon még így sem követhetjük tanácsait.

6. közösség

Tagjai fizikailag és lelkileg is segítik egymást. (referencia-csoport) A közösségnek fizikai és lelki fokozatai vannak: szellemi-lelki közösség (pl. a Bokor egésze, vagy egyes emberek Prakash-sal és társaival való kapcsolata), összejárás közösség (Bokor csoportjai), egymás közelében lakók, együtt dolgozók és végül az együtt lakók közösségei. A leghatékonyabban és legkörnyezetkímélőbbben biztosan az együtt lakók, a kommunában élők tudnak csinálni bármit is. Úgy gondolom, ezt a fajta közösséget spontán kialakulással, szerves fejlődéssel, illetve messzemenően azonos értékrenddel lehet csak megvalósítani. A szerves fejlődés alatt azt értem, hogy a kommunába lépők elég jól ismerjék előtte egymást (huzamosabb közelben lakás, egymás értékrendjének és gyakorlatának ismerete).

A végére hagytam, ennek ellenére a leghangsúlyosabb mozzanata lelki éltünknek: a család. A velük együtt történő elmélkedés, az egyéni elmélkedések együttes

megbeszélése külön időt igényel. A házastárssal és a gyerekekkel folyamatos kommunikációs közösségben kell élni. Az élő párkapcsolat, az élő szülő-gyerek kapcsolat egyik legfontosabb eleme a rendszeres verbális kommunikáció, a beszélgetés. Ha ez kialakul, és mégis időnként elmarad, az ember lelkiismeretében rögtön megszólal egy ébresztőóra, amely jelzi, hogy nem rendben folynak a dolgok, baj lehet, ha nem pótoljuk mihamarabb a beszélgetést, nem vesszük föl az elhagyott szálakat.

A lelkiismeret alakulása az ember élete folyamán

1. A lelkiismeret kialakítása: gyermekkor, kamaszkor
Az lesz bennem, amit belém neveltek és amit a génjeim megengednek. A lelkiismeret kialakításához és ápolásához szükséges eszköztár elemei annál jobb, minél hamarabb beépülnek az ifjú ember életébe, de persze mindig az aktuális életkornak megfelelő mértékben és formában. Erről köteles gondoskodni a szülő. A mémeket, a gondolatcsomagokat igyekeznünk kell hatékonyan átadni az utódoknak. Olyan lelki kereteket biztosítunk a gyerekeknek, amelyben kialakulhat a lelkiismeretes ember. Nem a véletlenre kell bízni az általunk legfontosabbnak vélt gondolatok átadását. Nem jó, ha hagyjuk, hadd kószoljon bele mindenbe, amibe akar, aztán majd csak kialakul "magától" az erkölcsi értékrendje és az erkölcsi ítélőképessége. Ez a nevelési út azért nem járható ma már, mert nem egyneműek, vagy zömében nem egyneműek az ifjú embert érő hatások, azonkívül az emberiség és az egész bolygó sorsa ott tart, hogy nem bízhatjuk a gyereket érő mindenféle hatások eredőjére a lelki fejlődést. Ma már minden értelmes ember azt állítja, hogy csak a minél hamarabbi tudatátalakulás segít az emberiségen, márpedig ez a folyamat igencsak hosszantartó. Ezért nem engedhetjük meg magunknak azt a luxust, hogy nem céltudatosan neveljük céltudatosan gyerekeinket. (A tudatátalakítás témájában olvassátok el György Lajos: A jót választanod kell c. könyvét!) Mondok egy példát arra, hogyan lehet a legkomolyabbnak tűnő dolgokat is együtt végezni egy kisgyerekekkel. Az óvodást is hozzá lehet fokozatosan szoktatni a lelkiismeret-vizsgálathoz. Elkerülendő azonban, hogy fölösleges és káros büntudat alakuljon nála ki, a napi önvizsgálatot arra korlátozzuk, hogy elmondjuk, kinek okoztunk aznap örömet, kinek segítettünk, a rossz cselekedeteket nem soroljuk föl. Az egészet tervezzük barátságosra, meghittre, hogy a gyerek szívesen vegyen részt benne, napirendjének természetes alkotóelemévé váljék. Éneklés, kényelmes testhelyzet, rugalmas beszélgetés. Ha pl. annyira foglalkoztatja valami, hogy elmesélése kicsit több időt igényel, akkor ezt is meg kell hallgatni. Ennek azonban az a feltétele, hogy eleve bővebb időtartamot szánjunk ezekre az esti elmélkedésekre. Így aztán néha komoly életproblémák kerülnek felszínre,

amit megint csak az ő szintjüknek megfelelően meg kell tárgyalni. (Többek között ekkor erősödhet meg a felnőttben az a vélemény, hogy az igazán nagy és fontos dolgok röviden, egyszerűen és egyértelműen is kifejezhetők: az igen igen, a nem nem. Csak le kell hántani róluk a sallangokat, és nem kell magyarázkodni, hogy ezt így értjük, azt meg úgy. Úgy értjük, ahogyan mondjuk, ahogy bárki ezen a földön megértené, ha lefordítanák az ő nyelvére.) Később, első osztályban, vagy ha érettebb a gyerek, akkor már nagycsoportos korban, azt is rendszeresen meg lehet beszélni, mivel bántottunk meg valakit, mi volt rossz aznap (az énekben: "utálatos tett"). Addig is szóba kerülhet, de nem rendszeresen, nem minden nap, a kóros büntudat elkerülése végett, ill. hogy ne menjen el a kedve az egészszről. (pozitív megerősítés szükséges) Csak ha érzelmileg őt is megviselte a csínytevés, vagy nagyon rosszat tett, akkor érdemes este visszatérni rá kisebb korban. Példa a lelkiismeret-vizsgálat formájára óvodásokkal, kisiskolásokkal:

Esti ének:

*Este van, este van, minden elcsitul,
az én kis lelkemben világosság gyúl.
Most látom, mi volt jó, mi volt szeretet,
mi volt a mai nap utálatos tett.*

(Itt megállunk, mindenki, a felnőtt is elmondja, mivel okozott valakinek örömet, majd befejezzük az éneket:)

*Azért, kik e verset velem mondjátok,
nyugalmas szép álmom szálljon tirátok.
Hogy majd holnap reggel, ha virrad a nap,
szépen együtt puszilkodjunk, együtt tornázzunk,
együtt mosakodjunk, együtt reggelizzünk, együtt
énekeljünk, mint a madarak.*

2. A lelkiismeret alakulásának legerőteljesebb szakasza, a lelkiismeret "végleges formába öntése": kialakul a teljes személyes erkölcsi értékrend (ezen belül a világkép, saját helyem, életfeladataim); az erkölcsi érzékem eszköztára kiegészül, amennyire lehet, teljessé válik; erkölcsi állapotomat hozzávetőlegesen helyesen meg tudom ítélni. (18-20 év körül, gimnázium végén, felsőfokú tanulás alatt) Ez az időszak a lelki szárnyalás, a fellegekben járás kora. Nem szabad elengedni a "fellegeket", a magasröptű eszméket, hanem közelíteni kell őket a földhöz és meg kell valósítani őket. Ha a tényekre, a valóságra, a természet törvényeire (hiszen annak vagyunk mi is részei) alapoztuk az értékrendünket, akkor igenis, hogy jó belekapaszkodni azokba a fellegekbe, és lehet, hogy aki erről le akar beszélni, arra valami homályos szemüveget tettek, és emiatt nem látja a szép felhőket, sőt, esetleg a valóságot sem.

3. A kompromisszumkötések, a "betörés" időszaka: 25-30 év körül (munkába állás, családalapítás, letelepedés). Ilyenkor alakulnak ki a keretek, amelyek vagy segítik az erkölcsi értékrend megszilárdulását, vagy rombolják azt. Példa az előnyös keretekre: az ember vidéken él (át kell gondolni, melyik családtagnak mennyi utazásra lesz szüksége), autója nincs, nagyszülőktől külön, de a közelben lakik, négy gyereke van, közeli munkahelye van (többféle képzettség => én diktálok, hol dolgozom). Példa a rossz keretre: Ha valaki vidékre költözik, és nem méri föl előtte, mennyit kell utaznia, akkor előáll az a gyakori helyzet, hogy az illető sajnálkozik (mert értékrendjében nincs benne az autó), hogy ő "kénytelen" személygépkocsival járni. (Az autóval azért példálózom előszeretettel, mert egyrészt általában több energiát emészt el és többet szennyez, mint bármelyik más fogyasztásunk, másrészt ehhez képest nem létszükségletéről van szó, hanem kényelemszeretetről. Szerintem csak a mentők, tűzoltók, mozgássérültek, nagyobb szükséges tárgyát szállítók számára jogos az autóhasználat.)

4. A folyamatos kísértések hosszú korszaka (30 - 60-65 év). Ha jól választottuk meg a kereteket az előző, "betöréses" időszakban, akkor ez nem a folyamatos visszaesések, a folyamatos büntudat és elégedetlenkedés korszaka lesz, illetve nem kerülünk olyan helyzetbe, hogy tudatosan állítsunk föl magunknak egy rosszabb értékrendet. (vagyis megtörünk a mindennapok súlya alatt, és feladjuk elveinket)

5. A szellemi és testi gyümölcserlelés korszaka. Aki amint élt, olyan öreg lesz belőle: vagy bölcs, vagy nem az. Valamilyen szinten persze mindenki bölcs lesz, ha megéri a 60-65 éves kort, hiszen az átélt tapasztalatokat és azok valamiféle összegzését, illetve az azokból levonható tanulságokat egyedül ő birtokolhatja, de ahhoz, hogy ezt méltó módon, hatékonyan az utána jövő nemzedékeknek át is adja, előtte is hitelesen, szépen kell élnie. Például, ha valaki önző módon élt, akkor öregkorában is valószínűleg olyan lesz, és hiába gyűlt össze sok érdekes és hasznos tapasztalata az évek folyamán, vagy képtelen rá, hogy továbbadja másoknak, vagy ha el is mondaná, nincs aki meghallgassa. Vagy ha valaki elégedetlenkedő természetű volt világ életében, akkor hiába az ősz hajszál, ki hallgat szívesen egy zsörtölődő nagypapát vagy nagymamát.

Egy kis öko-filozófia

Mindaz, amit a fentiekben elmondtam, legtöbbünknek ismerősként csengett. Most megkérlek Benneteket, hogy evezetek velem egy kicsit idegenebbnek tűnő vizekre, és a továbbiakban még inkább közösen gondolkodjunk, úgy, mint egy szellemi műhely munkásai.

20-22 évvel ezelőtt egy problémára akadtam, amelynek megoldási javaslatához, kérlek, szóljatok hozzá, hiszen egyetemes gondról van szó. Mint láttátok, az elmondottak igyekeztek képet adni egy egységes, kerek egész életstratégiáról (életmegoldásról). A használt kifejezések valamiféle ki nem mondott vallási tartalmakat sejtetnek, pedig igyekeztem, hogy mondandóm igen-igen, nem-nem legyen, és nem akart sejtetni senkivel semmit. Tehát a problémám a következő: az erkölcsöt, vele együtt a lelkiismeret fogalmát mindeközéig döntően árukapcsolással, a vallásos hittel együtt adták-vették az emberek. Mára eljutottunk azonban oda, hogy nem csak a vallásos emberek szeretnének jók lenni, tehát az erkölccsel kapcsolatos fogalmakat, technikákat le kellene választani a hitről. Esélyt kell adni, hadd lehessen jó ember az is, aki nem hisz nem tudható dolgokban, és számára elég ösztönző erő a jóra az, hogy megértette a természet törvényét, és kizárásos alapon az ennek való megfelelésre törekszik az életében. (Lásd etika tankönyv sorozat.) Gondot jelent számomra az a tény is, hogy a vallások kupacokba rendezik az embereket az alapján, hogy mit állítanak, mit "tudnak" a nem tudhatóról. Ebben az elrendezésben eleve el van ültetve a vita, a viszály magja. Ezt ma már nem engedheti meg magának az emberiség, hiszen nemhogy nem szabadna viszályt kelteni, de még ha minden erőnkkel összefognánk, sem biztos, hogy sikerülne megmenteni fajunkat, vagy akár a természet egy jó részét.

Megoldási javaslatom a következő:

Az emberek ne olyan rendező elv alapján igyekezzenek kupacokba oszolni, amelyek magukban hordják az ellentéteket (lásd vallási, nemzeti kupacok), hanem a természet törvényeihez való alkalmazkodás következtében a "kicsi a szép" elv alapján helyi közösségeket hozzanak létre, amelyek azzal foglalkoznak, hogy megbeszéljük, miben áll a bolygói értékrend, milyen feladatok várnak ránk, hogyan valósítsuk azokat meg a gyakorlatban. Szerintem ezek a témák éppen elég megbeszélhivatást adnak, és jobb, ha arról vitatkozunk, aminek a szereplői mindenki számára elfogadható tények, mintha arról folyna a szó, hogy ki mit gondol az el nem gondolhatóról, ki mit "tud" a nem tudhatóról. Ezalatt a teologizálást, a hit-tant és általában az ésszel föl nem fogható dolgokat értem. 25 év saját tapasztalatait és sok más ember tapasztalatait összegyűjtve azt tudom javasolni, hogy a hitbéli tartalmakat - és ideérték minden egyéb irracionális tartalmat - mondjuk annak, amik: vágyak, remények, melyek vagy igazolódnak, vagy nem. Ennek több haszna lesz mindnyájunk számára, mint kára. Személy szerint én, például, nagyon remélem, hogy halálunk után vár minket egy feltétel nélkül szerető Isten, és valamilyen formában mindannyian együtt leszünk

valahol. (ennél több irracionális dologra nem is vágyom) Ebbe a mondatba is bele lehet kötni, mert mi az, hogy forma, mi az, hogy valahol stb. Ott van azonban előtte a bevezető szó, az ige: remélem. Se több, se kevesebb. Innentől kezdve, úgy gondolom, nem kell, nem lehet sokat témázni ezen az állításon, hiszen mindenki abban reménykedik, amiben neki jólesik. Ezzel szemben viszont arról, hogy mi dolgunk a világon, érdemes és szükségszerű is beszélgetnünk, egy közös nevező alapján, amelyet a bezöldült lelkiismeret címszó alatt próbáltam összefoglalni. A remény szó valóban varázsige. Felszabadítja az embert a gyötrő hitbéli magyarázkodások alól, egy csomó, emberek közötti konfliktust megelőz, és a hit nélkül maga a szó is olyan óriási jelentőségűre növekszik, hogy valóságos érzelmi fellángolást hoz az emberbe. Próbáljátok ki!

FARKAS ISTVÁN

AZ ERŐSZAKRÓL ÉS ERŐSZAKMENTESSÉGRŐL

Miért a szelíd szenved az erőszakostól? Miért nem jutnak semmire az erőszakmentesek? Hol a gyökere az erőszaknak, ha a teremtett világban nincs másutt, csak az emberben? Kell-e küzdeni az erőszak ellen? Mit tehetek, amikor Jézus, Buddha, vagy Gandhi, Martin Luther King és Teréz anya sem "tehetek" semmit ellene?

Ezer évek óta teszik fel ezeket a kérdéseket az erőszakmentesek, vagy azok, akik szeretnék az egész világot azzá tenni, hiába. A válasz nem kívül van! Akik elérték, azok önmagukban érték el, nem a világban. Amíg éltek ideiglenesen megteremtettek maguk körül egy csendet, egy erőszakmentes légkört, amely sugárzott, amíg éltek és még egy rövid ideig haláluk után is. Egyikük tanítása sem úgy szólt, hogy küzdjete az erőszak ellen az erőszakmentességért hanem úgy, hogy ébredjete fel!!! Isten fiai és lányai vagytok, nem

a Sátán fiai és lányai. Isten fiai pedig tökéletesek, mint mennyei Atyjuk. Éppen a Sátán ellenére, éppen a világ ellenére, de nem ellene. Aki ellen küzdeni kell, az a bennetek lévő Sátán – az önzés, a gőg, a hatalomvágy, az irigység, féltékenység és társai – akinek belétek kerüléséről nem tehettek, mert már évezredek óta bennetek lakik, de tehettek a tőle való megszabadulásért. Ez a megszabadulás azonban nem gyerekjáték. Nem azon múlik, hogy belátom-e ésszel, hogy ez a helyes út, mert az egyszerű, azt minden ember képes belátni, aki egy kicsit is veszi a fáradságot a józan gondolkodáshoz. Az ész azonban semmi ebben a harcban, mert az ész meg fogja indokolni, hogy mikor és miért ésszerű, világos, jogos és egyszerűen Istennek tetsző visszavágni, megelőzni, megakadályozni a jó érdekében a gonoszt – aki mindig a másik. Ha az észen múlna bármi, már régen összefogtak volna azok az emberek, akik tudják, hogy az erőszakmentesség lenne az ember alaptermészete és megteremtették volna a világbékét, de nem csak az észen múlik, mert ehhez hatalom is kell és a hatalom velejárója a megszerzett hatalom féltése, vagy ha nem féltik, mert annyira felkészültek, akkor felhígulása olyanokkal, akikben már nem ég az erőszakmentesség iránti vágy olyan hévvel (lásd Népszövetség, ENSZ és minden nem gazdasági, nemzetközi, vagy nemzetek feletti politikai, vagy polgári szövetség) ezért esendőbbek. Minden, ami túllépi egy kis közösség méreteit elromlik (sokszor még azon belül is csak látszólag működik). Mintha ez, a föld jelenlegi helyzetében törvény lenne, legyen az tudományos, politikai, vallási, gazdasági érdekszövetség, ha túllépi egy határt manipulálható csőcselékké válik.

Akkor min múlik?

A jó magon nem múlhat, mert az van! Kapható ma már egyre több helyen és több formában is, s ha mégsem akar venni valaki, önmagában is megtalálhatja. Eső is van, meg napfény is, mert az emberiség nagy része hozzájut ezekhez. A hiány a "jó föld"-ben van. Mert nem elég tudni, hogy jó föld kell a magnak, azzá is kell válni. Ez pedig a neheze a munkának. Először a nagy, majd az egyre kisebb köveket elhordani, majd évről évre szántani, gazt kigyomlálni, élősködőktől megszabadulni, ez a neheze a munkának. És ezt már kevesebben vállalják. Inkább az akciót, a tiltakozást, a szövetséget, ami aztán mind ellenakciót, ellentiltakozást, ellenszövetséget eredményez, mert ilyenek vagyunk ma. Csupán álmodozás azt hinni, hogy egy olyan baj, ami évezredek óta, szinte génjeinkbe beépülve működik és fertőz, néhány év, vagy évtized alatt emberiség méreteiben felszámolható. Ennél azért sokkal "jobban" ki van találva ez a fertőzés. Elgondolkoztató mennyivel nagyobb összetartó erő a gyűlölet (vallási, politikai, gazdasági, szociális, nemzetiségi, stb.) a szeretetnél, ha nem karbantartott a

"föld". Nem hiszem azt sem, hogy Isten megunja a sok háborúskodást és odacsap, hogy "vége legyen már gyerekek ennek a marhaságnak!" Ő nem tesz semmit, csak esőt ad és napot, ami aztán bennünk nem válik jó természé. Valószínűbbnek látszik, hogy arra vár, hogy ébredjünk fel már álmainkból és jöjjünk már rá – nemcsak az eszünkkel, hanem – egész lényünkkel mik is vagyunk és kezdjünk el dolgozni a saját földünkön, hogy aztán idővel, lassan, öröklődéssel, ahogy a növényeknél és állatoknál génjeikbe beépülhessen egy új parancs, ami az "azt tedd másnak, amit te is szeretnél", vagy a "szeresd felebarátodat, mint önmagadat" határoz meg.

Ehhez, véleményem szerint az a jó út, amin a Bokor is jár. Ez a kisközösségi munka. Ez az egyetlen olyan forma, ami ha működik, képessé teszi az embert – éppen a többiek éberségének és segíteni akarásának hatására – saját, belső hazugságainak leépítésére. Ez nemcsak pszichológia, hanem egy folyamatos önmagán való munka is, éber figyelem, hogy rajtakapja és eltávolítsa a "földjén" talált követ, gyomot, vagy rajta taposó vaddisznókat. E nélkül a munka nélkül is "működhet" a Bokor, lesznek is látványos eredményei, ahogy eddig is voltak, de alkalmatlan lesz rá, hogy az igazi munka alapját képező, közösségi öntisztítási módszereket – papi segítség nélkül – bárkinek tovább tudja adni. Ennek a módszernek egyes részei – főleg a logikus gondolkodással kapcsolatosak és a lelkiismeret vizsgálatok – megtalálhatók a Bokor gyakorlatában is, más, jelentős részei – pl. hogyan lehet elérni, hogy ne tartsam automatikusan jónak és okosnak magam attól kezdve, hogy leesett a tantusz, vagy hogyan lehet megtapasztalni a különbséget és a hasonlóságot egy hangya és egy ember földön játszott szerepe között – másutt szintén fellelhetők. Az egész munkában semmi titkosság nincs. Mára már nincsenek titkos módszerek – eddig sem voltak – csak kevés vállalkozó volt és van a hosszú és nehéz munkára (keveset beszélünk arról a hosszú előkészületi időről, ami minden szent működését megelőzte). Saját tapasztalatomból mondhatom: jobb aludni, bele sem fogni, mint két szék között padlót fogni! De aki végig csinálja, már itt, ebben az életben megtapasztalja Isten országát – mondták azok mind, akik végigcsinálták.

BULÁNYI GYÖRGY MAGYAR SZENTÍRÁS

Van a Szentírás és a szent írás. A különbség a kettő között nem feltétlenül tartalmi, hanem inkább formai. A nagybetűvel kezdett szó olyan írást, írásokat foglal magában, amelyekről az ilyen ügyekben magát illetékesnek tartó hivatal kijelentette, hogy azokat Isten sugalmazta. A hivatal arról nem dönthet, hogy Kovács

Jánost, vagy akárkit a Szentírás mozdítja-e jobban Isten felé, vagy csak egy szent írás. A hivatal csak annyit mondhat, hogy ő állást foglalt a Szentírás sugalmazott volta mellett. Az írások értékét viszont alighanem egyes egyedül az adja, hogy mennyire tudnak és mennyi embert mozdítani Isten felé.

A hivatal megállapításának nincs is egyetemes érvénye, mint ahogy van pl. az azonosság elvének (Ez a kavics = ez a kavics), vagy a Pythagoras-tételnek. A hivatali megállapítás érvényessége leszűkül azoknak a körére, akik hisznek a hivatalnak; azaz azokra, akik elhiszik, hogy a hivatalnak van ilyen illetékessége. Az emberiség különböző csoportjai más és más szövegeket tartanak Szentírásnak. Pl. a mohamedánok nem a Bibliát, hanem a Koránt, a zsidók a Bibliából csak az Ószövetséget tartják Szentírásnak. A keresztények tisztelettel tudomásul vehetik, hogy mit gondol és mond a mohamedán hivatal, de nem gondolják magukat kötelezőnek megállapításait. Így vannak a mohamedános is a mi megállapításainkkal.

Nagyon nagy szegénységi bizonyítványt állít ki az Istenről az, aki azt képviseli, hogy Isten csak a múltban volt hajlandó sugallani egy írást. Jézus is jelezte, hogy még sok mindent nem mondott el, aminek a megragadására a tanítványok még nem voltak elég erősek. Az idők végezetéig mondható mindig különb, mint amit a múlt már nyújtott. A tudományban is így van. A sportban is. Miért lenne ez alól kivétel éppen az ember Istent megközelíteni akaró ereje?

Nem feltétlenül – ahogy mondtuk – tartalmi a különbség a kettő között. De lehet tartalmi is: az akármelyiket alkotó írások nem azonosak, s így az elsőbe tartozó írások értékesebbek, mint a másodikba tartozók; vagy csak kedvesebbek valaki számára. A feltétlen különbség, ami biztosan megkülönbözteti a kettőt egymástól – formai. A kétségtelenül fennálló különbség formai jellegű: az emberiség egy adott csoportja eleve fölibe emeli a Szentírást a szentírásnak annak következtében, hogy az előbbibe tartozó írásokat sugalmazottaknak tudja. Sugalmazottságon pedig azt érti, hogy a szóban forgó írásoknak valójában két szerzője van: az egyik, aki megírta, a másik pedig az Isten, aki írás közben sugalmazta – latin szóval: inspirálta – az írás alkotóját. Ennek következtében a Szentírás olyan írásokat tartalmaz, amelyek hordozzák magukon a transzcendencia nyomát, betörését az egyén, az író életébe. Hogyan lehet a transzcendenciának ezt a betörését megtapasztalnunk s igazolnunk? Objektív érvei nincsenek e betörésnek. A Hic numen adest! – Itt jelen van az isteni! – nem igazolható. Akárki érezheti, amikor a Szentírást olvassa. De érezheti akkor is, és akárki, ugyanezt, ha csak szentírást olvas. S éppen ennek következtében minősítheti azt, amit olvas, szentírásnak. A sugalmazottságot csak azon az alapon állíthatjuk, hogy egy vallási közösség egy írást vagy egy

írásgyűjteményt sugalmazottak hisz. Érv nincs mellette, ami ezt igazolhatná, csak tekintélyi alapú elhívés: az én vallási közösségem illetőleg ennek tévedhetetlen tekintélyű tanítóhivatala állítja, hogy egy adott írásgyűjteménynek két szerzője van: az egyiket Jeremiásnak vagy Máténak hívják, a másik szerző pedig maga az Isten. Az emberiség egy adott csoportja ilyen alapon vall különböző írásgyűjteményeket Szentírásnak: a keresztények a Bibliát, a zsidók a Törvényt s a Profétákat, a mohamedánok a Koránt, és így tovább.

Valójában pedig nincs is Szentírás és szentírás. Azért nincs, mert az ember és az Isten közötti kapcsolat nem korlátozható bizonyos személyekre és bizonyos írásművekre. A kapcsolat s a társszerzőség akármelyik ember esetében fennállhat. Mondhatnám, hogy ez a természetfeletti kapcsolat a természetes: Isten a teremtéssel az ember bölcsőjébe tette e kapcsolatnak a lehetőségét. A transzcendencia betörése és jelenléte az emberben – az emberhez illő állapot. Minek következtében e betörés tetten érhető az ember minden alkotásában. A képzőművészetekben, a táncban, s igazán nem utolsó sorban a muzsikában –; gondolok itt Babits sóhajára: Ó, mért nem lettem muzsikos én! De mehetek még tovább: mivel minden alkotásban benne lehet az Isten, benne lehet minden napi tevékenységünkben: nők és férfiak szakácművészetében. Mindenben, ha a szeretet határozza meg az embert abban, amit csinál.

De hát írásom címe alapján egy emberi tevékenységet emeltem ki a tevékenységfélék hosszú sorából: a Szent és nem szent – írást. S így érhető a címben található magyar szó. Az írások – szemben más emberi tevékenységekkel – szükségképpen nemzeti jelleget hordoznak. Nagyobb mértékben talán, mint bármely egyéb emberi tevékenység, műalkotás termékei. Az emberi gondolatnak, ha testet ölt, szükségképpen ruhája – egy nyelv; akármelyik, s köztük az is, hogy magyar nyelven szólal meg a gondolat. A magyar nyelven megszólaló emberek magyar szentírást hoznak létre, ha betör énjükbe, lényükbe, tudatukba a transzcendens – amit emberhez illőnek mondtam.

Még valamit kell mondanom. E betörésnek van egy – ugyan nem kétségtelen – de figyelemre méltó jele: az ihlet. Tulajdonképpen profán megjelölése ez a sugalmazottságnak, amely nem kevészer: árulkodó jellemzője azoknak az írásoknak is, amelyek a Szentírásokban találhatóak. Nem akarok esztétikai területre tévedni. Csak annyit mondom, hogy a transzcendens betörése az ember életébe egy felfokozott állapotot eredményez. Nem úgy történik, hogy ez ember éppen lábvizet vesz a patak partján, hanem inkább olyankor, amikor meghalljuk a langy esti szellő suhanását, ahogy ez Illéssel történt. A költészet és a transzcendens betörése az ember életében nagyon

közel lehetnek egymáshoz. A Szentírás megannyi darabjának még a formája is költői. Van, aki úgy tudja, hogy Jézus szavai is ilyenek /Apa és fia/: minden mondása három tagú elemekből rakódik egybe.

Milyen volt őseink hitvilága ezer esztendővel korábban, erről ma még nem sok mondható, s talán holnapra is kevés. Népünkben is éltek transzcendenciától érintett, ihletett emberek. Talán őriz belőlük valamit a népköltészet. Talán. Mivel Jézus üzenetét az emberiség egészét érintőnek gondolom, ezért Magyar szentírásomba olyan szövegeket válogatok, amelyeket ez a jézusi üzenet ihletett. Van ebben logika? Hogyne! Szóljon magyarul is a jézusi üzenet. És szóljon minden nyelven. Érdeemes összekeresni azt, ami nem elválaszt, hanem egybeköt. A Magyar szentírásnak is ez a feladata.

FEKETE ISTVÁN

AZ IMA

Az ima nálam nagyon régen kezdődött. Szinte emlékeim legelején. Ülök az ágyban és egy pár száraz, öreg kéz összefogja az enyéimet.

– Mondd, kisfiam...

És én mondtam utána az imát. Az ágy puhasága simogatott, az est zsongított, az álom a szemem körül járt és én mondtam az imát, és gyöngye gyermeki képzelettemmel felemeltem lelkem az Istenhez.

Később – a diákévek kamaszos rohanásában – az ima a templomot jelentette, ahol elcsitultak a zűrzavaros vágyak, lassúra vált a lépés, tompán koppantak a szentelt kövek és az oltár előtt lobogó örökmécs mindig megmelegített, ha kinyújtottam feléje didergő kezemet. Ekkor már nem könyvből imádkoztam és nem is a régi kis imádságokat mondtam. A kivilágosodó értelem szavakat keresett, melyek újak, szépek voltak és csak az én örömet, bánatomat, kérésemet vitték az Örökkévaló elé.

Aztán jött az előbbi világégés és mindig mélyen megrendített az imára zendült kürtök rivalgása s a térdre hullt harctérre induló századok halálos csendje, ahol szinte érezni lehetett az elhagyott otthonok felé szálló gondolatokat, aggódást, szeretetet, igazi imát, ami hangtalanul szárnyalt a halál felé induló férfiak lelkéből.

Ó, milyen kicsik és mégis mennyire férfiak voltak ezek a katonák, akik káromkodva ébredtek, káromkodva feküdtek és csak itt döbrentek rá, hogy az igazi kiállítás hitben, vérben, fájdalomban, betegségben - és imádságban akár ezek előtt a nyílt terek porában: az egyetlen és valódi férfiasság.

Aztán jött a zuhanás Trianon halálos völgyébe. Jött a megalázás, a szégyen, az elesettség, szegénység,

járvány és jöttek az imák. Az egész nemzet megtanult imádkozni és nem szégyellték már a férfiak sem – egy-egy „szóra” – befordulni a templomba. Ezek a férfiak többnyire megjárták a harctereket és megtanulták, hogy egyetlen félelem örökös csak – nem halálfélelem, hanem az istenfélelem. És ahogy az imádság felé fordult a nemzet, úgy emelkedtünk ki a halálraítéltség posványából.

Amilyen csendesek lettünk, olyan hangos volt körülöttünk a győztesek páholya, és amilyen fennhéjázók voltak ők, olyan alázatosak lettünk mi, mert akkor éreztük már, hogy az alázatosságnál nincsen nagyobb a világon. És elhallgatott körülöttünk az erőszak süvöltése, mert halkán szólni kezdtek a kassai harangok és meghallhatták az egész világon, amikor a dómban a magyarok Te Deum-ot imádkoztak. Nagy, szent pillanatokban mindig az ima volt velünk, mellettünk, értünk. Nagy örömeinkben, nagy sírásokban, csendben és viharokban: ima, ima. És most mégis mind több helyen hallom, olvasom, hogy valaki imádj a lencsefőzeléket, imádj a karóráját, imádj a kirándulást és a táncot. Préda lett ez a szó, melyet magyar paraszttól sohasem hallott senki, és elkopott lassan, mint a kocsmaküszöb.

Mindenki „imád” mindent. A lovát, a szeretőjét, a nyakkendőjét... megszentégtelenítve egy szót, az emberi lélek néma himnuszát, tisztaság, a kérés, a vigasz, a félelem, az istenkeresés egyetlen, utolsó felkiáltását, amikor már nincs semmi, de semmi segítség, mentsvár, csak az ima.

Ne imádj hát mindent, édes Magyarom, ne szórd lelked aranyát, nyelved szépségét a rombolás disznai elé, ne imádj semmit, csak az Istent, mert nem tudod, milyen idők jönnek és nincs az a vihar, mely elpusztíthatna, ha veled van az imádság és veled van az Isten.

CSIZOVSZKI SÁNDOR

KÖZÖS ÜGYÜNK-E A BOKOR?

Mottó: *A fejlődés közvetlen célja egy magasabb energiaszintű pályára való ugrás – ez csak hozzáadott energiával lehetséges. Lehet-e elkötelezettségre, felelősségre, a közös terhek vállalására motiválni?*

A magas eszmék csak akkor hatnak, ha a saját életünkben, a mindennapokban, a „most”-ban érvényesülnek. Ne legyen „egy dolog az elmélet, más a gyakorlat”, mert halott az az elmélet, amelyet nem valósítunk meg. Nem „majd” kell a helyes tettet végrehajtani, hanem most és itt, azaz azonnal. A kérdés: komolyan vesszük-e önmagunkat, vagy csak játszunk a homokozóban? (Madari Tibor) A BOKOR csak a tagjai személyes fejlődése, tudatosságának, elkötelezettségének növelése útján fog újra életre kelni. A fejlődés közvetlen célja egy magasabb energiaszintű pályára

való ugrás – ez csak hozzáadott energiával lehetséges. A hozzáadott energia forrása a tudatosság emelésével, szeretetből végzett, szolgáló cselekvés.

Barátaim!

Fenti témában vártak tőlem nyitó előadást, kérve, hogy építsem bele szakmai és közösségi tapasztalataimat, valamint beszéljek a kérdés szervezettefejlesztési, vezetéstudományi, pszichológiai, szociológiai szempontjairól. Most szeretném megosztani veletek azokat a felfedezéseket, amelyekre a készülésem időszaka alatt jutottam. Lehet, hogy az itt elmondottak sokak számára evidenciák vagy közhelyek, de lehet, hogy valakinek egy bizonyos pillanatban segítenek, továbbgondolásra készítetnek, és akkor már volt értelme elmondani, leírni ezeket az alakulófélben lévő, még inkonzisztens elveket, felismeréseket.

Hamar rádöbentem, hogy nehéz a dolgom. Egyrészt, mert magam sem éltem-élek egyforma intenzitással a BOKOR vérkeringésében, másrészt azért, mert amit én tudományos alapnak tekintek, annak nagy része nem húzható rá a BOKOR-ra. Egyszerűen azért, mert szinte bármelyik szervezeti modellt vizsgálom, hamar szembesülök azzal, hogy a BOKOR egészen más szerveződés. És erre az egészen más szerveződésre nincsenek használható, kidolgozott elméletek, megoldást nyújtó receptek. A téma annyira szerteágazó, hogy szűkítenem kellett. Alapvetően érinti a bokorstruktúrát, a bokorprofilt. Ezenkívül érinti önértelmezésünket, szervezeti kultúránkat, illemszabályainkat. Ezek részben már kitérőt kaptak, de mindenképpen önálló témaként is tárgyalandók. Bevallom nektek, 2000-től becsülettel átolvastam minden erről született írást, tanulmányt, KD-hozzászólást, s azt kellett látnom, hogy jól van ez így: *egy megújulási folyamatnak vagyok, vagyunk részesei. Folyamat, amely lelki-szellemi-gyakorlati útkeresés.* Ez azonban időbe telik, kitartó és fáradtságos munkát és türelmet igényel. Türelmet önmagunkhoz, de legfőképp egymáshoz. Szemben a zajos, gyors forradalmi változásokkal, ami úgy hoz újat, hogy közben rombol, letapos és elvág.

Előadásom gerince erősen a praxisra irányuló. Kigondoltam, s ha elmondom, megértitek, hogy ez a modell olyan, mint egy újonnan felépített háznak a látható, föld feletti része. Ami miatt bajban vagyok, az legalább olyan fontos, a föld alatti, alapnak nevezett rész. És efelől egy kicsit bizonytalan vagyok. Arról fogok beszélni, hogyan lehetne megosztani a terheket. De vajon akarunk-e mi újabb terheket a nyakunkba? Sokan azt érezhetitek: akarja a fene, hisz már így is majdnem meggebedek a terhek alatt. Mindannak, amiről beszélek, előfeltétele, hogy kíméletlenül nézzünk szembe a tényekkel önmagunk és a közösség vonatkozásában; ne simogassuk a semmiért magunkat. Béci gondolatait komolyan véve: onnan építkezzünk,

ahol ténylegesen vagyunk, mert régmúlt idők dicsőségére hivatkozásokkal nem sokra megyünk. Előfeltétel még, hogy megértsük az áldozatvállalás lényegét és szükségességét.

Remény és áldozat

Mert az áldozat valamely tett felajánlása magasabb, az isteni terv megvalósulását elősegítő cél érdekében. Áldozat, ha időt számunk valamire, ha ezzel energiával töltünk fel egy ideát, ha egy embertársunkkal nem önös érdekből foglalkozunk, ha teszünk a közösségért. Áldozat a nehezebb út választása, a hosszú távú eredmény érdekében kifejtett tevékenység. Csak az áldozat révén lehetséges az egyén emelkedése, mert az áldozat felfelé irányul, a magasabb világok felé mutat. A közösség épülése és fenntartása érdekében folyamatos áldozatra van szükség, amely egyrészt tettekben, másrészt az egyén lehetőségeihez mért, rendszeres anyagi hozzájárulásában valósul meg. *A fejlődés egyik feltétele a személyes áldozatvállalás.*

Reménykedő típus vagyok

Ha reményvesztettek volnánk, fontos, hogy az ősi, induló remény feltámadjon szívünkben. Én, a Schanda Bea idei KD-ban felsorolt típusai közül a „REMÉNYKEDŐ” vagyok (vagy azzá szeretnék válni) -, aki szerinte így gondolkodik: „A földi Isten Országot emberiség-méretben valószínűleg nem tudjuk megcsinálni. A klímaváltozást vagy a multik harácsolását megakadályozni nem fogjuk tudni. Viszont a Bokorban tanult egymásra-figyeléssel, együttgondolkodással kialakíthatunk egy eszményorientált, *életképes alternatív minitársadalmat.* Tudomásul kell venni, hogy ebben bizony benne van az életszínvonal-csökkenés – de ez „lenyelhető” az adás és osztozás szellemében, benne van a néha kényszerű alkalmazkodás – a kicsiség és szelídség szellemében; és mindez végeredményben mégiscsak az életet szolgálja!”

A vezetéselméletből ma megtanulható szempontok mindegyikét komolyan feldolgozta Vincze Gabi 2003-ban elkészült „Bokorprofil apropóján” c. tanulmánya, melynek egy kivonatolt változatát, a mátrix struktúra-fejezetet olvashattuk a 2003. KD-ban, ill. egy BNT előadás erejéig hallhattuk a szerzőt. Véleményem szerint, ez a tanulmány azok közé tartozik, amit ismét elő kell bányásznunk feldolgozásra, mert kellőképpen tudományos, a tudomány eredményeit BOKOR-ra alkalmazza és struktúra-javaslat a valósághoz közelálló. Ezenkívül kíméletlenül lerántja a leplet múltunk néhány, ma már használhatatlan törekvéséről, elhibázott, tévesen erőltetett gyakorlatairól. Hála Istennek, azért tanulmánya eddig sem volt nyomtalan. Gabi tanulmányán végigvonul annak az igénye világosan és határozottan, küldetésnyilatkozatszerűen meg kell fogalmaznunk önértelmezésünket és amennyiben a célok tekintetében elmozdulás van, újra

kell fogalmazni céljainkat. A következő években ez többé-kevésbé sikerült. Ilyennek tekintem a 2004-es KD rövid önértelmezését, mely így hangzik: „A BOKOR katolikus gyökerű, a jézusi szeretet-eszményt képviselő emberek testvéri társasága, erkölcsi megújulási mozgalma.” (BOKOR önmeghatározás 2004), valamint a 2006-os KD-ban közölt, majd web-lapra (www.bokorportal.hu) is felkerült anyagot.

Imaginációs látomás, konkrét célok és projektek viszonya

Hamvasi kifejezéssel élve: az *imaginációs látomás (ALAPÍTÓ által átadott kincs) üdvterve továbbra is legfontosabb marad.* Ez nem más, mint Isten Országának általunk való immanens megvalósítása. Az egyén és közösség üdvtervét látomásban őrzi, és erre a látomásra építi fel életét, vagyis önmagát életterve szerint formálja meg. *Mert az ember azzá válik, ami látomásának gyújtópontjában áll.*

De az üdvtervet konkrét célkitűzések mentén tudjuk megvalósítani. Ráadásul ez sokféleképpen lehetséges. Ugyanarra a hegycsúcsra több úton is eljuthatunk. *A világos és reálisan megvalósítható célok megfogalmazása azonban – szerintem - még nem történt meg.* Hatékony szervezeti életet pedig (még informális szervezet esetében sem) nélkül nem tud elképzelni szervezetszociológia. Azt gondolom, hogy amellet, hogy nem szabad feladni álmunkat, *Isten országának földi megvalósítását, látni kell, hogy eddigi elképzeléseink, mely fenti célt csak a leadó-feltevő, genetikai szálon kapcsolódó közösségi hálózat építésében tudta elképzelni, tarthatatlan.* Egyszerűen azért, mert valami miatt megvalósulása akadozik. A tanítóvá lenni jézusi követelmény mindenkire való kiterjesztése elhibázott, pszichológiai elvekkel ellentétes célkitűzésnek bizonyult. Legyünk őszinték legalább önmagunkkal. Mindenki pontosan tudja, hogy a közösségébe, közösségeibe tartozó testvérek közül, hányan szerettek össze, és jelenleg hányan irányítanak új közösséget. Ahol persze ez megvan, az nagy érték. De azokra a testvérekre is szükség van, akik erre eddig nem voltak képesek, vagy erre nem mutatnak a jelenben sem hajlandóságot. Milyen célokra lehet mindenkit, vagy lehetőleg a legtöbb testvért bemozgatni és milyen módszerekkel?

Alapközösségek/ ágak/régiók

Visszatekintéssel kezdeném, részlet Gabi tanulmányából: „A tanítóvá lenni jézusi követelmény leadó közösségek létrehozását jelentette a gyakorlatban. Ezért a feltevő vagy alapközösségek, illetve a leadó közösségek két különböző strukturális szintet határoztak meg. Minden közösségvezető szervezeti hovatartozását illetően két közösséget nevezhetett meg: feltevőt – ez az alapközössége és leadót – azaz az általa létrehozott közösséget. A közösségvezetők strukturális láncszemekként működtek tehát, ez azonban

együttműködést általában nem hozott magával a különböző közösségek között.”

A közösségi tagok közösségei ágak mentén, éspedig genetikai alapon létrejövő ágak lineáris vonala mentén rendeződtek. A hierarchikus felépítésű közösségláncot, vagy fűtöt, a csoportvezetők alkotják. Vezetője az ágvezető, választás útján került ebbe a szolgálatba. Az ág önállóan rendezi meg a szervezeti élet színterein az évi egyszeri lelki gyakorlatot feszes idő-és napirenddel, illemszabályok által szabályozva, az ágtalálkozókat, a közös karácsonyestet. Fontos szerepe van (volt) az információáramlás szempontjából az összehangolt, koordinált működés miatt is. *Az ágak mára gyakorlatilag az utóbbi 10-15 évben nem funkcionálnak.* A genetikai lineáris vonal számos helyen megszakadt, szétört, ennek oka, hogy a genetikai láncszemei, a közösségvezetők meghaltak, elmentek a BOKOR-ból, elköltöztek, vagy érdektelenné váltak, *a struktúra tartalmát veszítette.*

Előnye a struktúrának, hogy felülről teljes egészében áttekinthető, de az alapközösségi tagok számára közvetlenül nem. Problémaként jelentkezik, hogy a genetikai elv miatt a szeparálódás a közösségvezetők szintjén is erőssé válik, az együvé tartozás élménye, ismeret és bizalom feltételes, vagy nem alakul ki, a gyakorlatban elválasztó, időnként ellenséges megnyilvánulásokat eredményez. Ugyanakkor ez a szervezeti forma több ok miatt állítható, hogy hatékonyan bizonyult a kommunizmus éveiben. (V. Gabi)

Értékelés

Ha komolyan végig gondoljuk, akkor látnunk kell, hogy a nagyszülőig elérő genetikai láncolat valójában már ki sem épült. Az ágak kiépülését követő, felfelé ívelő, leginkább virágzónak mondható időszakban sem volt minden ágba tartozó személynek feltevő vagy leadó közössége. A genetikai lánc mindazoknál a testvéreknél megszakadt, akinek vagy nem lett, vagy megszűnt a leadó közössége, vagy, ha valaki a feltevő közösségét veszítette el. *Tény, hogy a klasszikus, alapvetően genetikai elven működő ág-időszak semmiképpen nem hozható már vissza.* Gyakorlatilag ki kell mondani, hogy ma ugyanolyan „jogkörrel” rendelkezik egy magát BOKOR-közösségnek valló (és annak mindenben megfelelő) alapközösség, ahol a tagoknak nincsenek leadó közösségei, mint az a közösség, ahol ilyenek vannak.

Útkeresés

Nem szabad azonban lemondani arról, hogy valamilyen módon minden tagot, minden közösséget be kell vonni, vagy vissza kell csatolni a BOKOR vérkeringésébe. Egyetérték tehát a KV azon kezdeményezésével, hogy szerves kapcsolatok mentén, nem feltétlenül földrajzi területi alapon alakuljanak régiók (szerves kapcsolat háló). Ennek azonban akkor van csak értelme, ha

komolyan gondoljuk a decentralizáció és a szubszidiaritás elvét. A szubszidiaritás elve szerint a döntések legnagyobb részét azon a lehető legalacsonyabb szinten kell meghozni, ahol az optimális informáltság, a döntési felelősség és a döntések hatásainak következményei a legjobban láthatók és érvényesíthetők.

Mondanivalóm lényeges eleme, hogy a „bénultnak” mutatózó helyzetben az életet a bázison kell újraéleszteni. Minden testvér és minden közösség felé (ha kell közösségenkénti személyes megkereséssel) ki kell nyilvánítanunk, hogy fontos az a tevékenység, amit végez. Ki kell nyilvánítanunk, hogy mindenkire szükség van. Fel kell tárnunk a valóságot: *hogy a közös asztalról többet akartunk levenni, mint ami rajta volt.* Ezért most minden tag választás és döntés előtt áll. Ha egy életképes BOKOR létezése fontos, akkor oda mindenkinek be kell valamit adnia. El kell érni, hogy a közösségek tagjai egyénileg is mérlegeljék: eddigi életemben mit kaptam a BOKOR-tól és mit adtam én arra a „közös asztalra”.

Életet a bázisra

Ahhoz, hogy a bázison tényleges tevékenység folyjék, olyan struktúrát és olyan célokat kell felmutatni, ami beindítja az életet. Lényeges: *elérhető és megvalósítható célok kellenek, és vissza kell adni az egyénnek a felelősségét, feladattudatát.* Ez a szint, és az itt játszódó történések a kulcselemei szervezetfejlesztési elképzelésemnek. Itt van csak mód a tényleges közösségi aktivitás megélésére. Az egyén olyan programokért tud felelősséget vállalni (és lelkesedni), amelynek kitalálásában, megtervezésében maga is tevékenyen részt vesz. Az oda-visszacsatolások következtében azonban idővel elérhető lesz, hogy magasabb szinteket (RÉGIÓ, BOKOR) is magáénak érezzen. A régiós programok megvalósításában, még ha csak egy helyi részfeladatot vállalt is, óhatatlanul felmerül a másokkal együttműködés igénye. Látni fogja, hogy ez az eredményesség feltétele. Ezeket a tömören megfogalmazott célokat négy évre szólóan a BOKOR zsinata (Központi Vezető Tanács) fogalmazza meg és fogadja el. Majd a KV az írásba foglalt célokat írásban juttassa el minden alapközösségnek.

Az alapközösség minden tagja választó és választható személy legyen. Javasolom, hogy demokratikus és titkos választással minden közösségben válasszanak (legalább két évre) közösségvezetőt. Ezenkívül delegálják vezetőjüket (vagy egy választott tagot) a negyedévente ülésező Régiós KV-ba (RKV) és az évente ülésező KVT elnevezésű „BOKOR Zsinatra”. Az RKV tagjai maguk közül két évre válasszanak elnököt, aki képviseli a régiót az ugyancsak két évente újjá alakuló KV-ban. Az évente ülésező Bokor Zsinaton (KVT) tehát minden alapközösség képviselteti magát. A Központi Vezetőség tagságát pedig a 12 (?) RKV által delegált

RKV elnökök alkotják, akik maguk közül szintén elnököt választanak. Az egyéb funkciókra való KV-felelősöket kijelölik maguk közül.

Összefoglalva: *az alapközösségekben választott közösségvezető (vagy delegált személy) tehát tagja a RKV-nak és a KVT-nek. Az RKV elnöke tagja a KVT-nek és a KV-nak.*

Amint fentebb mondtam, ismétlem: szerintem a *rendszerátalakítás utáni időszakban a világos és reális célok megfogalmazása még nem történt meg a BOKOR-ban.* Hatékony szervezeti életet pedig enélkül nem tud elképzelni a szervezetszociológia tudomány. Meg kell vallanom: én sem. Azt gondolom, hogy amellett, hogy nem szabad feladni álmunkat, Isten országának földi megvalósítását, amellett, hogy nem szabad feladni álmunkat a tavaly Jutka által megfogalmazott 2 pillérről (KIO + Közösség), de látni kell, hogy nem értelmezhetjük ezeket szemellenzős módon. Ezen tartalmi kérdések kitérőváltását, az egyének szellemi-lelki elkötelezettségének szintjét az alapközösségekben, a lelkigyakorlatokon és az egyéb szellemi-lelki programokon kell megvalósítani.

A 2004-es önértelmezés ponttal lezárása helyett vesszük kell tennünk, és folytatnunk kell a mondatot, pl. így: A BOKOR katolikus gyökerű, a jézusi szeretet-eszményt képviselő emberek testvéri társasága, erkölcsi megújulási mozgalma, melynek zsinata (KVT) a következő 4 évben célul tűzi ki:

- szervezetének funkcionális régiók mentén való átalakítását;
- az eszményeivel összhangban lévő (KIO tartalmak + közösség-pillér), régiókban megvalósuló, az egyház megújulását és/vagy a társadalmat szolgáló projektek működtetését;
- a célkitűzéssel harmóniában lévő hangsúlytevéseket kétféleképpen megfogalmazó, képviselői, irányítói, ellenőrzési és értékelési joggal felruházott, kétféleképpen választott (delegálás) vezetői team (KV= menedzsment I.) koordinálásával.

A KVT által 4 évente deklarált célkitűzéseket és a KV által 2 évente megfogalmazott hangsúlytevéseket minden régióban tovább kell gondolni. Fentiekkel összhangban a szervesen épülő régiókban (RKV= Menedzsment II.) történjen meg a célok továbbbontása (írásban és az alapközösségekhez eljuttatva). Gondolják át, hogy milyen tevékenységekkel lehetnek közösségeikben az egyház megújulására és /vagy a társadalom szolgálatára. Ezeket a tevékenységeket jól körülhatárolható, egyedi projekteként kezeljék.

Kitekintés: érvelés a projektkultúra kialakítása mellett

Az ilyen projektnek kezdete és vége van, fázisokra szakaszolható, tervezhető, konkrét feladatokra bontható. A projekt általában erőforrásokat (személyi és tárgyi) vesz igénybe a működéséhez. A projekt

végrehajtása általában részletes terven alapul, mely figyelembe veszi a külső tényezőket és megkötéseket. A projektek operatív végrehajtásának megszervezésével és irányításával a II. projektmenedzsment (a mi esetünkben az RKV) foglalkozik. A nagyobb projektek alprojektekre oszthatók, illetve több projekt együttesét a program név fogja össze. A projekt alapú megközelítés népszerű a mátrix-elven működő, kevésbé tekintélytisztelő, kooperatív kultúrával rendelkező szervezeteknél. A merev, hierarchikus, tekintély-elvű, bürokratikus szervezeteknél a projekt-szerű működési mód teljességgel ellentétes a szervezeti kultúrával. A projektek létrehozását, a projekt-szerű működésnek az alkalmazását – a részletes és átfogó tervezésen és a végrehajtás folytonos ellenőrzésen túl – az úgynevezett szinergikus hatás kihasználása indokolja. E hatás azt jelenti, hogy egy motivált, jól vezetett, elkötelezett szervezet – a projektcsapat – nagyobb teljesítményre képes, mint a résztvevők egyéni teljesítményeinek összege. Felelőssé teszi a projekt-folyamat összes résztvevőjét a siker érdekében. Kooperálásra ösztönöz. *A legkisebb feladatot vállaló személynek is döntő szerepe lehet.*

Legalább két évente (rövidebb időtartamot igénylő projektek esetén sűrűbben) minden RKV-ból kerüljön a KV asztalára egy (vagy néhány), egyház megújulását és/vagy a társadalmat szolgáló kidolgozott projekt-tervezet. Ezek úgy legyenek megtervezve, hogy lehetőleg minden régiót alkotó alapközösségnek legyen abban jól körülhatárolható feladata. Ennek megfelelően ebben a tervezetben szerepeljenek a közösségek további feladattervei és a feladatokra vonatkozó feladatvállalási nyilatkozatai. Legyen a projekteknek szakaszolása, ütemterve. Legyenek megnevezve a feladatok, ha lehetséges, legalább közösségi szinten, de jobb, ha egyénekre bontva a felelősök is. Gondolják át és rögzítsék a szükséges eszközrendszert. Mérlegeljék mi áll ebből rendelkezésükre, mi az, amit meg kell hozzá szerezni. Fogalmazzák meg az alkalmazott módszereket és készítsenek pénzügyi tervet (bevételeket és kiadásokat tartalmazó költségvetést).

A projekt-tervezeteket a KV tekintse át, s amennyiben a BOKOR célkitűzéseivel összhangban állónak találja, akkor fogadja azt el „BOKOR-PROJEKT”-ként, ami mögé odaáll. Ez azt jelenti, hogy bíztat, segít, ötleteket ad, javaslatokat tesz, ha teheti, anyagilag is támogatja annak költségeit. Ebben az esetben tehát mi történt? BOKOR SZINTŰVÉ tettünk bázisszintű projekteket, programokat, és az eddigőtől eltérően nem csak alkalmi, statikus, központi programokat hiszünk és ismerünk el BOKOR-PROGRAM-nak.

Mivel a KV és az RKV menedzsmentként működik, ezért ennek a tagok szemléletében is meg kell jelennie. Csak akkor leszünk képesek projekteket jól működtetni,

ha komolyan átgondoljuk, hogy azok valójában mennyi idő, energia és pénz befektetését igénylik. Világosan látni kell, hogy *csak önkéntes munkára és áldozatos adományokra építve nem lehet ezeket jól működtetni.* A legalapvetőbb költségvonzatait elő kell teremteni. Ez igaz a menedzsmentek (KV, RKV) működésére is. Az anyagi felelősség és köztehervállás terjedjen ki minden magát BOKOR-tagra (dönteni kell tagdíjról, annak mértékéről, befizetés módjáról, méltányosságról, az egymásra figyelés szükségességéről és módjairól, a menedzsment működési kiadásainak és az elfogadott projektek működtetéseinek arányairól).

Nem véletlenül hangsúlyozom, hogy a vezető testületek menedzsmentként működjenek. Legyen feladatuk a működési kiadásai és a projektműködésekhez szükséges költségek - pályázati forrásokból, esetleg adományok gyűjtéséből származó - kiegészítése. A választott testületek munkájának eredményességének egyik mutatója lehet ez, s minden választásnál mérlegelhető. *Mivel a választott menedzsmentek egyik szinten sem jogi személyek,* ezért dönteni kell arról, hogy a külső bevételek megszerzésére irányuló tevékenységüket melyik meglévő, vagy létrehozandó civil szervezet vagy szervezetek keretében célszerű végezni. Egyeztetni kell, hogy régiós szinten vannak-e erre megfelelő szervezetek, vagy azokat létre kell hozni.

Új felállású és arculatú Kép/Viselet (KV)

Miért két évre választunk régiós és BOKOR szintű vezetőket? Azért, mert egy év semmire nem elég. Sikeres projektek (tervezéstől annak zárásáig) inkább két évet igényelnek. Ez alatt jobban mérhető a menedzsmentek teljesítése is. Mint már fent említettem, a KV legyen irányítói, ellenőrzési és értékelési joggal felruházva. A jól szakaszolható, KV által is ismert projekt-tervek vállalásokon alapulnak. Ezért a folyamatba épített ellenőrzés fontos és természetes elemeként része a projektnek. Az eredményesség múlik rajta. Nem elég a végén szomorúan megállapítani és esetleg negatív kritikával illetni azt, mert a szakaszolás szerint több ponton is rálátása lehet a folyamatokra a KV-nak. Nem lehet az a cél, hogy a sikertelenségeket konstatáljuk, hanem az, hogy bíztassunk, motiváljunk, segítsünk. A feladatokat végző testvérek pedig ettől fontosnak fogják érezni munkájukat. Valaki figyel ránk, valakinek fontos, valaki érti a problémánkat, valaki segít, ha szükséges. Nagyon fontosak a visszacsatolások.

Minden projekt befejezésénél döntések előtt áll az adott közösség, régió. Dönteni kell, hogy a tevékenységet befejezettnek nyilvánítja, vagy valamilyen formában folytatni kívánja. Ha a folytatás mellett dönt, akkor ezt a projekt írásos beszámolójában érvelje meg és új delegáltja vagy az RKV újra választott elnöke képviselje azt az új KV-ban, amikor ott a következő két év hangsúlytevéseit megfogalmazzák. A régiók tehát,

vállalásuknak megfelelően, a projekt(ek) befejezését követően írásos beszámolót (esetleg prezentációt, képes beszámolót) készítenek és juttatnak el a KV-nak. A beszámoló kitérhet a projekt értékelésére, bátran tárja fel a nehézségeket, akadályozó tényezőket, kudarcokat, problémákat. Bizalommal kérjen segítséget, ha szükséges.

Menedzsment I. /KV/, Menedzsment II. /RKV/

A KV asztalára letett, régiós szinten megvalósult projektekről szóló beszámolók adják a Bokor éves (kétéves) tevékenységének a gerincét. Ha e tevékenységek mentén élet fakad a bázison, az a közöst növeli. Egymást erősítő, szinergikus folyamatok ezek. Ha a szolgáló tevékenységre nyitott, értelmes célokért munkálkodó, aktív közösségek alkotják a Bokrot, akkor majd vonzó lesz ide másoknak kapcsolódni, akkor természetes igény nyílik mások közösségbe szeretésére. Ne féljünk attól, fentiek valósításával a BOKOR eltér eredeti, az alapító által megfogalmazott nagy célkitűzésektől. Az élet a tevékenységekben mérhető és érhető tetten. Isten Országának immanens valósulása tetteinken keresztül mérhető leginkább.

A KV elnöke önálló tevékenységi jogokkal is legyen felruházva. Nyilvánosság előtt legyen a Bokor képviselője, számoljon be a BOKOR tevékenységéről (pl. a Püspöki Kar Titkárságán kérjen időpontot, ahol tényként közölve számoljon be a BOKOR tevékenységéről és kérje a Püspöki Kar tájékoztatását), keressen és kössön együttműködéseket mindazokkal az egyénekkal, szervezetekkel vagy csoportokkal, lelkeségi mozgalmakkal, akik erre nyitottak a projekt-célok megvalósulásának eredményessége érdekében (klaszter-együttműködés). **Meggyőződés, hogy a KV egyik legfontosabb és legsürgetőbb feladata, hogy a Bokrot kiemelje a kizárhatóság és peremreszoríthatóság helyzetéből.** Kizárni csak azt lehet, aki maga is beleegyezik ebbe. Meg kell keresni: mi az, ami összeköt, és nem azokon rágódni, mi az, ami elválaszt! Nem játszhatunk tovább sértődött sündisznót. A magyar civil szféra működésére és az egyházi megújulási mozgalmakra egyaránt érvényes: csak összefogásokkal érhetünk el valódi sikereket és eredményeket, azonban bezárkózásunk, egymás kicselezésére irányuló törekvéseink, gögünk, ízét vesztett sóvá tesz bennünket, ami nem való másra, mint, hogy szemétre dobják.

MOTIVÁCIÓ

Azt hiszem a menedzsmentek legfontosabb feladata a közösségek és az azokban élő, tevékenységeket végző testvérek folyamatos motiválása. Amellett, hogy az egyén öntevékenységére, kreativitására és velük szembeni bizalomra épít, a projektek eredményessége szempontjából mindenben, az egész folyamaton, elejétől a végéig rajt kell tartania a szemét. A vállalt feladatra rendszeresen visszakerdez, megerősít, biztat, elismer,

dicsér, lelkesít, kikéri az egyén egész projektre vonatkozó véleményét. Bizalommal és szeretettel teli, nyitott légkört kell kialakítani. A BNT szervezési tapasztalataim is ezt erősíti meg: tekintsük a tábort kb. egy éves projektnek. A menedzser szemlélettel rendelkező vezető a közös tervezést és feladatok delegálását (felkérés és vállalás) követően folyamatosan egyeztet, kérdez, besegít. Érezeti a társ fontosságát, átbeszél és ötleteket ad. Romboló, ha rész-sikertelenségek esetén megsértődik (sajnos nálunk erre is volt példa és rá kellett döbbernem, hogy bénítottam az együttműködést). Mindig a szükséges időpontban odacsepegtetni azt az egy csepp mézet, ami mosolyt fakaszt, újra felráz és lelkesít. Mindent közös sikerként kell értékelni és átélni. Ez komoly mértékben kohézió növelő.

A pszichológiából ismert motivációs elméletek jó alapot adhatnak a mi menedzsmentünknek is, de azokat meg kell ismerni, meg kell (és még így sem automatikus, hogy sikerül azokat alkalmazni!). Az előadásra készülve ezeket ismét áttekintettem, s biztosan mondhatom, hogy a BOKOR-ban is alkalmazható ezek egy része. Sőt tényként kell megállapítanom: hogy ez eddig nem, vagy csak alig működött. Javaslom, hogy profi szakemberektől minden két évben, a menedzsmentbe belépő új tagok számára *vásároljunk meg egy háromnapos motivációt tanító kurzust.*

Tekintsünk bele a számunkra fontos szempontokat nyújtó célkitűzéselméleti modellbe. Azért éppen ezt emelem ki, mert én is a célok kitűzését, érhető megfogalmazását és hangsúlyozását látom az egyik legfontosabb motivációs lehetőségünknek. A célkitűzés-elmélet azon a megfigyelésen alapul, hogy a teljesítmény a cselekvési szándékból fakad. E célok elérésének szándéka cselekvési szándékot vált ki. A cselekvési szándék tettekhez, teljesítményekhez vezet. Minél inkább módunkban áll a környezet eseményeit megismerni és értékelni, annál inkább el tudjuk fogadni az ennek alapján megfogalmazott célokat még abban az esetben is, ha azok megfogalmazásában nem vettünk részt. A célok megértése, elfogadása azok megvalósítására, nagyobb erőfeszítésre ösztönöz.

A célok minősége, illetve megfogalmazásának folyamata hatással van a teljesítményre:

- Minél összetettebbek a célok, annál jobb eredményre vezetnek, mert a megvalósítás kihívást jelent. Ez azonban csak addig igaz, míg a követelmény az egyéni és szervezeti képességek határait nem haladja meg.
- Specifikusan megfogalmazott célok növelik a teljesítés szintjét. Ilyenkor az emberek célirányosabban és hatékonyabban cselekednek, mert tudják, hogy mit kell tenni. Az általános célkitűzések elbizonytalanítanak.

A célkitűzési folyamatba való bevonásnak csak akkor van teljesítménynövelő hatása, ha ennek révén a célkitűzés minősége, pontossága valóban növekszik. Ha a bevonás csak formális jellegű, a bevont személyek nem tudnak érdemben közreműködni, akkor ez inkább elégedetlenséget kelt. Az érdemi részvétel növeli a célok megvalósításáért vállalt felelősséget, elkötelezettséget. A célok megvalósításának folyamatában a teljesítmények visszacsatolása, a teljesítettség állapotának kommunikálása fenntartja a cselekvési szándékot. Visszacsatolások nélkül a cél eltűnik az emberek szeme előtt, nem éreznek különösebb késztetést a tevékenységek folytatására a cél elérése érdekében.

Záró gondolatok

Testvéreim! Tudom, hogy az általam elmondott gondolatok nem volt szokványos bokor-szöveg. Az általam használt kifejezések jelentős része hiányzott közösségi terminológiánkból. Ideje váltanunk, *ideje új módszerek után néznünk*. Az sem baj, ha tanulunk másoktól. Az sem, ha magunkra is alkalmazzuk a tudományosan is megalapozott, más rendszerekben jól működő elveket. Azt gondolom, hogy ideje megbarátkozni ezekkel, ideje a megszokott és rendszeres közösségi életünkön, programjainkon túlmenően tettekben megnyilvánuló szolgálatokat végezni és felmutatni. *Eletünket nem a múltban és nem a jövőben kell élnünk*. Bár „csak visszafelé érthetjük meg, de előrefelé kell élnünk” (Kierkegaard). Az életünk kizárólag itt és most zajlik, így azon alakítani is csak itt és most van lehetőségünk, nem a múltban vagy a jövőben. A „most”-ban élés felvállalása a felelősségünk, enélkül nem lehetséges a tudatosság. Testvéreim! Az egyéni szabadság megélésén keresztül a közösség érdekében önként és szeretetből vállalt szolgálat az a többlet, amellyel hozzájárulhatunk a világ fejlődéséhez. Ha az egyén és a közösség a fenti elvek alapján fejlődik, jó esély van arra, hogy a BOKOR képessé váljon küldetése beteljesítésére.

2011.

FARAGÓNÉ B. MÁRTA

SZERESD FELEBARÁTODAT, HISZEN Ő TE VAGY!

(Elmélkedés a közösségi találkozón 2019. 05. 12.)

Szinte az összes vallás szent könyve tartalmazza azt a tanítást, hogy az ember úgy bánjon a többi emberrel, ahogy szeretné, hogy mások bánjanak vele.

Jézus a Hegyi beszéd részeként mondta el az „arany szabályt”, de így tanított tovább: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!

Ezt Gyurka bácsi régen úgy magyarázta nekem: Szeresd felebarátodat, hiszen Ő te vagy! Arra utalt, hogy mi mindnyájan egyek vagyunk. Egyek vagyunk nemcsak embertársainkkal, hanem minden létezővel, ezért kell megbecsülnünk a természetet is.

Mostanában nagyon sok kollégám panaszkodott, hogy az öregeddel mennyire felerősödnek a negatív tulajdonságaink. Természetesen a másét sokkal könnyebb észre venni. A közelmúltban begyűrűzött példám: Régi kolléganőm meséli, hogy a 80 év fölötti „nagyapapa” folyamatosan zsörtölődik a „nagyamával”, megmorogja, bosszúsodik, sokszor a velük élő unoka szól rá: Jaj Papa hagyd már abba! Szintén 80 éves korát elhagyó kolléganőm szomorkodott, hogy a régen abszolút aktív férje most lekötetlen energiával ott áll az ajtóban, amikor főz, és odamegy megigazítani a gázon lévő lábast, hogy az nem jól van ott... Azt mondta, hogy folyamatosan ehhez hasonlók történnek, ami elég kellemetlen. Szintén idős, 75 éves férfi kollégám könyörgött, hogy keressek neki valami állást, mert Ő viszont a felesége piszkálódását nem bírja tovább, ezért inkább munkába állna újra. Egyik gyermekem ismerőse kétségbeesve mesélte, hogy apukája, aki régen egy közösséget kedvelő ember volt, most a vendégüket elkergette minősíthetetlen hangon, amit a család alig tudott helyrehozni. Kérdezte tőlem nagy szemekkel: Márti néni ez az öregeedés? Nemrég még mi voltunk abban a helyzetben, hogy ráhagytuk az idős ismerőseinkre a dolgokat, tiszteletből, a vita elkerülése végett. No de most, mi leszünk lassan ebben a helyzetben: az „öregségben”... Sikerül-e a sok összeolvasott szellemi kincset megélni a mindennapokban, amikor ott a szituáció?

Bízunk benne, hogy a keresztény kapcsolatokban, azért nem teljesen így van... De érdemes elé menni!

Istenem abban segíts nekünk kérlek, hogy ne engedjük el a kezdetet, és ne engedjük el egymás kezét sem semmilyen körülményben! Ne különüljünk el, se Tőled se egymástól! Ne szigetelődjünk el, ne húzódjunk magunkba. József Attila számok c. versében is: az 1 magában, nem oszt, nem szoroz! Össze kell adódnunk! Köztudott, hogy könnyebb mindenhol máshol kedvesnek, türelmesnek lenni, mint a közvetlen

mellettünk élőkkel. Ott lazítunk, ott engedünk meg többet magunknak. Szeresd felebarátodat, hiszen Ő te vagy! Szeresd férjedet, szeresd feleségedet, gyermekedet, unokádat, hiszen Ő te vagy! (Itt még genetikailag is igaz!)

Ami hibát látsz a másikban, javítsd ki magadban! Azt mondja a pszichológia, hogy általában azt a hibát vesszük észre a másikban, amit magunkban sem szeretünk (tudat alatt). Ezért lehet ez irányadó, hogy: hu-juj, ezt először magamban kellene kijavítani, és az esetek többségében, valahogy tényleg kihat a másikra és megoldódik a probléma. Igen! Ha azt akarom, hogy kedvesek legyenek hozzám én legyek kedves. Ha azt akarom, hogy meghallgassanak, én hallgassam meg a másikat. Ha azt akarom, hogy ne piszkáljon a másik, én semmiképpen ne piszkáljam! Ha azt akarom, hogy a másik ajándékozzon meg a bizalmával, előtte én ajándékozzam meg a bizalmammal. Ha azt akarom, hogy a másik ne adja tovább a panaszokaim információit, akkor egyáltalán ne panaszodjak. (Találjam meg a módját, hogy másképp tegyem le a terhet.) És még sorolhatnám. Istenem segíts nekünk, hogy ne zsörtölődős, bosszankodó, vagy éppen könnyeit nyelő, szomorú arcú öregek legyünk! Adj nekünk megértést, érző szívet, nehézségek fölé emelő, mosolygós bölcsességet! Amen

Idézetek József Attila verseiből (Azért pont 9, mert ennyien voltunk jelen.):

„Tudom, hogy nemcsak por vagyunk:

Por és Istenpor vagyunk.

Visszahullván

A por a porral elkeveredik

Visszahullván

Így keveredik el Istennel a lélek (Tanítások)

„Ahol a szabadság a rend

Mindig érzem a végtelent.” (Töredékek)

„Mindannyian és egyformán

Testvéreim vagytok.” (Tanítások)

„dolgozni csak pontosan, szépen,

ahogy a csillag megy az égen,

úgy érdemes” (Ne légy szeles)

„Az igazat mondd,

ne csak a valódit” (Ars poétika)

„Nyissuk ki egészen magunkat,

egyszerre jusson mindenki szeretetre” (Érik a fény)

„Mert szeretsz s nyugton alhatom

neked én be is vallhatom

az elmúlástól tetten érten,

hogy önmagamba én se férttem,

a lelkem azért közvagyon.” (Flórának)

„Gyémánthegeyen állunk,

De zsebünkben kavicsok vannak.

Nagyon elfelejtettük, hogy angyalok voltunk.”

(Gyémánt)

„Tanultátok-e a számokat?

Bizony számok az emberek is,

Míntha sok 1-es volna az irkában.

Hanem ezek maguk számolódnak

És csudálkozik módfölött az irka,

Hogy mindegyik csak magára gondol,

Különb akar lenni a többinél

S oktalanul külön hatványozódik,

Pedig csinálhatja a végtelenségig,

Az 1 ilyformán mindig 1 marad

És nem szoroz az 1 és nem is oszt.

Vegyetek erőt magatokon

És legelőször is

A legegyszerűbb dologhoz lássatok –

Adódjatok össze,

Hogy roppant módon felnövekedvén,

Az Istent is, aki végtelenség,

Valahogyan megközelítsétek.” (A számokról)

MIKLOVICZ LÁSZLÓ

HOMÍLIA

A prédikációk írásával kapcsolatban azt ajánlja az egyház, hogy elsősorban az evangélium üzenetét bontsa ki a prédikátor. Ettől az ajánlástól most eltértek és mindhárom szentírási részhez próbálok néhány gondolatot fűzni.

Az Apcs. a kibontakozó ősegyház életmegnyilvánulásairól beszél. Valójában arról, amit akkor csináltak és azóta is csinálni kellene az egyháznak, ill. mindenkinek, aki Jézus egyházába tartozónak vallja magát.

A legfontosabb az ev. hirdetése, amit Jézus a barátai lelkére kötött, amikor eltávozott a köreiből: ti „Tegyetek tanítványommá minden népet...!” Az ősegyházban ezt a „parancsot” még úgy értelmezték, ahogyan Jézus is, azaz nem csak egyesek, előljárók, mostani fogalommal élve papok dolga az igehirdetés, hanem mindenki dolga. Csak néhány évtizednek kellett eltelni és már feladták ezt az elvet és az ev. hirdetése az időközben kialakult papságra korlátozódott. Ez a tendencia az évszázadok során egyre erősebb lett és a mai napig tartja magát, megingathatatlanul. Bár éppen azon fáradozok, hogy megingassam. Az eredmény jól érzékelhető: a hívek többsége befejezte a teológiai tanulmányait az általános iskola utolsó hittanóráján és akinek lenne ugyan ambíciója a jó hír mondására, annak sincs meg az a magabiztossága, evangéliumi ismerete, ami szükséges ehhez a tevékenységhez. Persze meg van az ellenszere: felnőtt katekézis, biblia óra stb.

Az apostolok és kiemelten Pál apostol másik fajta tevékenysége az új tanítványok bátorítása, lelkesítése, a bizonytalanságaik eloszlatása és h. a Szerető Atya gondoskodó szeretetére irányítsák a figyelmet.

A harmadik megnyilvánulásuk az előljárók „rendelése”. A szociológia azt mondja, h. nincs közösség közösségvezető nélkül. Ezt már akkor is tudták és a legalkalmasabbság elvén választottak előljárót. Jézus tanítása alapján az a legalkalmasabb közösségvezető, akinek a legtöbb talentuma van és ezeket kamatoztatja is. Tehát nem a Holdról pottyán, ismeretlenként a közösség élére, hanem mint a közösség tagja, már bizonyította a rátermettségét, elkötelezettségét, hitét, szolgálatkészségét. Gyakorlatilag a kézrátétel egy megerősítés, egy ténymegállapítás volt: igen ő az. Bizony ez az ősegyházi gyakorlat is már a feledés homályába merült...

Most pedig tekintsünk a jelenések könyve részletére! Ezt a könyvet Apokalipszisnek is nevezik. Miért? A Kr. e. 2-1. században létrejött apokaliptika (apokalüpszis = feltárás, felfedés, kinyilatkoztatás), a végidő közeli eljövételének türelmetlen várása, illetve az eme eljövettel kapcsolatos elképzelések összessége. Tárgyát azok az események alkotják, amelyek (az elképzelések szerint) lezárják és beteljesítik majd a történelmet, és bevezetik az – e világi és/vagy túlvilági értelemben vett – végidőt.

Lényegi mozzanatai a következők: A történelem beteljesedése Isten közvetlen beavatkozásának eredménye lesz; véget ér a jelenlegi tökéletlen világrend, helyébe üdvösséges és végleges világrend lép. A nagy fordulatig a gonoszság uralkodik, de aztán Isten leszámol a gonoszokkal, a bűnösöket megbünteti, a jókat pedig megjutalmazza. Ennek az „igazságtevésnek” az egyetemességét az teszi lehetővé, hogy a halottak feltámadnak. A többnyire borzalmas

események és kozmikus katasztrófák időpontját és menetét Isten egy-egy embernek „tárja föl, nyilatkoztatja ki” álmok, látomások, mennyei utazások révén. Az így nyert ismeretek a „beavatottak” számára vannak fenntartva. Az apokaliptikus elképzelésvilág különösen fontos alakja egy titokzatos „Emberfia” emberfia... Egészen mást jelentett az „emberfia” a kor apokaliptikus irodalmában: „titokzatos, hatalmas, emberfeletti ember, aki arra lett kiválasztva, hogy meghatározott napon lejjön az égből, és dicsőséges világbíróként a büntető angyalok segítségével végrehajtsa Isten bosszúját a gonoszokon”

Az apokaliptika megteremtette a maga sajátos szimbolikus nyelvezetét és irodalmi formáit; a művek általában álnéven, a múlt kiemelkedő személyiségeihez kötve jelentek meg. Az Újszövetségben egyetlen „klasszikus” apokaliptikus mű kapott helyet: a Jelenések könyve. Talán mondanunk sem kell, hogy az apokaliptikus műfaj Jézus tanításától teljesen idegen.

Ezzel eljutottunk az evangéliumhoz, amelyet állítólag ugyanaz a János írt, aki a Jelenések könyvét. Valójában a Jelenések könyve szerzője kérdéses, mert a szentírás kutatók szerint több személy is számításba jöhet.

Talán azzal kezdhethetnénk az evangélium üzenetének a kutatását, hogy axiómaszerűen megállapítjuk, h Jézus tanításának a központi tartalma az erőszakmentesség. Ez alighanem kétségtelen, annak ellenére, hogy az egyházak történelmében és tanításában alig kap hangsúlyt. Ha a szinoptikus evangéliumokat végig olvasnánk, egyértelmű lenne számunkra, hogy adás, a szolgálat mellett a békességteremtés a leginkább hangsúlyos. Viszont a meglepetést éppen János evangéliuma szolgáltatja, az imént hallott részlettel, amelyet még tovább bővíthetünk egy hasonlóval, ugyancsak innen idézve: „Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért.” Tehát amit Jézus minden emberre, még az ellenségre is kiterjeszt, a feltétel nélkül szeretést, az János korlátozza a barátokra, ill. ahogy az imént olvastuk: „egymásra”... „szeressétek egymást!”. Persze ha csak ez utóbbi megvalósulna a keresztény világban, az már egymagában is látványos tanúságtétel lehetne. Ebből az egymást szerető magatartásból nőhetne ki a szeretet országa ebben a biológiai világban és a tovább lépést pedig a szeretet határtalanítása jelentené, azaz a mindenkire kiterjedő, feltételekhez nem kötött szeretet. Na ez lenne egy világra szóló tanúságtétel Jézus és az Ő tanítása mellett.

Kívánom is a kedves testvéreknek, hogy ilyen világra szóló, tanúságtevő életet éljenek, hátha a jó példa is ragadós.

Felsőpetény, Húsvét után 5. vasárnap

LEVÉL A BOKOR ARCHÍVUMBÓL...

SEREGÉLY ISTVÁN ÉRSEK ÚRNAK

Eger 1992. január 19.

Kedves István!

Köszönöm leveledet. Nem tudom, kire bíztad a feladását. Lehet, hogy nyugtalanított késői válaszom, mivel január 4-i keltezés van a papíron. A postabélyeg dátuma azonban 13-i.

A régi gimnázium, bizony, komoly dolog volt. A felsősök már nagy embereknek számítottak, s annak idején csodálattal olvastam a gimnáziumi újságban a hetedikesek, nyolcadikosok verseit. A „kicsik” mindig felfelé néztek, jobban ismerték a nagyokat, pláne, ha az udvaron lévő mérközésekre gondolok. Az életünk is változatos volt, hiszen a régi épületből át kellett mennünk a „zárdába”.

Nem is egy helyen voltunk. Utána vissza a régi épületbe, majd a volt evangélikus tanítóképző épületébe. Így nem csodálom, ha nem emlékszel rám. A másik ok az lehetett, hogy – görög katolikus lévén – a „hivatalos” vallásosságom (hittanórák, szentmise, Mária-kongregáció) a görögök terén zajlott.

Ahogy a politika hozta létre a mostani helyzetet, úgy a politika meg is oldhatja. Arra kérek, hogy ha módod lesz, segítsd a kibontakozást. Leveledet nem közlöm, amint a saját leveletem sem adtam mások kezébe. A bizalom – másként gondolkodók között is – fontos dolog. A becsületesség, persze, megkívánta és megkívánja, hogy megmondjam: írtam Neked, s Te válaszoltál is rá, képviselve azt a jól ismert felfogást, hogy a döntés Róma kezében van. Ezt már másfél éve kifejtette Paskai bíboros úr is egy, az amerikai követségen rendezett fogadás alkalmából. Negyedóráig próbáltam biztatni arra, hogy legyen kezdeményezőbb.

Ez nem új mozzanat. Acerbi érsek mindmáig tartó passzivitása is ismert.

Kár, de magyarázható, hiszen eddigi életét a Föld túlsó felén töltötte el az egyházi szolgálatban. Így hát maradt a hivatalosság és a nyilatkozat-aláírás. Emlékszel, a boldogult Karl Rahner írta a Mérlegben, hogy némely teológusnak mintegy övenszer kellett letennie az antimodernista esküt?

Beszélgatnünk kellene egymással, nem formulákat aláírni. De hát nem beszélgetünk, s ezen nemcsak mi kesergünk, hanem *Szenney* apátúr vagy az *Igen* újság cikkírója.

Ne haragudj, hogy megszaladt a tollam. „Hivatalosan”, elég lett volna egyszerűen megköszönnöm a válaszodat, de soraidat olvasva úgy éreztem, hogy ennyit elmondhatok. Adja Isten, hogy legyen még elég alkalmunk segítő eszmecserére.

Nehéz korban, fontos feladatot kaptál. Isten legyen Veled!

Szeretettel üdvözöl

Merza József

BULÁNYI GYÖRGY

PILISSZÁNTÓN...

Testvéreim! Máté szövegében ez így olvasható: Jönnék majd napok, amikor abból, amit most itt láttok, nem hagynak követ követ, mind lerombolják.” „Vigyázzatok, nehogy félrevezessenek benneteket! Sokan jönnek az én nevemben, s mondják: Én vagyok. És: Elérkezett az idő! – Ne kövessétek őket. „Nemzet nemzet ellen és ország ország ellen támad.

De előbb kezét emelnek rátok, és üldözni fognak benneteket. Kiszolgáltatnak a zsinagógáknak és börtönbe vetnek, királyok és helytartók elé hurcolnak a nevem miatt. Azért, hogy tanúságot tegyetek. Kiszolgáltatnak benneteket szülők, testvérek, rokonok és barátok, s némelyeket meg is ölnek közületek. Ne-

vem miatt mindenki gyűlölni fog benneteket – Hát eddig.

S e zsidó nemzeti tragédiát az a Jézus mondja előre, aki három éven keresztül meg erre tanította a Tizenkettőt: „A pogányokhoz vivő utakra ne térjete, a számariaiak városaiba ne menjete! Forduljatek csak inkább Izrael házának elveszett juhaihoz! Menjetek és hirdesséte nekik: Közel van a mennyek országa!

A betegeket gyógyítsáte meg, a halottakat támasszáte fel...

S negyven esztendő sem telik el, és mindez bekövetkezik. Kivégzik Jézust; kivégzik a Zebedeus-fia Jakabot, majd a másik Jakabot, Jézus féltestvérét. S a végén fellázadnak a rómaiak ellen is, de Jézus tanítványai nem vesznek részt a harcokban. Ők még Jeruzsálem ostroma előtt kiköltözködnek a városból, és elmennek a Jordánon túli Pella városába; mert megtanulták Jézustól, hogy aki kardot ragad, az kard által vész el. De akik nem lettek Jézus tanítványai, azok kardot ragadnak, amikor Jeruzsálemet a légiók seregei veszik körül, mert meg akarják akadályozni, hogy bekövetkezzék pusztulása.

De Jézus útbaigazítása ez: akkor aki Júdeában van, fusson a hegyekbe, aki a városban, meneküljön onnan el, aki pedig vidéken, ne térjen oda vissza. Ezek a bosszú napjai lesznek, hogy beteljesedjék mind, ami meg van írva. Jaj, a várandós és szoptató anyáknak azokban a napokban! Nagy lesz a gyötrelém a földön, s az ítélet haragja sújtja ezt a népet. Kard élén hullnak el, és fogságba hurcolják őket a pogány népek közé, Jeruzsálemet pogányok fogják tiporni, míg idejük be nem teljesedik.

A zsidók közel ezerkilencszáz esztendőre elvesztik hazájukat, és csak sokmillió palesztin s nem kevés millió zsidó halála árán tudják azt a múlt század közepétől, úgy-ahogy visszaszerezni. Nekünk azonban, Jézus tanítványainak; vigyáznunk, virrasztanunk és virrasztanunk kell. Nekünk, Jézus magyar tanítványainak is. Arany János mondta másfél százada; a szabadságharc kitörése előtt: Ha minket is elfúj az idők zivatarja, nem lesz az Istennek soha több magyarja.

Vörösmarty, a Szózat költője, így számol be erről: *A vész kitört... És folyton-folyvást ordított a vész, / Mint egy veszetté bősüült szörnyeteg. Amerre járt, irtóztató nyomában / Szétszaggatott népeknek átkai Sóhajtának fel csonthalmok közül; / És a nyomor gyámoltalan fejét Elhamvadt városokra fekteti. / Most tél van és csend és hó és halál, A föld megöszült; Nem hajszálanként, mint a boldog ember, / Egyszerre öszült az meg mint az isten, Ki megteremtívén a világot, embert, / E félig istent, félig állatot, Elborzadt a zordon mű felett / És bánatában ösz lett és öreg...*

A vésznek végeredménye: százezernél több halott. Görgey leteszi a fegyvert Paskijevics kétszáz ezres serege előtt Világosnál; Batthányi és az aradi

tizenhárom halála, Petőfié Segesváron, és még nagyon sokaké. Költeményünk szerzőjének, Vörösmartynak elméje elborul, Arany s Tompa búskomor lesz, Széchenyi, a legnagyobb magyar pedig öngyilkos. Deák még idejében hazamegy Kehidára, Kossuth apánk meg számkivetésre Torinóba. A végeredményhez még hozzátartozik a rengeteg hadi özvegy és hadi árva. S az is, hogy Kufstein s a többi börtönök benépesülnek rabokkal és hogy elkövetkezik húsz évre az önkényuralom. Közel két évtizedes. Ferenc József vesztes csatái (Solferino, Königgrätz) után 1867-ben létrejön a kiegyezés.

Drágán vagy olcsón úsztuk meg? Mi csak folytattuk Jézus után a Jézus előtt: *Akik előttem jöttek, mind tolvajok és rablók.* A jézusutáni harcok nem különböznek semmit a jézuselőttiektől; legfeljebb annyit, hogy egyre kegyetlenebbek lesznek. De azért a negyvennyolcat is nagyon drágán úsztuk meg.

Még nagyobb árat fizetünk hamarosan. Szarajevóban eldördül egy lövés; s bár Tisza István megtesz minden lehetőséget a háború ellen, az agg uralkodó mindent megfontolva és mindent megfontolva – 47 békeév után – hadat üzen Szerbiának, és kitör az első világháború. Négy keserves év után már milliókra rúg a halottak, hadi özvegyek és hadi árvák száma. S mindezt keresztények csinálják? Igen.

Az ütközetek előtt az őrmester rumot osztogat, a különböző keresztény vallások tábori lelkészei pedig Jézus testét és véré. Maradt a történelem továbbra is – jézuselőtti. Harsányi Kálmán jézusi versét ismeritek-e? Címe: *A BALKÁNT JÁRTUK...* Idézek belőle: *Mert így vagyunk mind, ezrek, milliók, Éretlen, törpe, játékkatonák, Hisszük, hogy van rabolni s ölni jog, S hogy becsülettel vagyunk banditák.*

Végeredmény számunkra, magyaroknak: Trianon... A győztesek elcsatolják tőlünk hazánk kétharmadát, s magyar népünk egyharmadát. Ekkora igazságtalanságot elviselnünk nem lehet; és 20 év után bekényszerít maga mellé az örült tizedes a másik világháborúba, mely már nem négy, hanem hat évig tart, s a meggyilkoltak, az özvegyen s árván maradtak száma messze meghaladja a korábbi, a „kisháború” áldozatait. A befejezés érdekében még ledobjuk az atombombát is.

Végeredmény – ismét számunkra, magyaroknak: bár egyetlen Hitlertől megszállt ország területén sem maradt életben annyi zsidó, mint nálunk, mi vagyunk a bűnös nemzet. Miként az első világháború után is, rajtunk rúgnak a legnagyobbat megszállóink.

Tíz év után, '56-ban fellázadunk. Világtapsot kaphatunk, de a megnyílt határon kivándorol a tíz napos forradalom után kétszáz ezer magyar fiatal, mely vércsapolás negyvenszeresen meghaladja a vörös-, a fehér-, a Rákosi-, a Kádár-terror áldozatainak együttes létszámát. Java részük elveszett nemzetünk számára – alighanem örökre.

'89 után, amikor a szovjet sereg kivonul hazánkból, végre – ezer évnél is hosszabb idő után – megszűnik, (a Bokor érdeméből is?) polgári kötelező feladatnak lenni az embergyilkolás. Csak az önként jelentkezők jól fizetett szakmája lesz az.

Helyette ránk szakad az, ami minden gyilkolásnál nagyobb veszedelem – a nemzeti öngyilkosság. 2001-ben a 8 éveseknek már egyharmada problémátikus, és 2020-ra már a felénél is több lesz a számuk. Prognosztizálhatunk: a század végére hal meg az utolsó magyarul beszélő ember, miként meghalt a dalmát, s annyi finnugorul beszélt nép: a lív s a vót? Mert a magyar nők jelenlegi szaporodási rátája 1,2, s ez a biztos nemzethalált jelenti.

Testvéreim Jézus Krisztusban! Hazánkban az Isten megáldott valakiket mind a két kezével. Azért áldotta meg, mert ők még tudják az istenadta élet alaptörvényét: a kapott életet tovább kell adni. S a magyar ezt már elfelejtette? Nem. Sokkal rosszabbat tesz. Ezt a törvényt semmibe veszi, s ezért halálra való, nem kár érte – írta Ady Endre.

De én szembeszállok veled, és sírva kiáltom: Nem igaz. Kár érte, mert ha minket is elfúj az Isten törvényének ez a lábballal tiprása, akkor nem lesz Istennek soha több magyarja. S Neki is hiányozni fogunk, mert ő teremtett meg minket. Én nem adom fel. Én akarom, hogy ne hiányozzunk Neki. Vannak példáink. Visnyeszéplakon, az élő faluban, 2 fölött van a termékenységi ráta. A Bokor első két nemzedékében pedig 3,2 a nők termékenységi rátája. És ott él a negyedik nemzedékünkben hősnőm, a nyolc éves Bori, aki, amikor várják ötödik testvérük megszületését, azt mondja, hogy mindegy, hogy fiú lesz-e az vagy lány, mert nekik ugyanis nyolc testvérre van szükségük, s neki, Borinak is nyolc gyermeke lesz: négy lány és négy fiú. A lányai nevét már tudja is, és el is sorolja őket.

Testvéreim, Ti feladjátok? Arany azt mondta Széchenyiről, hogy mikor ez magát nem tudta szeretni, ő meg szerette pusztuló fáját. Vigyázzunk és virrasszunk nagybeteg nemzetünk ágyánál! S hajoljon össze itt is és ott is négy-öt magyar, hogy megtanácskozzuk, hogy mit kell tennünk, hogy bele ne pusztuljunk e halálos kórba! Isten segíteni fog, ha virrasztunk.

Én is Veletek akarok virrasztani, hogy megmentsek a haláltól nagybeteg nemzetünket. Amen.

(2008.december)

VEÉR I.TAS

SZÉP, VERS?

Szép? Ami érdek nélkül tetszik!

- a büszke választ nem értem, nem érted,
nem értem és érted szól, nem rólunk,
nem is nekünk.
(No, I kan't!)

A részek helyes összhangja?

- Értem, érteni vélem .. valami ilyen,
de még kevés,
mint mackósajtban a brummogás.

*Helyes összhang egymással, velem és az
Egésszel.. .. ?!*

Igen, benne kell lennem nekem is – egészként az
Egészben.

Köszönöm - jól szólt, Herr Heisenberg, a 'Rész és az
egész'-ben,
noha bizonyára bizonytalan benne.

*Tehát: a boldogság a részek, magam
és az Egész - azaz a szép mindenség – bírása
az elvesztés félelme nélkül:*

*A szépség
nélkülem
nem
létezhet!*

(ahogy anno.... Kovács Tádé közvetítette)

Húha.. .., ez nagy szó.

De,
hát nélküled sem!

Tudtad ezt?
Mit szólsz hozzá?

Tán elakadt a lélekzeted: megrendültél, örülsz?

- Akkor jó.. ..,
mert nem vagy
reménytelen eset,
élhetsz, nem is keveset -

(Igen: az élet hosszát nem a lélekzeted, hanem azok
elakadásainak számával mérve
van reményünk az örök
öröm-létre.)

FERENC PÁPA

CSÍKSOMLYÓI HOMÍLIA

Isten iránti örömmel és hálával vagyok ma itt, ezen a történelmi értékekben és hitben gazdag, kedves Mária-kegyhelyen, ahová gyermekként jövünk, hogy találkozzunk égi Édesanyánkkal és hogy egymásban valódi testvérekre leljünk. Az Egyház voltaképpen táborigényű kórházhoz hasonlít. Ennek mintegy „szentségi” helyei, a kegyhelyek, a hívő nép emlékezetét őrzik. Ez a nép a szenvedések közepette sem fárad el keresni az élet vizének a forrását, ahol a remény új erőre kaphat. A kegyhelyek az ünnep és az ünneplés, a könnyek és az esdeklések helyei. Édesanyánk lábához járulunk, szinte szavak nélkül, hogy így az ő szemével láthassuk magunkat, és hogy tekintetével elvezessen Ahhoz, aki »az Út, az Igazság és az Élet« (Jn 14,6).

Ezt azonban nem akárhogyan tesszük: zarándokok vagyunk. Ti minden évben, pünkösdi szombatján elzarándokoltok ide, hogy eleget tegyetek őseitek fogadalmának, megerősödjöttek az Istenbe vetett hitben

és a Szűzanya iránti áhítatban, akit ez a fából készült csodálatos szobor jelenít meg. A testvériség jele, hogy ezen a zarándoklaton más felekezetek hívei is részt vesznek. Az idei zarándoklat Erdély öröksége, azonban egyúttal tiszteletben tartja a román és a magyar vallási szokásokat is. Ezen a zarándoklaton más felekezetek hívei is részt vesznek, és ez a

párbeszéd, az egység és a testvériség jele. Ugyanakkor felhívás az életté vált hit és a reménnyé lett élet bizonyosságának helyreállítására. Zarándokolni azt jelenti, hogy mint nép hazatérünk. Egy nép, amelynek gazdagsága a számtalan arc, kultúra, nyelv és hagyomány; Isten hívő szent Népe, amely Máriával együtt zarándokol az Úr irgalmát énekelve. Ha a galileai Kánában Mária közbenjárt Jézusnál, hogy megtegye első csodáját, akkor minden kegyhelyen ő virraszt és ő jár közben. Nemcsak Szent Fiánál, hanem mindannyiunknál, hogy ne hagyjuk, hogy azok a hangok és azok a sebek, amelyek az elkülönülést és a megosztottságot táplálják, megfosszanak minket a testvériség érzésétől. Nem szabad elfelednünk vagy tagadnunk a múlt összetett és szomorú eseményeit, azonban ezek nem jelenthetnek akadályt vagy ürügyet, hogy meggátolják a vágyott testvéri együttélést.

Zarándokolni nem más, mint érezni a meghívást és a készletet, hogy járjunk együtt az úton, kérve az Úrtól a

kegyelmet, hogy a régi és a mostani sérelmeinket és bizalmatlanságainkat változtassa új lehetőségekké a közösség érdekében. Azt jelenti: elszakadni a bizonyosságainktól és a kényelmünktől, egy új földi életnek a keresésében, amelyet az Úr nekünk akar ajándékozni. A zarándoklat kihívás, hogy felfedezzük és továbbadjuk az együttélés lelkületét, és ne féljünk a kölcsönös érintkezéstől, találkozástól és segítségnyújtástól. Zarándokolni azt jelenti, hogy belekerülünk abba a kissé kaotikus tengerárba, amely a testvériség igazi megtapasztalásává válhat. Így, egy minden helyzetben szolidáris karavánná válunk a jövő építésének érdekében (vö. *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás, 87). Zarándoklatunk során ne azt kutassuk, hogy mi lehetett volna (és nem lett), hanem inkább azt, ami ránk vár és nem odázhatjuk el. Zarándokolni annyit jelent, hogy hiszünk az Úrban, aki hozzánk jön és közöttünk van, előmozdítva és ösztönözve a szolidaritást, a testvériséget, a jó utáni vágyat, az igazságot és az igazságosságot (vö. *uo.*, 71). Jelenti a küzdelemre való elköteleződést is, hogy azok, akik

tegnap lemaradtak, a holnap főszereplői lehessenek, viszont a ma főszereplői holnap se maradjanak hátra. Ez pedig a jövő szálainak kézműves összefonását teszi szükségessé. Íme, ezért vagyunk itt, hogy közösen mondjuk: Édesanyánk, taníts meg minket

összevarrni a jövőt.

Ez a zarándoklat tekintetünket Máriára és az Isten általi kiválasztottság titkára irányítja. Mária, ez a Názáretből, Galilea egyik kis településéről, a Római Birodalom és Izrael perifériájáról származó lány igenjével képes volt elindítani a gyöngédség forradalmát (vö. *uo.*, 88). Az Isten általi kiválasztottság titka ez, amely tekintetét a gyenge felé fordítja, hogy összehaverja az erőseket, és arra ösztönöz, bátorít minket, hogy mi is hozzá hasonlóan mondjuk ki az igenünket, hogy végigjárjuk a kiengesztelődés ösvényeit.

Aki kockáztat, annak az Úr nem okoz csalódást. Járjunk az úton, járjunk együtt az úton, és engedjük, hogy az Evangélium legyen az a kovász, amely képes áthatni mindent és képes megajándékozni népeinket az üdvösség örömeivel.

X-X-X-X